

Provinciale Staten

Concept-notulen van 8 juli 2016

(vast te stellen tijdens de vergadering van Provinciale Staten van Zeeland op 30 september 2016)

1. Opening en berichten van verhindering.....	1
2. Mededelingen.....	1
3. Vaststellen agenda.....	1
4. Vaststellen notulen.....	1
5. Ingekomen stukken.....	1
6. Brief Greenpeace WISE van 22 juni 2016 over splitsing DELTA NV en toekomst kerncentrale Borssele .....(16009516)	1
7. Email secretaris Federatie Particulier Grondbezit van 17 juni 2016 over bestuurssamenstelling en functioneren wildbeheereenheden.....(16009560)	1
8. Brief gemeente Hulst van 20 juni 2016 met aangenomen motie tolheffing personenwagens Vlaanderen.....(16009403)	2
9. Ingekomen stukken GS en CvdK.....	2
10. Aanbieden rapporten Rekenkamer Zeeland over Toezicht BZRO en Vrijkomende agrarische bebouwing.....	2
11. Brief GS van 21 juni 2016 met afdoening toezegging nr. 31 inzake statenvoorstel Garantstelling lening ZB.....	2
12. Brief Rekenkamer Zeeland van 23 juni 2016 over voortgang en stand van zaken onderzoeken 2016 (16009643).....	2
13. Brief CvdK van 28 juni 2016 over voornemen aanvaarden nevenfunctie.....(16009740)	2
14. Hamerstukken.....	2
15. Statenvoorstel Verlengen van de geldingsduur van het Milieubeleidsplan..... (BLD-062)	3
16. Statenvoorstel Informeren PS in brief onder geheimhouding over stand van zaken Thermphos; bekrachtiging geheimhouding.....(CST-076)	3
17. Statenvoorstel 12e wijziging begroting 2016 provincie Zeeland..... (SERV-065)	3
18. Statenvoorstel Actualisatie protocol uitwisseling geheime informatie door GS aan PS, en aan statencommissie.....(CST-063)	3
19. Statenvoorstel Kader grote projecten provincie Zeeland.....(CST-075)	3
20. Voorstellen.....	3
21. Statenvoorstel Garantstelling lening ZB Planbureau en Bibliotheek van Zeeland.....	3
22. Statenvoorstel Kadernota Campus Zeeland.....	11
23. Statenvoorstel Splitsingsplan DELTA NV..... (SERV-074)	22
24. Statenvoorstel Garantstelling voor een geldlening voor Poldernatuur Zeeland..... (BLD-067)	43
25. Vragensessie.....	46
26. Vragen van het lid Temmink over ANWB-borden afslag Terneuzen/Gent/tunnel.....	46
27. Vragen van het lid Van Unen over het gebruik van staalslakken bij strekdammen Baalhoek en Knuitershoek.....	47
28. Moties niet behorend bij een agendapunt.....	48
29. Motie van het lid Temmink over varianten aansluiting Sloeweg.....	48
30. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd.....	51
31. Sluiting.....	51

**Veertiende vergadering
van de
Provinciale Staten van Zeeland**

(Zittingsperiode 2015-2019)

vrijdag, 8 juli 2016

Voorzitter: de heer drs. J.M.M. Polman,
commissaris van de Koning in Zeeland.

Aanwezig zijn de leden F. Babijn, C.L.M. van den Berge, C.W. Bierens, J. Boerjan, ing. J.J. van Burg MSc, ing. E. Erbisim, drs. M.J. Faasse, mr. H.J. van Geesbergen, A.J. Geluk, dr. T. van Gent, drs. ing. R.M. Haaze, dr. A.M.M. van Haperen, ir. N. Heerkens, J.A.M. van Hertum MA, M.J.J. Janssens, dr. J.L. Kool-Blokland, C.V.A. Kooman, P.C.A. de Milliano-van den Hemel, J.R. Oudeman, drs. A. Pijpelink, M. Rijksen-Blok, G.D. Roeland, drs. R. Ruissen, mr. ing. R.A.J. Schonis, G.W.A. Temmink, R. van Tilborg, ir. S.H.J. Tuinder, G. van Unen, P.L.E. van Veen-de Rechter, drs. J. van de Velde, A.G.M. Veraart MA, J.H. Verburg, R.A. Viergever, ing. J.L. de Visser, M.A. van 't Westeinde, W. Willemse en R.L.J.M. de Wit, tezamen 37 leden, alsmede de heer drs. P. Joosse, griffier der Staten.

Verder zijn aanwezig mevrouw C.M.M. Schönknecht-Vermeulen en de heren drs. J. de Bat, A.J. van der Maas en drs. B.J. de Reu, leden van Gedeputeerde Staten.

1. Opening en berichten van verhindering

Opening: 09.30 uur.

De **voorzitter**. Leden van Provinciale en Gedeputeerde Staten, medewerkers van de griffie en van de ambtelijke organisatie, belangstellenden op de publieke tribune, vertegenwoordigers van de media en degenen die ons thuis via internet of Omroep Zeeland volgen, hartelijk welkom bij deze vergadering van Provinciale Staten.

Bericht van verhindering is ontvangen van de leden Van Dijk en Dorst.

2. Mededelingen

De **voorzitter**. Gisteravond is in de Tweede Kamer in verband met Volkerak-Zoommeer een motie aangenomen. Op de gevolgen hiervan voor Zeeland zal het college zich aanstaande dinsdag beraden waarna de Staten, nog vóór de statenvergadering van 15 juli, zullen worden geïnformeerd.

3. Vaststellen agenda

De agenda wordt vastgesteld.

4. Vaststellen notulen

De notulen van de vergadering van 3 juni 2016 worden vastgesteld.

5. Ingekomen stukken

6. Brief Greenpeace WISE van 22 juni 2016 over splitsing DELTA NV en toekomst kerncentrale Borssele (16009516)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten deze brief te betrekken bij de behandeling van statenvoorstel Splitsing DELTA NV.

7. Email secretaris Federatie Particulier Grondbezit van 17 juni 2016 over bestuurssamenstelling en functioneren wildbeheereenheden (16009560)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten deze brief te agenderen voor de vergadering van de commissie Ruimte, te houden op 7 september 2016.

8. Brief gemeente Hulst van 20 juni 2016 met aangenomen motie tolheffing personenwagens Vlaanderen (16009403)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

9. Ingekomen stukken GS en CvdK

10. Aanbieden rapporten Rekenkamer Zeeland over Toezicht BZRO en Vrijkomende agrarische bebouwing.

De **voorzitter**. De voorzitter van de Rekenkamer Zeeland, de heer Castenmiller, is aanwezig en ik geef hem de gelegenheid om de vermelde rapporten aan te bieden.

De heer **Castenmiller**. Voorzitter, dames en heren. Ik kan mij niet heugen dat in al die jaren dat ik aan de rekenkamer verbonden ben, ooit twee onderzoeken tegelijkertijd werden aangeboden, maar dat is nu wel het geval. Wat voorts bijzonder is, is dat het gaat om twee in bepaalde opzichten wat opmerkelijke, in elk geval ongebruikelijke onderzoeken.

Het eerste onderzoek betreft een verkenning met betrekking tot het agrarisch vastgoed dat de komend jaren in Zeeland vrij zal komen. Bij dit onderzoek hebben wij dus vooruit gekeken, terwijl in het algemeen toch van rekenkamers wordt verwacht dat ze terugkijken. Welke opgaven liggen er nu voor alle hierbij betrokken overheden waar het gaat om dit vrijkomende vastgoed? Voorzitter, dat is best een grote opgave. Het heeft alles te maken met de vraag: hoe houdt men het buitengebied, de hele provincie, leefbaar?

Het tweede onderzoek gaat over de uitvoering van het beleid met betrekking tot bedrijven die vallen onder het Besluit risico's zware ongevallen, de zogenaamde BRZO-bedrijven. Bijzonder bij dit onderzoek is dat wij hiervoor hebben samengewerkt met andere provinciale rekenkamers; het is een gezamenlijk uitgevoerd onderzoek. Andere rekenkamers hebben hierover al rapporten gepubliceerd of zullen dat binnenkort doen.

Voorzitter. Ons rapport laat zien dat in Zeeland "de wisselwerking tussen de verantwoordelijkheden van het provinciale bestuur, de rol van de Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond die gemandateerd is om invulling te geven aan het toezicht op BRZO-bedrijven, en het

verleende ondermandaat aan de Regionale UitvoeringsDienst Zeeland, ten minste complex is, en daarmee ook in verschillende opzichten een spanning met zich meebrengt.". De geciteerde zin maakt wel duidelijk dat deze situatie écht heel ingewikkeld is. Wij hebben geprobeerd om een en ander goed te beschrijven en hopen dat de Staten daar hun voordeel mee kunnen doen. Daar gaat het ons, zoals altijd, om bij onze onderzoeken.

Beide rapporten zijn vooral informierend van aard. Het gaat om technisch ingewikkelde vraagstukken. Wij hebben ons ingespannen om de ontwikkelingen op beide beleidsterreinen te beschrijven en om aan te geven waar de uitdagingen en verantwoordelijkheden liggen voor Provinciale Staten.

Voorzitter. Ik bied u beide rapporten aan en vertrouw erop dat wij hiermee de Staten een steuntje in de rug geven.

De **voorzitter**. Ik dank de heer Castenmiller hartelijk voor de twee rapporten. De rekenkamer zijn wij erkentelijk voor het vele werk dat hiervoor is verzet. Uiteraard zullen wij beide rapporten binnenkort op de gebruikelijke manier agenderen.

11. Brief GS van 21 juni 2016 met afdoening toezegging nr. 31 inzake statenvoorstel Garantstelling lening ZB

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten deze brief te betrekken bij de behandeling van statenvoorstel Garantstelling lening ZB.

12. Brief Rekenkamer Zeeland van 23 juni 2016 over voortgang en stand van zaken onderzoeken 2016 (16009643)

13. Brief CvdK van 28 juni 2016 over voornemen aanvaarden nevenfunctie (16009740)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten beide brieven voor kennisgeving aan te nemen.

14. Hamerstukken

15. **Statenvoorstel Verlengen van de geldingsduur van het Milieubeleidsplan (BLD-062)**
16. **Statenvoorstel Informeren PS in brief onder geheimhouding over stand van zaken Thermphos; bekrachtiging geheimhouding (CST-076)**
17. **Statenvoorstel 12e wijziging begroting 2016 provincie Zeeland (SERV-065)**
18. **Statenvoorstel Actualisatie protocol uitwisseling geheime informatie door GS aan PS, en aan statencommissie (CST-063)**
19. **Statenvoorstel Kader grote projecten provincie Zeeland (CST-075)**

Deze voorstellen worden zonder discussie en zonder stemming aangenomen.

20. Voorstellen

21. **Statenvoorstel Garantstelling lening ZB Planbureau en Bibliotheek van Zeeland**

Mevrouw **Van Veen-de Rechter** (D66). Voorzitter. Je overvallen voelen door het late moment van aanbidding van dit statenvoorstel... Dat schrijft het college in zijn brief van 21 juni. Ja, ook mijn fractie heeft het zo ervaren. Ook in juni 2015 werden wij overvallen, met een soortgelijk voorstel tot garantstelling-lening ZB. Het college heeft vervolgens, op 12 juni 2015, de toezegging gedaan de Staten gaandeweg dit proces te informeren. Echter, aanvankelijk bereikte ons geen enkele informatie. Op aandringen van de commissie Economie is er een feitenrelaas gekomen.

Uit dit feitenrelaas blijkt dat er regelmatig ambtelijk en bestuurlijk overleg is geweest en dat het onderwerp op de agenda stond voor het portefeuillehoudersoverleg. Voorzitter, waarom heeft het college ons niet meegenomen in dit proces? Waarom zijn de Staten niet geïnformeerd over de stand van zaken?

Naast het feit dat zij door het voorstel is overvallen, is mijn fractie ook vervolgd over de manier waarop de gedeputeerde de commissie Economie te woord heeft gestaan. Afgelopen jaar hebben wij afspraken gemaakt om samen een goed en daadkrachtig bestuur te vormen voor Zeeland,

waarbij wij respect tonen voor elkaars mening. Welnu, dat respect was in de commissie v er te zoeken. Voorzitter, dergelijk gedrag accepteren wij niet. De informatieplicht die het college heeft, is bij het onderhavige voorstel extra van toepassing omdat wij met dit voorstel tegen het beleid in een garantie afgeven.

Het vorige jaar was de financiële positie van de ZB zodanig dat een financiering zonder garantstelling niet mogelijk was. Die financiële positie is nu niet veel anders; ook nu is een lening zonder garantstelling niet mogelijk. Het college had ons dit veel eerder kunnen melden. Verder blijkt uit het feitenrelaas dat er door het college op 18 maart dreigende taal is geuit in de richting van de ZB: als de ZB niet met een aangepast voorstel zou komen, zou de schuld bij de Nederlandse Waterschapsbank moeten worden afgelost, hetgeen zou worden verhaald op de subsidie. Voorzitter. Het college had, als regisseur in dit proces, veel eerder moeten ingrijpen.

De heer **Erbisim** (PvdA). Voorzitter. mijn fractie staat positief tegenover deze garantstelling; zij geeft steun aan dit voorstel. Wij zijn blij met het uitgebreide feitenrelaas dat ons later is toegezonden. Dit relaas geeft duidelijk aan hoe ingewikkeld en delicaat deze kwestie is. Wij begrijpen dat dergelijke processen en trajecten soms meer tijd vergen, maar zorgvuldigheid en kwaliteit dienen altijd voorop te staan.

Voorts wensen wij het college en de gedeputeerde succes toe bij het uitvoeren van het onderhavige voorstel, en stellen wij nog enkele vragen. Is het college het met mijn fractie eens dat terughoudendheid moet worden betracht met nieuwe garantstellingen? Wat is wat dit betreft het huidige beleid? Hoe kan bij nieuwe garantstellingen de betrokkenheid van de Staten worden verbeterd?

De heer **De Wit** (PVV). Voorzitter. Op 3 juli hebben wij ingestemd met het gedurende één jaar verlengen van de garantiestelling betreffende de lening van de ZB bij de Nederlandse Waterschapsbank, met een bedrag van 5 miljoen, zulks in verband met de huidige 15-jarige lening die afliep op 18 juli 2015. Deze lening is niet door de ZB afgelost. De provincie verlengde de garantstelling met één jaar op voorwaarde dat de ZB een nieuwe lening zou afsluiten zonder garantstelling door de provincie. Hieraan werd toegevoegd dat v or januari 2016 een goed onderbouwd financieel plan zou worden aangeboden.

Voorzitter. Het was toen vijf voor twaalf; de provincie werd voor het blok gezet. Wij hadden in feite geen keuze en er werd voor het aangegeven scenario gekozen, móet de nadrukkelijk gemaakte afspraak: dat willen wij nooit meer zo doen. Welnu,

één jaar later worden wij voor hetzelfde blok gezet en krijgt mijn fractie de gedachte dat de provincie gewoon wordt gebruikt. Kennelijk heeft de ZB de overtuiging: ze móeten wel. Al eerder, in de commissie, hebben wij deze situatie omschreven als "met het mes op de keel".

Voorzitter, mijn fractie verwijt de ZB dat men gewoon zijn huiswerk slecht heeft gedaan, mede gelet op het feit dat dit probleem al jaren geleden is besproken. Men wist wat er zat aan te komen. Daarnaast is de afspraak om vóór januari met een goed onderbouwd financieel plan te komen, niet nagekomen.

Wij begrijpen heel goed welk belang er hierbij op het spel staat en verkrijgen graag van de gedeputeerde antwoorden op de volgende vragen. Komt de provincie, door al die garantstellingen, op den duur niet zelf in de problemen? Ook de garantstelling voor DELTA staat er aan te komen. De provincie kan toch niet onbeperkt garanties verstrekken zonder dat dit financiële gevolgen heeft? Wat is nu de reden waarom de ZB zelfstandig geen lening kan krijgen bij een reguliere bank? Staat men er in financiële zin zó slecht voor? Heeft men slecht op de winkel gepast?

Voorzitter, mijn fractie is benieuwd naar de uitleg van de gedeputeerde en zal op grond daarvan beslissen om al dan niet met dit "mes op de keel-voorstel" in te stemmen.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Het was de bedoeling dat mijn zeer gewaardeerde collega de heer Dorst bij de behandeling van dit voorstel een bijdrage zou leveren. Ik verwoord het niet goed, want hij lévert die bijdrage ook. Als men mij hier ziet staan en mij hoort, is het wel de gestalte van Roeland, maar gaat het om de inhoud van Dorst... Zijn bijdrage begint met: "Paulus de Grote, heidenapostel, was een veelzijdig en begenadigd mens.". U hoort het al, voorzitter; dit is eigenlijk niet mijn inhoud. Niettemin gaat het om een bijdrage die volledig gedragen wordt door mijn fractie.

Naast zijn grondige studie en zijn reizen was Paulus de Grote ook hoogstaand literair, de moeite waard om met regelmaat te lezen, zeker ook vanwege de bijzondere inspiratie. Een paar duizend jaar geleden schreef hij de kerkelijke gemeente van Kolosse: "Uw woord zij te allen tijde in aangenaamheid, met zout besprenkt". Men kan dit in de Bijbel nog eens nalezen: Kolossenzen 4, vers 6. In de oorspronkelijke taal, het Grieks, staat er eigenlijk: gekonfijt. Dat is: een recht tot aangenaamheid van degenen waar gij bij verkeert. Dus: in de statenvergadering, in de commissievergadering, waar dan ook. En nu heb ik de indruk --het is de heer Dorst die dit heeft geschreven-- dat de vertegenwoordiger van de fractie in de commissie Economie met ongezouten

woorden heeft gesproken, ongezouten in plaats van met zout besprenkt.

Voorzitter, zo behoren wij, los gezien van de inhoud, niet met elkaar te spreken; wij, van de SGP-fractie, zeker niet. Wij vertrouwen op verschoning voor ons fractielid. Bij de eerstvolgende mediatraining na het zomerreces -- hij heeft het zelf spontaan aangeboden-- zal hij hier werk van maken.

En dan nu de inhoud. Voorzitter, wij danken het college voor zijn brief met het feitenrelaas dat ons meer inzicht geeft, nodig om tot een afweging en een besluit te komen. Het is voorts een goede zaak dat het college in dezelfde brief aangeeft dat het beter was geweest de Staten eerder over dit proces te informeren.

Voorzitter, mijn fractie wil nu niet al te diep ingaan op het feitenrelaas. Zij beperkt zich tot de rol van de gedeputeerde en de aanvraag bij de banken. Uit het feitenrelaas kan de indruk naar voren komen dat de gedeputeerde er niet strak en kort op heeft gezeten. Het zou goed zijn wanneer de gedeputeerde hierop zou ingaan, zo mogelijk om dit beeld te corrigeren.

Wat de aanvraag bij de banken betreft het volgende. Het is gebruikelijk om in verband met een financiering van miljoenen een stevig memorandum te maken, een deugdelijke aanvraag waarin alles is opgenomen wat een bank nodig heeft om tot een goede beoordeling te komen. In de zomer van 2015 zou een dergelijk memorandum al samengesteld moeten zijn, zeker ook gezien de onvrede die er bestond over het proces en het late tijdstip.

Normaal reageert een bankier binnen de redelijke termijn van zes weken op een ordelijke wijze op een dergelijke aanvraag. Met andere woorden: rond de herfstvakantie-2015 hadden wij de reacties van de banken kunnen verwachten. Normaal wordt een deugdelijke, formele financieringsaanvraag niet na negen maanden per e-mailtje afgewezen. Je ontvangt dan een brief van zo'n bank met een goede onderbouwing en een toelichting.

Wij komen nu voorzichtig --dat is men ons gewend, voorzitter-- tot twee verschillende theoretische aannames. De eerste is: de ZB heeft accuraat gehandeld, een goed stukje werk geleverd, en drie banken hebben dit, elk afzonderlijk, negen maanden laten lopen om de zaak vervolgens met een eenvoudig mailtje af te doen. De tweede is: de ZB heeft te laat, veel te laat, op een "low profile-wijze" gevraagd om krediet en de drie banken hebben die aanvraag op dezelfde low-profile-wijze, binnen een redelijke termijn, afgewezen.

Voorzitter. Graag verkrijgen wij van de gedeputeerde op dit punt opheldering. Mogelijk wordt daarmee duidelijkheid geboden over de kwaliteit van het financieel management van de ZB.

De ZB doet in zijn algemeenheid goed werk. Laat dat voorop staan; dat mag en moet worden gezegd. Echter, of men ook op het terrein van het financieel management zijn werk goed doet, of men "in control" is... Daar is mijn fractie op dit moment nog niet geheel van overtuigd. Daarover hebben wij voorsnog onze zorgen.

De heer **Oudeman** (CDA). Voorzitter. "l'Histoire se répète"... U begrijpt het: met het EK voetbal in Frankrijk en de Tour de France die in volle gang is, verkeer ik in Franse sferen. Dat de geschiedenis zich herhaalt, kunnen we (nog?) niet zeggen voor wat betreft een touraankomst in Zeeland, maar wél als het gaat om de gevraagde garantstelling voor de lening van de ZB. Daar kom ik in het tweede gedeelte van mijn bijdrage, waar het gaat om het proces en de communicatie, nog op terug.

Allereerst richt ik mij op de inhoud van dit voorstel. In de commissie vroeg ik de gedeputeerde of dit voorstel als het hoogst haalbare kon worden beschouwd. Zijn antwoord was bevestigend, en zo denkt ook mijn fractie erover. De bestudering van het feitenrelaas heeft de CDA-fractie geen aanleiding gegeven om tot een ander oordeel te komen. Natuurlijk hadden wij graag gezien dat een lening zonder garantstelling van de provincie mogelijk zou zijn, maar dat is de facto niet het geval. Echter, wij tellen ook onze zegeningen. In het huidige voorstel wordt de lening 1 miljoen lager en wordt er wél op afgelost. Zo komen wij in 14 jaar af van een erfenis uit het verleden. Daarom zal mijn fractie instemmen met dit voorstel.

Voorzitter. Met onze steun voor dit voorstel is de kous nog niet af. Het vorige jaar heeft mijn fractie, evenals veel andere fracties, in de statenvergadering van 3 juli aangegeven dat "we over ongeveer een jaar niet weer in deze situatie terecht willen komen". Helaas, mijn fractie kan nu niet anders constateren dan dat dit toch weer is gebeurd. De vraag rijst hoe het zover heeft kunnen komen, terwijl de gedeputeerde het vorige jaar op 3 juli nog de toezegging deed dat hij tijdig met een nieuw voorstel naar de Staten zou komen, en hij de verzekering gaf dat er intensief bestuurlijk overleg met de ZB zou komen.

Welnu, het feitenrelaas geeft grotendeels antwoord op deze vraag. Het begint nog goed, want in de brief van 8 juli 2015 laat het college de ZB weten: "Wij verwachten van u dat u zich aan de deadline van 1 januari 2016 houdt, omdat wij niet opnieuw in een situatie willen geraken waarin wij onder tijdsdruk van de expiratedatum van uw lening een voorstel aan Provinciale Staten moeten voorbereiden.". Tijdens het bestuurlijk overleg van 14 december 2015 vraagt de ZB echter uitstel om met een liquiditeitsprognose te komen. De gedeputeerde vond dit een goed voorstel, zo lezen wij in het feitenrelaas. Voorzitter, het was dan toch

een kleine moeite geweest om de Staten daarover te informeren, bijvoorbeeld door middel van een brief, of tijdens de vergadering van de commissie Economie, gehouden op 15 januari 2016. Bij die gelegenheid had de gedeputeerde ook zijn beoogde planning uit de doeken kunnen doen. Waarom heeft hij dat toen niet gedaan?

Ambtelijk wordt in december 2015 aangegeven dat er de voorkeur aan wordt gegeven dat de Staten in hun vergadering van 11 maart 2016 over het voorstel kunnen besluiten, en dat daarom op 26 januari behandeling door het college gewenst is. Voorzitter, die gang van zaken was volgens mijn fractie prima geweest. Hoe kan het dan dat de ZB pas op 15 februari met een liquiditeitsprognose komt, die slechts één financieringsscenario bevat terwijl er om meerdere scenario's is gevraagd? Bovendien zijn in dit scenario door de ZB uitgangspunten gehanteerd waarmee de provincie niet akkoord kan gaan. Is dat te wijten aan te weinig bestuurlijk en/of ambtelijk overleg?

Pas eind april, zo lezen wij in het feitenrelaas, ligt er een variant op tafel waarmee het college akkoord kan gaan. In de tussentijd zijn de Staten niet geïnformeerd over de stand van zaken, terwijl in feite eind april al duidelijk is dat enkel de statenvergaderingen in juli nog haalbaar zijn om het voorstel te behandelen. Waarom heeft het college toen volstaan met een enkele passage in de tiende begrotingswijziging die begin mei aan de Staten werd voorgelegd?

Het college constateert ten slotte zelf met betrekking tot het hele proces dat het beter was geweest om de Staten hierover eerder te informeren. Voorzitter, bij die conclusie sluit mijn fractie zich in elk geval aan. Wij hopen dan ook niet meer te hoeven zeggen: "l'histoire se répète".

De heer **Willemse** (50-Plus). Voorzitter. Het college vraagt de Staten om akkoord te gaan met een garantstelling voor 2,68 miljoen, hetgeen neerkomt op 67% van 4 miljoen. Weer zijn de Staten min of meer verplicht om akkoord te gaan met een garantstelling voor een groot bedrag. Immers, geven wij deze garantie niet, dan is het "einde verhaal" voor de ZB, en dat willen wij geen van allen, ook mijn fractie niet.

Als het goed gaat, kost een garantstelling de provincie geen geld, maar het zou ook wel eens fout kunnen lopen. Een enkele garantstelling is dan nog geen probleem, maar later tijdens deze vergadering worden nog méér garantstellingen gevraagd: DELTA en Poldernatuur. Al met al kunnen deze garantstellingen behoorlijk oplopen en in een "worst case-scenario" komt de provincie diep in de problemen.

In januari 2016 had de ZB al met voorstellen moeten komen. Nu pas heeft men drie scenario's

aangeleverd. Dit wekt weinig vertrouwen. Volgens het statenvoorstel is de derde voorgestelde variant acceptabel. Voorzitter, mijn fractie wil hiermee wel instemmen, maar alvorens dat te doen, stelt zij nog de volgende vragen. Heeft de ZB op dit moment de financiën op orde? Heeft het college inzage in de financiën en een eventueel accountantsrapport? Kunnen de Staten halfjaarlijks worden ingelicht over hoe de ZB ervoor staat, niet alleen financieel maar ook bestuurlijk?

De heer **Temink** (GL). Voorzitter. Door mijn fractie is al eerder gesteld dat de nieuwe organisatie ZB de kans moet krijgen om haar bestaansrecht aan te tonen. Het is logisch dat zij daarbij de rechten en plichten van de moederorganisaties, ZB en Scoop, meeneemt, inclusief de financiële verplichtingen.

Het vorige jaar is de lening van 5 miljoen in deze zaal aan de orde geweest. Inderdaad was het beter geweest wanneer de Staten in 2016 eerder waren ingelicht over het feit dat de banken niet zomaar achter het nieuwe voorstel waren gaan staan. Alle zorgen en vragen hierover zijn al eerder naar voren gebracht, ook vanochtend. Daar sluit ik mij bij aan. De gedeputeerde heeft dit ook zelf erkend.

Voorzitter, mijn fractie richt zich nu op de feiten. Het restant van 4 miljoen moet in 14 jaar worden afgelost. Dat kan niet anders dan met een garantstelling door de provincie. Gelet op het belang van de ZB en het gegeven dat mijn fractie voorstander is van behoorlijk bestuur, gaat zij akkoord met dit voorstel.

Ik constateer, voorzitter, dat er veel is bereikt, waaronder halvering van de aflossingstijd. Daar mag iedereen tevreden over zijn; hiermee is de continuïteit gewaarborgd, hetgeen voor mijn fractie zeer belangrijk is. Dat geldt mijns inziens ook voor de burgers in Zeeland.

Gelukkig maakt de ZB inmiddels gebruik van regelmatig digitaal verschijnende nieuwsbrieven. Voorzitter, mijn fractie ziet daarop graag een aanvulling van het college. Dat mag per kwartaal of per halfjaar, maar graag verkrijgen wij informatie waaruit blijkt dat er wordt afgelost en dat de financiële positie van de ZB solide is en blijft. Kan de gedeputeerde toezeggen dat dit gaat gebeuren?

De heer **Viergever** (SP). Voorzitter. Wederom hebben wij het vandaag over de garantstelling van de ZB bij de Nederlandse Waterschapsbank. Er is sprake van een herhaling van zetten wanneer wij dit vergelijken met het vorige jaar, helaas niet alleen wat betreft het al dan niet verlenen van de garantstelling, maar ook waar het gaat om het late tijdstip waarop de Staten hierover kunnen spreken. Vooral het laatst is naar het oordeel van mijn fractie ronduit verbijsterend.

Het feit dat wij vandaag spreken over deze garantstelling komt voort uit het gegeven dat de Staten het vorige jaar op zijn zachtst gezegd onaangenaam verrast werden door de gang van zaken en het late moment van voorleggen. Daarom is destijds besloten om een jaar extra te nemen om te komen tot een goede oplossing, waarbij het uitgangspunt was: niet langer garant staan voor een instelling, zulks conform vastgesteld beleid.

Toch is dit niet genoeg reden geweest, voorzitter, om het dit jaar tegenover de Staten anders aan te pakken. Wederom staan de Staten met de rug tegen de muur waar het gaat om het al dan niet instemmen met het voorstel. Er is eenvoudigweg geen tijd voor alternatieven. De gedeputeerde gaf tijdens de commissievergadering aan dat het misschien sneller had gekund maar dat er tijd nodig was om de zaken zorgvuldig aan te pakken. Voorzitter, waarom geldt die zorgvuldigheid niet richting Staten? Waarom zijn de Staten niet tussentijds geïnformeerd en zijn zij niet betrokken bij het verloop van de ontwikkelingen? Het vorige jaar werd aangegeven dat de ZB vóór januari 2016 zou komen met goed onderbouwde voorstellen. Het is dan toch niet vreemd dat de Staten verwachten dat zij, wanneer die voorstellen er niet komen, worden geïnformeerd? Ik constateer, voorzitter, dat de Staten in het ongewisse zijn gelaten.

Inmiddels is aan het statenvoorstel een feitenrelaas toegevoegd waaruit de nodige informatie te halen valt, maar aanvankelijk was het statenvoorstel zó summier dat de Staten onmogelijk op basis daarvan een goed gefundeerde beslissing hadden kunnen nemen. Helaas past ook dat weer in het beeld dat er geen rekening wordt gehouden met de rol en de verantwoordelijkheden van de Staten. Het is voorts vreemd om te lezen dat tegenover de ZB wordt aangegeven dat men zich aan de deadline moet houden omdat het college niet opnieuw in de situatie terecht wil komen waarin er onder tijdsdruk van de expiratedatum van de lening een voorstel aan de Staten moet worden voorbereid. Immers, dat is precies wat er is gebeurd. Voorzitter, daar kunnen wij met ons volle verstand niet bij. Immers, zelfs al is er sprake van overmacht, zelfs wanneer dit het gevolg is van onverwachte situaties zodat voorstellen niet voldeden, laat dat dan weten, helemaal wanneer garantstelling niet mogelijk lijkt en de planning onder druk staat.

Voorzitter. In het licht van de resultaten van de onderzoeken die het vorige jaar zijn gedaan naar het samenspel tussen het college en de Staten is deze hele gang van zaken ronduit verbijsterend. Dit getuigt van weinig inlevingsvermogen van de gedeputeerde richting de Staten, en dat is jammer, jammer voor het samenspel tussen GS en PS, waarvoor juist is ingezet op verbetering, en ook jammer richting ZB

omdat de gedeputeerde door deze wijze van informeren --of door dat juist niet te doen-- het risico neemt dat de Staten misschien niet bereid zijn om steun te verlenen aan het voorstel tot garantstelling.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. Wij willen de garantstellingen gaan afbouwen, maar drie van de vier voorstellen op onze agenda gaan daar over. Het vorige jaar, op 3 juli, stond een vergelijkbaar voorstel, met urgentie, op de agenda. Toen ging het om 5 miljoen voor één jaar, nu gaat het om 4 miljoen voor 15 jaar, opnieuw met urgentie. Of wij hiermee maar even willen instemmen, want het voortbestaan van de ZB is ermee gemoeid.

Tijdens de vergadering van 3 juli 2015 stemde mijn fractie niet in met het voorstel omdat daarmee tegen vastgesteld beleid werd ingegaan. Het college gaf, bij monde van de heer De Reu, aan niet de garantie te kunnen geven dat er niet opnieuw een voorstel zou komen. Wél werd toegezegd dat er tijdig een voorstel zou komen. Voorzitter, waarom is dat niet gebeurd? Wat gaat de gedeputeerde doen om de regie te voeren inzake het financiële beleid van de ZB, mede met het oog op de evaluatie met betrekking tot de ZB, in 2017? Kan de gedeputeerde een nadere tijdsaanduiding geven, al was het maar in welk kwartaal wij een en ander kunnen verwachten?

Voorzitter. Het nu voorliggende voorstel valt in de categorie "rug tegen de muur". Als Statenlid voel ik mij niet serieus genomen waar het gaat om mijn verantwoordelijkheid voor een goed bestuur. Ook tegenover de Zeeuwse inwoners kan ik een dergelijke gang van zaken niet uitleggen, zulks ondanks de toegevoegde brief van het college van 4 kantjes en 36 bladzijden aan bijlagen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Garantstellingen hangen als een zwaard van Damocles boven onze mooie provincie Zeeland. Ik denk aan Zeeland Seaports, 450 tot 500 miljoen, aan garantstellingen in verband met mogelijke tekorten Perkpolder en Waterdunen, en aan DELTA. Graag verneem ik van het college het totale bedrag aan garantstellingen dat op dit moment boven onze hoofden hangt. En, voorzitter, de gedeputeerde mag afronden op hele miljoenen...

Het vorige jaar heeft mijn fractie met de rug tegen de muur ingestemd met garantstelling voor de ZB. Nu, tegen alle afspraken in, komt het college om vijf voor twaalf wederom met een verzoek voor garantstelling. Wij wachten de reacties van het college af en zullen vervolgens nagaan of wij, wederom met de rug tegen de muur, deze garantstelling kunnen goedkeuren. Verder onderstreep ik dat het college tegenover de Staten een informatieplicht heeft; ik onderstreep het woord "plicht".

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Om de heer Viergever te citeren: wij hebben het nu over een wat "jammerlijk" dossier, in verschillende opzichten.

Ik begin met het proces, waarvan ik twee elementen noem: de gang van zaken in de commissie en het ontbreken van tussentijds te geven informatie. Voorzitter. In de slotzin van onze brief stelt het college: "Het ware beter geweest dat wij u tussentijds geïnformeerd hadden.". Ik herhaal het nog maar een keer. Ik betreur het dat wij dit niet op de goede, de juiste manier hebben gedaan. Dat er tijdens het overleg in de commissie niet echt een bijdrage is geleverd aan wederzijds begrip, heeft te maken met menselijke factoren die soms een rol spelen. Laat ik het maar gewoon eerlijk zeggen. Ik heb er, na afloop van de commissievergadering met de voorzitter van de commissie uitvoerig over gesproken.

De heer Van Dijk en ik hebben die vergadering geëvalueerd. Wat een rol speelde --pas achteraf begreep ik dat de voorzitter er niet van op de hoogte was-- was dat ik die vergadering instapte na een verhitte discussie op het Abdijplein met de mensen die daar zaten te wachten op het begin van Zeeland Jazz. Er was sprake van grote irritatie in verband met het feit dat het festival niet kon beginnen --overigens, ook één van de statenleden moest er optreden-- en dat het aanvangstijdstip van vijf uur werd uitgesteld tot tegen zeven uur. De heer Van Dijk was niet op de hoogte van het feit dat dit zozeer speelde. Ik kwam dus een beetje "shaky" binnen, en dat helpt dan niet om evenwichtig, luisterend naar commissieleden, goed te reageren. Dat is jammer. Ik had mijn emoties even moeten "wegdraaien" en mij op de ratio moeten richten.

Voorzitter. Nogmaals, het college heeft aangegeven dat het beter was geweest wanneer de Staten tussentijds waren geïnformeerd. De verklaring die in dit verband is gegeven, is: "met het oog op de zorgvuldigheid". Daarmee doelt het college op zorgvuldigheid tegenover de ZB, en niet op zorgvuldigheid tegenover de Staten. Dat was dus niet in evenwicht. Via het betoog van de heer Roeland begrijp ik nu de bijdrage van de heer Dorst wat beter. De heer Roeland vraagt om "verschuiving" en, voorzitter, laat ik dat woord ook maar gebruiken waar het gaat om dat zorgvuldig handelen tegenover de ZB.

Ondanks het feit dat er af en toe min of meer dreigende taal is gebruikt, moet wellicht worden geconcludeerd dat ik wat te veel begrip heb getoond voor het proces waarin de ZB op dat moment verkeerde. Ik doel nu op het implementeren van het fusiebesluit, mét de nodige perikelen. Zowel de nieuwe directeur als het financieel management was volop bezig met een sociaal plan, inclusief de onrust daarover, en nog

wat zaken. Daarbij is waarschijnlijk --ook gelet op de voorgeschiedenis van dit hele dossier-- door mij tegenover de ZB te veel begrip getoond. Dat heeft erin geresulteerd dat ik heb gezegd: okay, kom opnieuw met een voorstel, u mag er iets langer over doen.

Voorzitter. Wij hebben de ZB de opdracht gegeven om vóór 1 januari 2016 met een voorstel naar het college te komen --en dat heeft men gedaan-- en niet naar de Staten. Het is de taak van het college om met voorstellen naar de Staten te gaan. Waarom heeft het dan zo lang geduurd en hoe kan het dat drie banken zeggen: wij gaan u geen nieuwe lening verstrekken als u geen garantie van de overheid heeft? Voorzitter. Ook de bestaande lening was met garantie van de overheid verstrekt. In het huidige tijdsgewricht een nieuwe lening aangaan zonder overheids garantie, dat wordt niet door de banken geaccepteerd. Misschien vindt men, kijkend naar het feitenrelaas, dat het lang heeft geduurd, maar wij hadden intussen mondeling, in het bestuurlijk overleg, al begrepen dat dat er niet inzat.

Dit wetend, is de ZB bezig geweest. Voorzitter, ik doe geen kwalitatieve uitspraak over het financiële management --dat past mij niet-- maar ik constateer dat men integer en met volle inzet bezig is geweest om het financiële probleem op te lossen. Men is vervolgens met een voorstel gekomen, maar dat is niet door het college geaccepteerd. Immers, dit voorstel kwam erop neer dat wij in feite op indirecte wijze de subsidie zouden verhogen. Men vroeg om datgene wat men overhield, te mogen behouden. Dat hebben wij geweigerd omdat wij dat ook andere instellingen niet toestaan wanneer zij om welke reden dan ook subsidiemiddelen overhouden. Vervolgens werd door de ZB het huiswerk opnieuw gedaan en intussen verstreek de tijd. Natuurlijk --ik zeg het nóg een keer-- als ik de Staten dit tussentijds had gemeld, hadden zij geweten dat het allemaal niet zo vlot verliep als wij wel zouden willen.

"Zit u er strak en kort op?", vraagt de heer Dorst mij, via de heer Roeland. Voorzitter, dat was wat wisselend. Soms werd er --het blijkt ook uit het feitenrelaas-- wel wat dreigende taal geuit, zoals: u moet wel opschieten want wij willen eerder naar de Staten. In het verkeer dat het college heeft met alle instellingen waarmee de provincie een relatie heeft, is het altijd een kwestie van "checks and balances". Hoe vervelend, strak en dreigend ben je? Hoe begripvol ben je op het moment dat je weet dat bepaalde factoren een rol spelen in een dergelijk implementatieproces? Passages daarover hebben wij de Staten niet voorgelegd, maar op dat moment waren wij ook volop met de ZB bezig om na te gaan hoe er tot een fatsoenlijk sociaal plan kon worden gekomen.

Voorzitter. Dit alles heeft ertoe geleid dat de Staten nu het gevoel hebben dat zij wederom met de rug tegen de muur, om vijf voor twaalf voor een voldongen feit worden geplaatst. Dat klopt; als men dit gevoel heeft, begrijp ik dat volstrekt. Nogmaals, het ware beter geweest te melden dat ik inderdaad weer op het laatste moment met een voorstel naar de Staten zou komen. Wij hebben gepoogd om in het feitenrelaas een en ander duidelijk te maken, maar dat neemt niet weg dat de al genoemde slotzin in de brief van het college nog steeds geldt.

Nogmaals, ik doe geen uitspraken over het financieel management, maar mij is gevraagd om daarover te rapporteren. Voorzitter. In onze relaties met alle instellingen stellen wij vanaf het begin als eis dat wij ordentelijke rapportages krijgen, inclusief door accountants gecontroleerde jaarrekeningen enz. Op grond daarvan is gebleken dat het financiële beleid van de ZB op orde is. Bij het op afstand zetten van instellingen past mijns inziens niet dat wij over de schouder meekijken naar het beleid, anders dan datgene wat met instellingen is afgesproken. Wordt gevraagd om tussentijds te rapporteren over de financiële stand van zaken bij de ZB, dan is er wél sprake van een trendbreuk. Het lijkt mij niet verstandig en ook niet nodig om dit te doen. Immers, datgene wat van belang is in verband met de lening, de aflossing enz. komt naar voren uit de jaarrekening. Wat er is gewisseld over de aflossing hebben wij de Staten in het feitenrelaas meegegeven. Ik zeg dit ook in reactie op de opmerking van de CU-fractie over de regie met betrekking tot de financiën. Het pas ons, als subsidiegever, niet om de regie te voeren op de financiën van welke instelling dan ook die van ons geld ontvangt, bijvoorbeeld Zeeland Seaports en Het Zeeuws Museum.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Is de gedeputeerde bereid om na te gaan of de ZB op vrijwillige basis deze informatie wil verstrekken? Wij willen als Staten niet nóg eens verrast worden. Als wij goede verhoudingen en wisselwerkingen nastreven, lijkt mij een verzoek om tussentijdse rapportage niet zo gek.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Als wij de ZB vragen "wilt u op vrijwillige basis rapporteren over uw financiële handel en wandel", lijkt dat mijns inziens toch een beetje op een "Noord-Koreaanse vrijwilligheid".

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. Wij staan garant voor zo'n instelling, maar regie voeren op haar financiën, dat kan blijkbaar niet. Dat valt kennelijk buiten onze verantwoordelijkheid.

De heer **De Reu** (GS). Ja, omdat regie voeren op de financiën neerkomt op de situatie waarin wij, als

subsidiegever, ons gaan bemoeien met de financiële huishouding van een instelling. Dat is niet onze rol. Wat wél aan de orde is --zulksovereenkomstig onze subsidieverordening-- is dat instellingen door middel van de jaarrekening verslag moeten doen van hun handel en wandel, inclusief de met instellingen gemaakte afspraken. Daar horen natuurlijk ook de financiële resultaten bij. Dat men intern management- en kwartaalrapportages opstelt, óók met betrekking tot de financiën, is evident. Dat weten wij ook en in het bestuurlijke overleg krijgen wij de stand van zaken meegedeeld, maar dat nemen wij voor kennisgeving aan. Immers, als besloten is tot het op afstand zetten van instellingen, moeten wij dat ook daadwerkelijk doen. De enige toezichthouder die zo'n instelling heeft, is de raad van toezicht die in relatie met het maatschappelijk middenveld is ontstaan. Het is deze raad die het bestuur van een instelling op zijn beleid controleert. Wij gaan na of een instelling aan haar subsidieverplichtingen voldoet. Voorzitter, het is van belang dat deze zaken goed uit elkaar worden gehouden.

De heer Babijn heeft gevraagd naar het totaalbedrag aan garantstellingen. Voorzitter, ik neem aan dat hij ermee instemt dat wij deze vraag schriftelijk beantwoorden en dat dit op enig moment door collega De Bat in de commissie wordt toelicht.

Voorzitter. Ik hoop hiermee de gestelde vragen te hebben beantwoord en op voldoende wijze te hebben geappelleerd aan het gevoel van de Staten.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. Ik verzoek u de vergadering even te schorsen.

De vergadering wordt voor enkele minuten geschorst.

Mevrouw **Van Veen-de Rechter** (D66). Voorzitter. De spijtbetuiging van de heer De Reu is geaccepteerd. Wij wensen de ZB veel succes toe.

De heer **Erbisim** (PvdA). Voorzitter. Ik herinner de gedeputeerde aan onze vraag over de betrokkenheid van de Staten bij een nieuwe garantstelling.

De heer **De Wit** (PVV). Voorzitter. Wij danken de gedeputeerde voor zijn uitleg.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ook wij danken de gedeputeerde voor zijn uitleg en wij geven hem een gratis advies. Wij denken dat het

verstandig is dat de gedeputeerde geen jazzfestivals meer gaat bezoeken. Als hij dat doet, brengt hem dat toch in een wat lastige positie, zo is nu gebleken...

Voorts had ik een toezegging van de gedeputeerde verwacht, maar die is er niet gekomen. Collega Dorst heeft toegezegd, in de eerstvolgende mediatraining aandacht te schenken aan de wijze waarop hij in de commissie Economie heeft geacteerd. Ik had van de gedeputeerde verwacht dat ook hij een dergelijke toezegging zou doen. Hij heeft nog een tweede termijn...

De heer **Oudeman** (CDA). Voorzitter. Ik heb goed naar de gedeputeerde geluisterd maar daarbij geen antwoorden op mijn vragen kunnen ontdekken. Ik denk dat, als wij een feitenrelaas krijgen, het goed is om daar vragen over te stellen en op die vragen ook antwoord te krijgen.

De eerste vraag, door ons gesteld, gaat over het feit dat de gedeputeerde er tijdens het bestuurlijke overleg op 14 december mee instemt dat de ZB op een later moment met een liquiditeitsprognose komt. De vraag is: waarom heeft de gedeputeerde toen de Staten niet geïnformeerd? Welke overwegingen hebben daarbij een rol gespeeld? Ik heb erop gewezen dat de Staten door middel van een brief of via de commissie Economie hadden kunnen worden geïnformeerd. Op die manier hadden de Staten ook kennis kunnen nemen van de planning van de gedeputeerde.

In de stukken wordt gesteld dat ambtelijk werd aangegeven dat dit voorstel eigenlijk in de statenvergadering van 11 maart zou moeten worden behandeld. Die gang van zaken zou wat ons betreft heel goed zijn geweest. Wij snappen niet dat de ZB pas op 15 februari met een liquiditeitsprognose komt, en dan bovendien met slechts één financieringsscenario. Wij vragen de gedeputeerde om hierop wat dieper in te gaan, ook omdat er uitgangspunten worden gehanteerd die de provincie niet accepteert. Kennelijk is men daarvan niet op de hoogte. De vraag rijst dan ook of er wellicht te weinig overleg is geweest, ambtelijk en/of bestuurlijk.

Een volgende vraag betreft de situatie eind april. Uit het feitenrelaas blijkt dat op dat moment duidelijk wordt dat alleen nog de PS-vergadering van juli kan worden gehaald. Voorzitter, ook dat lijkt mij een moment om de Staten wat uitvoeriger te informeren. De enige plek waar hierover informatie gevonden kon worden, was een passage in de 10e begrotingswijziging. Wij verzoeken de gedeputeerde om ook hierop in te gaan. Wellicht kunnen wij hiervan aan twee kanten leren, zodat het een volgende keer beter wordt gedaan.

De heer **Willemse** (50-Plus). Voorzitter. Ik dank de heer De Reu voor zijn antwoorden, waardoor er meer duidelijkheid is ontstaan. Mijn fractie zal instemmen met de garantstelling maar verwacht in de toekomst wél een betere communicatie.

De heer **Temink** (GL). Ook ik, voorzitter, dank de gedeputeerde voor zijn uitleg en voor zijn excuses. Die zijn aanvaard. Verder kan ik zeggen dat wij voorstander blijven van deze garantstelling. Voorheen hebben wij garant gestaan, en dat doen wij ook nu. Het is een kwestie van behoorlijk bestuur, in belang van de burgers.

De heer **Viergever** (SP). Voorzitter. Het charmeoffensief van de gedeputeerde verklaart het een en ander, maar voor mijn fractie is dat niet voldoende. Wij willen niet meer dat de Staten op deze wijze worden behandeld, en daarom dienen wij een motie van afkeuring in. Wij zijn van oordeel dat gedeputeerde De Reu in zijn functioneren niet voldoende sensitiviteit toont voor de verantwoordelijkheden van de Staten. Het zou fijn zijn wanneer daarvan ook vóóraf sprake zou zijn. Voor het overige verwijs ik naar de inhoud van de motie.

De **voorzitter**. Door het lid Viergever is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 8 juli 2016;

constaterende dat:

- op 3 juli 2015 door de Staten forse kritiek werd geuit op de laattijdigheid van het verzoek tot garantstelling voor de NWB-lening van de ZB;
- gedeputeerde De Reu nu een vergelijkbaar voorstel heeft ingediend als op 3 juli 2015 met betrekking tot de ZB, en dit opnieuw laattijdig aan de Staten voorlegt;
- uit het feitenrelaas blijkt dat al veel eerder bekend was dat een voorstel tot garantstelling opnieuw nodig zou zijn;

van mening dat:

- gedeputeerde De Reu in zijn functioneren niet voldoende bestuurlijke sensitiviteit toont voor de verantwoordelijkheden van de Staten;
- gedeputeerde De Reu de afspraken om gezamenlijk aan de slag te gaan en te komen tot een verbetering van het politiek-bestuurlijke samenspel, niet nakomt;
- deze houding niet constructief is voor de ZB, dit tegenover de inwoners niet uit te leggen is en de onderlinge relatie tussen GS en PS schaadt;

spreken hun afkeuring uit over het functioneren van gedeputeerde De Reu inzake het statenvoorstel garantstelling lening ZB;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 1.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. Ik herinner de gedeputeerde aan onze vraag over de evaluatie van het planbureau. Wanneer kunnen de Staten daarover beschikken?

Wat mij opvalt bij het charmeoffensief van de gedeputeerde is dat de omstandigheden vaak leidend zijn voor zijn acteren. Graag zou ik het wat vaker andersom zien, zodat duidelijk wordt dat hij zelf de leiding neemt.

Met de strekking van de motie zijn wij het eens, voorzitter, maar wij vinden deze kwestie op dit moment geen motie waard.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Wat de garantstelling betreft staan de Staten met de rug tegen de muur. Wij zijn genooddaakt om het voorstel te steunen, zij het met tegenzin.

Voorzitter, mijn fractie is niet tevreden over het optreden van de gedeputeerde met betrekking tot dit dossier. Samengevat komt zijn verhaal neer op "overmacht als gevolg van externe factoren", maar wij vinden dat hij zich onttrekt aan zijn verantwoordelijkheid.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Het was niet mijn bedoeling om gestelde vragen niet te beantwoorden, zo kan ik de CDA-fractie zeggen. Opnieuw vraag ik aandacht voor de laatste regel van de brief: het ware beter geweest dat wél gedaan te hebben. Wordt mij vervolgens gevraagd waaróm ik het niet heb gedaan, dan is die vraag wellicht niet direct door mij beantwoord, maar ik heb wel aangegeven dat er bij de onderhandelingen begrip is getoond voor de positie van de ZB --gezegd is: okay, komt u dan maar wat later-- en dat dat de reden is waarom het langer is gaan duren. Nogmaals, het was beter geweest de Staten te informeren. Wordt gevraagd waaróm, dan is dat voor mij een beetje een vraag "in het oneindige".

Waarom wist men bij de ZB niet dat het gedane voorstel onacceptabel was, gelet op de door de provincie gehanteerde criteria? Voorzitter, het is toch min of meer een kwestie van onderhandelen geweest. Als er van een instelling een voorstel komt dat erop neerkomt dat een bezuiniging zodanig wordt verwerkt dat wij daar eigenlijk indirect extra voor betalen, dan is dat een probleem. Ik heb het in eerste termijn aangegeven met: mogen wij het restant van de subsidie

houden? Welnu, men weet dat dat niet mag, maar daarom kan men het wel proberen... Ons antwoord is dan: neen, dat vinden wij onacceptabel. Nogmaals, men had het kunnen weten. Misschien was het een poging om het op deze manier toch voor elkaar te krijgen. Ik weet het niet.

Voorzitter. De fractie van de PvdA kan ik zeggen dat door collega De Bat aan de commissie Bestuur een notitie zal worden voorgelegd, waarin onder andere de garantstellingen aan de orde komen. Het beleid is nú: dat doet de provincie niet, tenzij... Wij hebben nu met zo'n "tenzij" te maken, en zo hebben wij nog een paar dossiers.

Door de fractie van de ChristenUnie is een vraag gesteld over de evaluatie van het planbureau. Voorzitter. Door ons is al eerder gemeld dat die evaluatie in het eerste kwartaal van 2017 aan de Staten wordt voorgelegd.

Voorzitter. Er is gesproken over een "charmeoffensief". Dat is een kwalificatie die niet overeenkomt met mijn bedoeling. Ik heb niet anders gedaan dan oprecht datgene met de Staten delen wat er is gebeurd. Dát was mijn bedoeling, niet om "charmant" te zijn of wat dan ook.

De heer Roeland kan ik nog zeggen dat ik met de heer Dorst een afspraak heb om een keer een kop koffie met hem te drinken. Ik zal hem bij die gelegenheid een gratis advies geven over mediatraining...

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter, de gedeputeerde gaat de heer Dorst advies geven?!

De heer **De Reu** (GS). Misschien heb ik uw vraag niet goed begrepen, maar u heeft toch met de heer Dorst gesproken over mediatraining?

De heer **Roeland** (SGP). De heer Dorst heeft vandaag, via mij, aangegeven dat hij de manier waarop hij zich in de commissie heeft geuit, niet de juiste vindt. Dat was niet "gekonfijt", in zijn woorden. Hij voegt daaraan toe: aan dit aspect zal ik bij de eerstvolgende mediatraining, na de zomer, extra aandacht geven. Voorzitter, ik had van de gedeputeerde verwacht dat ook hij zou zeggen: ik zal bij de eerstvolgende mediatraining extra aandacht geven aan de wijze waarop ik met de Staten omga. Immers, de omgang met de Staten vergt respect, vergt een juiste houding.

De heer **De Reu** (GS). Ik heb u in eerste aanleg verkeerd begrepen. Ik begrijp u nu goed en ik zeg toe dat ik zal doen wat u van mij verwacht.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Dit voorstel komt op ons pad en duidelijk is dat wij ermee móeten instemmen. Wij hebben er niet om gevraagd om het op deze manier te doen. Ook de motie is iets dat op je pad komt en mijns inziens moeten wij ook

daarmee akkoord gaan. Misschien is de motie wat ontijdig. Ze komt niet uit mijn koker, maar nu ze er ligt, stemt mijn fractie ermee in.

Het statenvoorstel wordt bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

Motie nr. 1 van het lid Viergever wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, ZL en de PvZ voor deze motie hebben gestemd.

22. Statenvoorstel Kadernota Campus Zeeland

De heer **Van Gent** (VVD). Voorzitter. Omdat mijn werkgever is betrokken bij bepaalde onderdelen van het hierbij aan de orde zijnde plan, zal ik niet deelnemen aan de beraadslaging en de besluitvorming over dit voorstel.

De **voorzitter**. Ik dank u zeer. Het is heel netjes dat u dit vooraf aangeeft.

De heer **Oudeman** (CDA). Voorzitter. Na de discussie over dit voorstel in de commissie Bestuur las ik in de PZC de kop: "Zeeland wilde verkering, maar vergat TU Eindhoven te vragen". Ik moest daarbij denken aan een quote van een Franse filosoof en theoloog: "Het onderwijs is alleen vruchtbaar als het met liefde gegeven en ontvangen wordt.". Welnu, voor "onderwijs" kunnen wij hier ook het ambitieuze plan voor een bètacollege, het University College Engineering and Innovation, invullen. Dit bètacollege kan alleen gerealiseerd worden wanneer de liefde wederzijds is.

Voorzitter, mijn fractie vraagt zich af hoe het mogelijk is --zeker nu de operationele trekker nota bene de oud-rector is van de Technische Universiteit Eindhoven-- dat er niet al in de fase van het opstellen van de businesscase en het businessplan oriënterende gesprekken zijn geweest met het college van bestuur van bijvoorbeeld de Technische Universiteit Eindhoven, zeker wanneer zij als droompartner wordt gezien. Is er gebrek aan sturing geweest van de stuurgroep en/of van de gedeputeerde?

Laat het duidelijk zijn: mijn fractie is en blijft een pleitbezorger van het bètacollege. Wij zien dit als een grote kans voor Zeeland om onder meer jongeren in Zeeland te houden en naar Zeeland te krijgen. Daarom zei mijn fractievoorzitter tijdens de

laatste begrotingsbehandeling: breng dit project naar voren bij de Commissie Balkenende. Welnu, dat is gebeurd en het heeft geresulteerd in een prominente plaats in het actieprogramma voor Campus Zeeland en University College Engineering and Innovation. Zo lezen wij in dit programma: "Het is een goede zaak dat wordt voorzien in een uitvoeringscapaciteit om dit programma" --lees Campus Zeeland-- "verder ten uitvoer te brengen".

Voorzitter. Met dit actieprogramma onder de arm verwachten wij dat de gedeputeerde in Den Haag --maar ook in Brussel en de bestuurskamers van de relevante universiteiten-- intensief zal lobbyen om de kansen op realisatie van het bètacollege zo groot mogelijk te maken. Wij willen daarbij de gedeputeerde meegeven dat er moet worden uitgegaan van onze eigen kracht. Laat aan onze potentiële partners zien wat wij te bieden hebben. Het University College Roosevelt is immers niet voor niets een succes.

Ons inziens, voorzitter, moet de gedeputeerde zichzelf zien als de mooiste jongen van de klas: alle meisjes willen met hém verkeren. Mijn fractie hoopt zelfs dat er straks ouders op de stoep staan met de vraag of de gedeputeerde met hún dochter verkeren wil.

Vervolgens stel ik een vraag over de planning. In de voortgangsrapportage lezen wij dat op basis van het businessplan en de businesscase nog vóór de zomer van 2016 een go/no go-besluit nodig is voor de implementatie van het bètacollege, en dat de beoogde startdatum augustus 2017 is. Voorzitter, is de planning, onder meer door "huiswerk" uit Eindhoven, inmiddels al veranderd?

Voorzitter. Campus Zeeland omhelst uiteraard veel meer dan alleen een bètacollege. De gedeputeerde weet als geen ander dat er in Zeeland veel excellent onderwijs wordt gegeven en dat er verschillende excellente scholen zijn, zowel in het primaire als in het voortgezet en hoger onderwijs. Daarom is mijn fractie enthousiast over het Roosevelt Centrum voor Onderwijsexcellentie dat juist voor álle soorten van onderwijs bedoeld is. Het is op weg om een internationaal toonaangevend onderwijscentrum te worden, met een belangrijke netwerkfunctie. Is er al een besluit van het ministerie van OC&W over de financiële bijdrage die men ten behoeve van dit centrum wil leveren?

Het op 17 mei officieel gelanceerde Deltaplatform mag niet onvermeld blijven. Dit platform verbindt complexe deltavraagstukken met experts van hogescholen, universiteiten, kennisinstituten, bedrijven en overheden. Daarmee is het een katalysator van delta-innovaties en een "living lab" voor onderzoekers, docenten en studenten. Kortom, het is een veelbelovend onderdeel van Campus Zeeland. Hetzelfde kan worden gezegd van het groene kennisplatform. Is

daar inmiddels al een trekker voor? Volgens de planning zou deze nog vóór de zomer door de stakeholders aangewezen moeten zijn.

Voorzitter. Aan gezamenlijke ambitie van de Zeeuwse drie O's, ondernemers, onderwijs/onderzoeksinstituten en overheden, is in het kader van Campus Zeeland geen gebrek. Grote resultaten hebben grote ambities nodig en dus geeft mijn fractie hieraan van harte steun. Hetzelfde geldt voor de achterliggende doelen, zoals het robuust en sterk maken van de kennisinfrastructuur in Zeeland, om daarmee onze economische potentie meer te benutten.

Om de verschillende onderdelen van Campus Zeeland tot een succes te maken, zullen wij allereerst in Zeeland zélf met elkaar de schouders eronder moeten zetten. In de commissievergadering van twee maanden geleden heb ik de gedeputeerde gevraagd naar de betrokkenheid van de gemeentebesturen. Die was destijds nog niet bij alle gemeentebesturen even groot. Echter, met Campus Zeeland aan bijvoorbeeld een aantrekkelijke woonomgeving en een optimaal vestigingsklimaat werken, is volgens mijn fractie voor álle Zeeuwse gemeenten van belang. Wij roepen de gemeenten dan ook op om niet alleen te denken aan wat Campus Zeeland voor hen kan betekenen, maar juist ook andersom: wat kan een gemeente doen om van Campus Zeeland een succes te maken? Merkt de gedeputeerde de afgelopen maanden al een grotere betrokkenheid van de verschillende Zeeuwse gemeenten en hoe kunnen wij, als provinciaal bestuur, deze betrokkenheid verder verbeteren? Heeft de gedeputeerde al contact gehad met de gemeente Goes over haar initiatief "Help Campus Zeeland"?

Voorzitter, mijn fractie constateert dat de provincie in deze verkenningsfase haar nek uitsteekt door zowel bestuurlijk als personeel en financieel een grote inbreng te leveren. Wij zien uit naar het Masterplan Campus Zeeland dat later dit jaar zal verschijnen, en verwachten ook dan een substantiële bijdrage van de provincie. De CDA-fractie wenst het college, deze gedeputeerde in het bijzonder, veel succes toe bij al het werk dat moet worden verricht voor het opstellen van dit masterplan. De gedeputeerde kan daarbij onthouden dat de enige plaats waar succes eerder komt dan werk, het woordenboek is.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. Ik begin met een compliment aan het adres van de heer Oudeman aangezien datgene wat ik ga zeggen nauw aansluit bij zijn betoog. Eens te meer wordt daarmee aangetoond dat CDA en PvdA eensgezind vóór Campus Zeeland zijn en dat zij elkaar hierin kunnen en zullen steunen.

Voor ons ligt de kaderstelling voor Campus Zeeland, een belangrijk onderwerp want goed onderwijs is de basis van een evenwichtige maatschappij. De PvdA-fractie vindt het van belang dat Campus Zeeland succesvol gaat worden en zij is enthousiast over de plannen voor Campus Zeeland. Onderwijs is immers een kostbaar goed. Onderwijs geeft mensen de kans om te leren, te groeien en boven zichzelf uit te stijgen. Wij willen de gedeputeerde drie speerpunten meegeven.

Als eerste speerpunt noemen wij de werkgelegenheid. De PvdA staat voor werkgelegenheid in de provincie Zeeland. In de commissie gaf de gedeputeerde aan dat de plannen voor Campus Zeeland honderden banen zullen gaan opleveren, en daar zijn wij erg blij mee. Wij verwachten dat de positieve mogelijkheden voor de Zeeuwse werkgelegenheid binnenkort verder worden uitgewerkt en dat wij daarmee meer precieze aantallen zullen krijgen, waar het gaat om de toename van de werkgelegenheid in Zeeland.

Het tweede speerpunt is de leefbaarheid. Voorzitter. Campus Zeeland zal jongeren naar Zeeland gaan halen. Hoe gaat de provincie ervoor zorgen dat zij na hun afstuderen in Zeeland blijven? Wij zien dat er in Zeeuws-Vlaanderen grote vraag is naar technisch personeel. Wij bepleiten dat rekening wordt gehouden met wat afgestudeerde studenten in Zeeland kunnen gaan doen. Zorg ervoor dat vraag en aanbod op elkaar worden afgestemd.

Ons derde punt is samenwerking, een cruciale factor voor het succes van Campus Zeeland. Wij lichten er drie samenwerkingsvormen uit. Allereerst is de komst van een technische opleiding van groot belang voor het succes van Campus Zeeland. De liefde tussen de Technische Universiteit Eindhoven en het aan de orde zijnde plan is onderkoeld. Zelden hebben de woorden van de VVD-fractievoorzitter in deze Staten zoveel reacties opgeleverd. De heer Bierens gaf in de commissie aan dat de provincie Zeeland graag verkering wilde met de Technische Universiteit Eindhoven. Dat is tegen iedereen gezegd, behalve tegen het meisje zelf. Gedeputeerde Van der Maas gaf vervolgens aan dat de zaak anders ligt, maar dat neemt niet weg dat mijn fractie ongerust is over de goede afloop van deze gewenste samenwerking. Hoe hoopvol is de gedeputeerde dat hij de Technische Universiteit Eindhoven aan boord gaat krijgen? Welke acties gaat de gedeputeerde hiervoor ondernemen? Als plan A, de samenwerking met de Technische Universiteit Eindhoven, niet lukt, heeft hij dan een plan B en, eventueel, ook nog een plan C?

Een volgende punt van samenwerking is de Health Campus. De burgemeester van Goes heeft aangegeven dat dit een serieuze optie kan zijn. Hoe kijkt het college hier tegenaan? Wordt de

Health Campus in het geheel van Campus Zeeland meegenomen? Lopen hiervoor al onderhandelingen, bijvoorbeeld met de gemeente Goes?

Voorzitter. Kijkt het college voor samenwerking ook over de grens heen? Belgische universiteiten in Vlaanderen liggen dicht bij Zeeland. Is er contact geweest met deze universiteiten over de plannen voor Campus Zeeland en over een mogelijke rol van Vlaanderen?

De Commissie Balkenende is duidelijk in haar rapport: er moet meer worden samengewerkt in Zeeland. Welnu, het project Campus Zeeland moet het onderwijs, de werkgelegenheid en de leefbaarheid in Zeeland gaan verbeteren. De PvdA-fractie is enthousiast over dit ambitieuze plan en vraagt de gedeputeerde zich maximaal in te zetten om van dit project een groot succes te maken.

Mevrouw **Boerjan** (VVD). Voorzitter. Campus Zeeland, een project waaraan verschillende organisaties, verschillende partijen deelnemen. Campus Zeeland, een kans op het gebied van economie, onderwijs en samenleving. De VVD-fractie is blij dat de provincie in dit project participeert. Wél moeten wij nagaan in hoeverre dit project haalbaar is. Ondernemers, overheden en onderwijsinstellingen bundelen voor dit project hun krachten. Gezamenlijk gaan ze aan de slag om de verscheidenheid en de diepgang aan kennis in onze provincie sterker te maken: Zeeland als kennisprovincie. Deze gezamenlijke aanpak en inzet is zeker noodzakelijk bij een ambitieus plan als Campus Zeeland. Zoals de heer Oudeman al aangaf: samen de schouders eronder.

Voorzitter. Het voorstel is geen kadernota zoals wij die kennen, maar meer een uiterste poging om het project af te bakenen voor de provincie. Het is het beste dat het college op dit moment kan leveren, gezien de stand van zaken. Momenteel verkeren wij in de verkenningsfase. In het voorstel wordt aangegeven dat de doorontwikkeling van het Roosevelt Centrum voor Onderwijsexcellentie wordt onderzocht. Daarnaast wordt een businessplan-bètacollege opgesteld. De behoefte hieraan is reeds onderkend en bevestigd in het rapport van de Commissie Balkenende.

Een aantal acties is gepland. Een overzicht hiervan is te vinden in het financiële plaatje. Daarin wordt ook aangegeven welke bedragen de provincie en een aantal andere partijen hiervoor hebben gereserveerd. Hoe hard zijn de door de andere partijen toegezegde bedragen?

Voorzitter. Geschrokken zijn wij van het bericht omtrent het bètacollege waar het gaat om de contacten/samenwerking met de Technische Universiteit Eindhoven. Mogelijk heeft het college niet met de personen met de juiste bevoegdheden gesproken. Graag verkrijgen wij van de

gedeputeerde een toelichting op de stand van zaken.

De heer **De Wit** (PVV). Voorzitter. Zeeland heeft behoefte aan een sterke kennisinfrastructuur, en wel één van zeer goede kwaliteit. Dat is van belang voor de economische potentie en voor het oplossen van de maatschappelijke vraagstukken waarmee de provincie te maken heeft. Dit is de kern van het advies betreffende Campus Zeeland, van de Onderwijsautoriteit over het toekomstbestendig maken van de Zeeuwse kennisinfrastructuur. Dit advies is tot stand gekomen in samenwerking met de Zeeuwse kennisinstellingen, de overheden en het bedrijfsleven. De provincie Zeeland is één van de partijen die zich inzetten voor de versterking van de Zeeuwse kennisinfrastructuur.

Mijn fractie kan over dit onderwerp kort en duidelijk zijn. Wij zijn van mening dat het totale plan Campus Zeeland een mooi en goed plan is, maar wij willen het college er nogmaals op wijzen dat dit voor Zeeland onbetaalbaar is. Zoals wij al eerder hebben aangegeven, tijdens de commissievergadering van 22 april, zijn wij op deze manier aan het kijken naar een Ferrari, terwijl er slechts geld is voor een degelijke Mercedes. Graag wil ik de gedeputeerde nogmaals verzoeken om te melden waar hij het geld vandaan wil halen. De tot nu toe gegeven antwoorden en informatie hebben ons nog niet kunnen overtuigen. Wij zijn benieuwd naar de uitleg van de gedeputeerde, waarna wij zullen beslissen of wij de genoemde anderhalf miljoen willen investeren in de verkenningsfase.

De heer **Van den Berge** (SGP). Voorzitter. Namens mijn fractie zou ik boven mijn bijdrage willen schrijven: "Onderscheidend zijn". Zeeland heeft naar ons oordeel een unieke uitgangspositie om de economie te versterken, via een investering in onderwijs en onderzoek. Regio's die economisch groeien, doen dit op basis van kennis en innovatie. Daarbij gaat het om banen van VMBO, MBO, HBO tot en met toponderzoekers op wetenschappelijk niveau, dus de hele onderwijskolom.

Het is bekend: in Zeeland prijken veel onderwijsinstellingen --het gaat om middelbaar onderwijs, MBO en HBO-- bovenaan allerlei landelijke lijstjes, en dat is iets om trots op te zijn. Daarop voortbordurend is mijn fractie positief over Campus Zeeland. Immers, een goede kennisinfrastructuur is het vliegwiel voor economische structuurversterking. Samenwerking tussen overheden, bedrijven en onderwijsinstellingen is daarbij een voorwaarde, en Campus Zeeland zet deze woorden om in daden. Ik geef enkele voorbeelden.

Straks kunnen zeer getalenteerde jongeren terecht bij het Centrum voor Onderwijsexcellentie, het RCEE. In het Deltaplatform komen allerlei

initiatieven samen op het terrein van Deltatechnologie. Er worden opleidingen aangeboden waarin Zeeland onderscheidend kan zijn, opleidingen die men niet gemakkelijk elders in Nederland vindt. Ik denk hierbij aan ontwikkelingen op het gebied van water en veiligheid, water en energie en water en food.

Waar het gaat om het initiatief voor het tweede college, naast het huidige succesvolle UCR dat zich richt op een technisch programma, gaat er misschien ergens een deur dicht. Ik doel nu op Eindhoven. Maar elders gaat er misschien weer een andere deur open. Mijn fractie is dan ook benieuwd naar de verdere ontwikkelingen rond dit bètacollege. Ook wij vragen ons af of er een plan B of plan C is. Worden nog andere varianten en mogelijkheden door het college onderzocht?

Voorzitter, mijn fractie juicht initiatieven toe die de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt verbeteren, zoals het Huis van de Techniek en het Centrum voor Toptechniek. In verband met sommige beroepen is er veel vraag naar geschoolde vakmensen; vacatures zijn moeilijk te vervullen.

Wij wachten het masterplan af. Tegen het einde van dit jaar zullen wij nadere voorstellen kunnen verwachten. Vervolgens kan blijken welke onderdelen van Campus Zeeland het meest kansrijk zijn.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. GroenLinks omarmt de bedoelingen van Campus Zeeland al vanaf de start. De kansen voor jongeren en het onderwijs zijn vanochtend al eerder genoemd, en wij sluiten ons bij die betogen aan.

Enerzijds is het van belang dat er bestuurlijk goed wordt overlegd met een bestaande TU, bijvoorbeeld die in Eindhoven. In de commissievergadering van juni vroeg mijn fractie zich al af of men hieraan tijdens de voorbereidingen wel genoeg aandacht had besteed. De heer Bierens ging daar nog eens dunnetjes overheen met een treffende beeldspraak die vervolgens bij iedereen goed is binnengekomen, maar qua strekking is dit precies hetzelfde als datgene wat wij ons afvragen. In feite is hier sprake van een valse start. De provincie heeft blijkbaar op een paar tenen van de Technische Universiteit Eindhoven gestaan. Dit bewijst des te meer dat je voorzichtig moet omgaan met dit dossier, zorgvuldig, tijdig en op de juiste plaatsen. De gedeputeerde zou zich eens moeten verdiepen in de komst van de eerste Roosevelt Academy. Daar zijn nog wel wat tips te halen. Van die ervaring kan de gedeputeerde gebruikmaken om dit proces goed op gang te houden.

Anderzijds constateren wij dat er wel degelijk overleg is geweest met stakeholders en

hoogleraren in Eindhoven, en dat is een goede zaak.

Voorzitter, mijn fractie wil graag enkele kanttekeningen plaatsen naast alle andere mogelijkheden die Campus Zeeland biedt en die al zijn genoemd. Wij zouden vooral gebruik willen maken van de Zeeuwse kenmerken en mogelijkheden. Concreter gezegd: zet vooral in op de mogelijkheden die duurzame energie biedt, in besparing, in opwekking, in kennisoverdracht. Zeeland heeft álles hiervoor. Bovendien kan dan in samenhang met Hogeschool Zeeland en MBO worden gewerkt aan dwarsverbindingen bij pilots.

Tegen die achtergrond maakt mijn fractie een "bruggetje" met een aanbeveling van de Commissie Balkenende. Die commissie stelt: zet de Zeeuwse kansen met duurzame technologieën en duurzame energie om in banen. Op die manier kunnen de kansen voor het onderwijs worden vergroot en realiseren wij een goede afstemming tussen de drie O's: overheid, onderwijs en ondernemers. In de ogen van mijn fractie onderscheidt Zeeland zich op deze manier van andere technische universiteiten. Wat vindt de gedeputeerde van deze specifieke ingangen om zich te onderscheiden? Kan hij toezeggen dat dit wordt betrokken bij de ontwikkelingen ten aanzien van het nieuwe bètacollege, zowel bij de voorbereiding als in bestuurlijke zin?

De heer **Van Tilborg** (SP). Voorzitter. De zon doet goed haar best om erdoor te komen; de vakantie komt eraan; love is in the air. Mij voorgaande sprekers hebben er ook al op geduid dat er om verkering is gevraagd...

Campus Zeeland barst van ambities. Het staat ook geschreven in de brief van 2 maart van de SER-Zeeland. Het zijn mooie ambities voor onze mooie provincie. Voorzitter, mijn fractie staat positief tegenover mooie ambities, dat wil zeggen: haalbare ambities, ofwel ambities die wij in ons jargon "SMART" noemen: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden.

"Specifiek", in dit geval speciaal, is dit wel te noemen. Het getuigt immers van lef in deze tijd van financiële onzekerheden. Overigens, ik vind dat ook een Mercedes behoorlijk aan de prijs is. Ik zou dan ook eerder voor Smartje gaan, en dan ook nog tweedehands.

"Meetbaar" wordt lastig, zoals de gedeputeerde al in de commissie aangaf. Zo is het bijzonder moeilijk om aantallen te noemen waar het om de werkgelegenheid gaat. Door de fractie van de PvdA zijn wél al aantallen genoemd; wij vragen ons af of er inderdaad al aantallen te noemen zijn.

"Acceptabel" is dit inderdaad te noemen. Duidelijk is uitgesproken dat er een accent moet worden gelegd op een aantal onderdelen van het plan.

Bij "Realistisch" kunnen vraagtekens worden gezet. Het is immers wél een erg grote broek die wordt aangetrokken, met een aantal mitsen en maren. Zo wordt onder meer gesteld: "Er is kans op cofinanciering bij vervolg, vanuit EU-fondsen". Er is een kans, voorzitter, en de vraag rijst hoe groot die kans is. Kan de gedeputeerde aangeven of hierop al wat meer zicht is? Zo ja, om welk bedrag gaat het dan? "Realistisch" is het ook om niet voorbarig dingen te roepen, voordat er zekerheid bestaat over bepaalde zaken. Ik denk hierbij aan het noemen van de Technische Universiteit Eindhoven in relatie met het bètacollege. Wij hopen dat dit geen gewoonte wordt bij het Campus Zeeland-project.

Wat het begrip "Tijdgebonden" betreft, voorzitter, worden er doelstellingen genoemd met data. Er is zelfs al een locatie op het oog voor de tweede college. Wij vragen ons af wat de stand van zaken is. Hoe zeker is deze locatie?

Geld uitgeven aan of voor onderwijs wil mijn fractie niet benoemen als kosten, maar eerder als investering, een investering in de toekomst van de jeugd. Het is heel erg cliché om het te zeggen maar: de jeugd heeft de toekomst. Welnu, die toekomst is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de jeugd. Die toekomst wordt mede bepaald door onderwijs, van kleuterschool tot MBO en verder. Goed en vooral toegankelijk onderwijs is één van de basisvoorwaarden voor een goede leefbaarheid.

Het zwaartepunt komt te liggen op hoger en wetenschappelijk onderwijs. Er is op zich niets mis mee om te bekijken wat voor mogelijkheden er nog meer zijn waar het gaat om de ontwikkeling van hoger en wetenschappelijk onderwijs in Zeeland, maar mijn fractie mist aandacht voor het VMBO en het MBO. Dit wordt ook vermeld in de brief van de SER. Voorzitter. Wij vinden dit een groot gemis en willen dan ook graag van de gedeputeerde horen dat de aandacht voor deze vormen van onderwijs niet gaat lijden onder alle aandacht die Campus Zeeland gaat krijgen.

Wat mijn fractie voorts mist is aandacht voor het OV. Je kan nóg zoveel leuke dingen optuigen, als die zaken niet van alle kanten goed bereikbaar zijn, gaat dat zeker ten koste van aanmeldingen. Ik heb het hierbij niet, voorzitter, over die onzinnige haltetaxi die anderhalf uur van tevoren moet worden besteld.

Voorzitter, mijn fractie vraagt zich af hoe de gedeputeerde aankijkt tegen het feit dat een tamelijk grote groep niet meer verder gaat studeren. In april 2016, een jaar na de invoering van het leenstelsel, was een duidelijke daling zichtbaar van het aantal studenten, met name in het HBO, een daling van maar liefst 8,3%, simpel omdat het asociale leenstelsel is ingevoerd. Veel jongeren zoeken liever een baan dan dat ze zich torenhoge schulden op de hals halen. Dit leidt tot

verschraving van en tweedeling in het onderwijs. Hoe ziet de gedeputeerde dit in het licht van de ambities voor hoger en wetenschappelijk onderwijs in Zeeland?

Al met al is mijn fractie gematigd positief over Campus Zeeland. Wij zijn zeer benieuwd naar de verdere ontwikkeling, in de richting van een masterplan. Voorzitter, wij zullen dit proces positief-kritisch blijven volgen.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. Wij complimenteren de gedeputeerde met dit voorstel en zijn het eens met de richting die met de nu voorgelegde kaders wordt aangegeven. Wij gaan met de focus op HBO en WO akkoord, al mag de aandacht voor het MBO daar natuurlijk niet onder lijden.

Tegelijkertijd realiseren wij ons dat het een spannend proces is, waarbij veel partijen betrokken zijn. Campus Zeeland is een onderdeel van het economische netwerk van geheel Zeeland, en daarbuiten. Zeeland is door zijn ligging, een Land in Zee met zon, zee en wind, bij uitstek geschikt als ruimte om kennis te verzamelen en om door middel van experimenten en onderzoeken met en over water, in al zijn aspecten, die kennis uit te dragen.

Voorzitter, mijn fractie stemt in met het voorstel om tot een masterplan Campus Zeeland te komen en wil zo graag een bijdrage leveren aan de kansen voor een goede toekomst voor onze jongeren en voor Zeeland.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Onderwijs is een steunpilaar van onze economie, maar wij hebben bij dit onderwerp te maken met de haalbaarheidsfactor en met beoogde partners. Er is een bedrag van 80 miljoen benodigd, en dat hebben wij niet. Wij gaan nu van alles onderzoeken, maar het is een feit dat wij dat geld niet hebben.

Daaraan moet worden toegevoegd, voorzitter, dat ook de bestaande onderwijsinstellingen onze steun nodig hebben. Bij diverse instellingen staat het water tot aan de lippen, of daarboven. Zal dit nieuwe project, Campus Zeeland, niet ten koste gaan van het bestaande?

Een andere vraag is hoe het zit met de grensoverschrijdende samenwerking. Ten overvloede wil mijn fractie nogmaals wijzen op de financiële positie van de provincie, die zorgwekkend is. De finale vraag is voor ons: kunnen wij het ons wel veroorloven om wél mee te doen, maar ook: kunnen wij het ons wel veroorloven om níet mee te doen? Ik constateer, voorzitter, dat deze vraag in het nu voor ons liggende stuk niet wordt beantwoord. Ik ben benieuwd of het college nog het een en ander kan toevoegen om ons over de streep te trekken.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Ik kan mij aansluiten bij veel opmerkingen, door mij voorgaande sprekers gemaakt. Ik zal hun vragen niet herhalen, maar wél wil ik mij distantiëren van enkele opmerkingen die namens de CDA-fractie zijn gemaakt door de heer Oudeman. Immers, een oproep tot overspel aan het adres van de gedeputeerde, door middel van een té ver doorgevoerde metafoor... Maar, voorzitter, wij hebben een excuus voor de heer Oudeman, want de VVD-fractie was hiermee begonnen.

Ook wij zijn benieuwd naar de antwoorden op de gestelde vragen. Enkele vragen willen wij zelf beantwoorden en ook geven wij voor Campus Zeeland enkele suggesties mee.

Natuurlijk, voorzitter, staat mijn fractie positief tegenover een dergelijk plan. Immers, het gaat over onderwijs en onderzoek, en als "onderwijspartij" kijken wij met belangstelling uit naar het vervolg. De volgende week gaan wij het hier hebben over het Actieprogramma Balkenende, en daarbij komen wij zeker nog op bepaalde zaken terug.

Onlangs verscheen een nieuwsbericht in het Financieele Dagblad en ook bij de NOS, waaruit naar voren kwam dat Schiphol en de haven van Rotterdam niet langer dé motoren waren van de Nederlandse economie. Door deskundigen van verschillende partijen is aangegeven dat het in de toekomst meer gaat om kennis en innovatie dan om fysieke locaties en grote volumes. Misschien moeten wij in Den Haag duidelijk maken dat er tegen die achtergrond in Zeeland kansen liggen. Bij Campus Zeeland zien wij een aantal aspecten die heel goed passen bij het streven om die kansen ook echt te pakken.

Het is niet allemaal nieuw, voorzitter, heel wat zaken zijn ook al in het verleden aan de orde geweest. Ik geef een voorbeeld waarmee ik ook aangeef wat de spin-off is van met name bovenregionale opleidingen. Onlangs vierde het Spaanse Finsa het 25-jarig bestaan van haar dochterbedrijf in Vlissingen, aan de buitenhaven. Bij die gelegenheid vielen mij bepaalde dingen op. Zo'n 28 jaar geleden kwam een jongeman met een Zweeds paspoort uit oostelijk Brabant naar Vlissingen voor de HEAO, studierichting economisch-linguïstisch. Die studierichting had in die periode veel studenten van buiten Zeeland; een bovenregionale opleiding. Die jongeman ging 27 jaar geleden stage lopen in Spanje, bij Finsa. Dat bedrijf nam hem vervolgens in dienst voor het agentschap in Nederland. Omdat "onze held" Vlissingen had leren kennen als een bijzonder aangename plaats, niet alleen om te studeren maar ook om te wonen en te werken, en omdat hij de mogelijkheden van de haven kende, koos hij voor Vlissingen. Inmiddels bestaat dat bedrijf 25 jaar, met tientallen arbeidsplaatsen en een

scheepvaartverbinding met het Iberisch schiereiland.

Kortom, dit heeft veel positieve spin-off opgeleverd, uiteindelijk van een bovenregionale opleiding aan de HEAO in Vlissingen. Zonder die opleiding was dat bedrijf hoogstwaarschijnlijk niet in Vlissingen geland, tenzij door toeval. Welnu, wat ons betreft maken wij de ontwikkelingen niet te veel afhankelijk van toeval, maar wordt er ingezet op dergelijke kansen. Dat is niet altijd allemaal nieuw, maar wij moeten het wel blijven vernieuwen.

Ik hoop, voorzitter, met dit voorbeeld te hebben aangegeven dat mijn fractie positief staat tegenover Campus Zeeland, dat zij de beantwoording door de gedeputeerde afwacht om wellicht nog zaken toe te voegen en dat zij dit onderwerp de volgende week zal betrekken bij de discussie over het Actieprogramma Balkenende.

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. De bedoeling van het voorliggende stuk was om de Staten de kaders voor te leggen voor de besteding van de anderhalf miljoen die wij reeds beschikbaar hebben gesteld, naast de kaders die van belang zijn om te komen tot een masterplan, te presenteren tegen het einde van 2016. Daarbij was er ook sprake van een voortgangsrapportage, van 31 maart. De volgende rapportage is alweer bijna gereed en zal binnen drie weken naar de Staten gaan. Het is een proces, voorzitter, met heel veel partijen. Er gebeurt op veel punten veel, op andere punten wat minder. De stuurgroep zal de Staten voortdurend op de hoogte stellen van de ontwikkelingen. Nogmaals, de bijlage waarover vragen zijn gesteld, was van 31 maart. Het overzicht is hard toe aan verversing en de nieuwe rapportage komt er aan.

Voorzitter, ik ben blij met de steun die is uitgesproken. De provincie Zeeland wil zich sterker positioneren als kennisregio, passend bij het DNA van Zeeland. Daarbij hebben wij de gedachte dat wij het goede dat wij hier hebben, verder moeten uitbouwen. De pareltjes moeten worden uitgebouwd en daarnaast moet de keten van onderwijs en onderzoek, gelinkt aan het bedrijfsleven, sluitend worden gemaakt. Dát is de kracht van Campus Zeeland en daarom werken wij met de Drie O's samen. Daarom ook is er sprake van een maatschappelijke opgave waar we hard aan werken. Uiteindelijk willen wij in deze regio de innovatiekracht vergroten: nieuwe technieken en "het nieuwe denken". De opmerking van de heer Veraart over het bovenregionale denken is mij uit het hart gegrepen. Ik zou zijn bijdrage willen onderstrepen en ik denk dat wij het op die manier moeten "aanvliegen".

Dat dat niet zo gemakkelijk is als het op papier zetten van het een en ander, is duidelijk. Het uitvoeren van plannen gaat vaak met vallen en

opstaan. Dat hoort ook bij zo'n proces; je moet het niet uit de weg gaan. Je moet lef tonen en durven stimuleren. Voorzitter, hier staat een gedeputeerde die daarbij voorop wil lopen, die partijen bij elkaar wil brengen, die de bestaande energie wil stimuleren en die wil focussen op bepaalde punten zodat het uiteindelijk ook ergens toe gaat leiden. Waar moet het dan toe leiden? Wat mij betreft: kennis, kunde, kassa. De plannen voor Campus Zeeland moeten faciliterend werken, onder meer voor het vestigingsklimaat en onze bedrijven. Als men de bedrijven langsgaat, hoort men positieve geluiden over deze plannen. Men hoort ook een schreeuw om getalenteerd personeel. Welnu, de antwoorden op dergelijke vragen vindt men bij Campus Zeeland.

Voorzitter. Wij hopen op 23 september een doorkijkje in dit proces te geven. Tijdens die vergadering willen wij met de Staten van gedachte wisselen over het concept-masterplan. Dan zien de Staten alle onderdelen met een bepaalde kansrijkheid in deze verkenningsfase nader onderbouwd en beschreven. Dat doet Paul Bleumink; hij is er met enorme inzet mee bezig. Het is de bedoeling dat het masterplan op 18 november door de Staten wordt behandeld. Ik wil dus nadrukkelijk een tussenstap, een moment waarop het concept met de Staten wordt besproken, in de zin van: is dit de route die de Staten wensen; kunnen wij elkaar wat dit betreft vinden? De bedoeling is dat opmerkingen van de Staten worden betrokken bij het opstellen van het uiteindelijke voorstel.

Over het bètacollege zijn veel opmerkingen gemaakt, en dat vind ik een goede zaak. Voorzitter, het gaat om een onderdeel van Campus Zeeland dat ineens boven is komen drijven, in de zin van: dit zou iets kunnen zijn waarmee wij heel snel aan de slag moeten. Daarnaast zijn er "tig" andere zaken die misschien pas over een jaar of over twee jaar in die fase komen. Het bètacollege is ook door de Commissie Balkenende genoemd als belangrijke kans voor Zeeland.

Voorzitter. Ik neem de Staten even mee naar de achtergrond hiervan. Men kent de Onderwijsautoriteit Zeeland. Deze onafhankelijke autoriteit heeft nagegaan wat voor de regio belangrijk is en gesteld dat er een connectie moet zijn tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Vervolgens is ons in het rapport-Campus Zeeland geadviseerd om daar een concept voor te zoeken, de mogelijkheid van een bètacollege te onderzoeken. Voorzitter, ik onderstreep het woord "onderzoeken". Er is dus niet gesteld: er zal een bètacollege komen. Neen, het ging om de uitgangspositie: dit zou wel eens een goed concept kunnen zijn. De vraag was: is dit haalbaar? Vervolgens heeft de Commissie Balkenende het nog eens herhaald: dit zou voor Zeeland een goed concept zijn.

Met andere woorden: wij konden zeggen dat Zeeland een plan had. Maar, voorzitter, voor elk plan geldt dat het moet worden onderzocht op de haalbaarheid. Is het haalbaar en, zo ja, in welke vorm? De kwartiermaker, Hans van Duijn, de oud-rector van Eindhoven, is daar met een club mensen mee aan de slag gegaan. Hij is in januari 2016 op de Kenniswerf gestart. Ik heb toen zelf de aftrap mogen geven. Zó vers is het allemaal nog.

Ik hoop niet, voorzitter, dat men de volgende denkfout maakt: Hans van Duijn, de oud-rector Eindhoven... dus dan moet het ook per definitie in Eindhoven ingepluigd zijn. Hij is aan de slag gegaan, met een aantal hoogleraren, wetenschappers en mensen in de regio. Kort geleden heeft hij het resultaat daarvan opgeleverd. Het is heel mooi dat hij het concept heeft uitgewerkt. Er zijn verschillende varianten te bedenken, zoals al is gememoreerd. Zet je in op een bacheloropleiding, het begin van de studie, de eerste fase, de eerste drie jaar? Of wil je juist het bedrijfsleven gaan bedienen, passend bij het DNA van Zeeland, door studenten in Zeeland hun studie te laten afsluiten? Dan heb je het over masters.

Dergelijke aspecten hebben Hans van Duijn c.s. uitgewerkt en dat plan is gepresenteerd. Vervolgens ga je kijken welke partners daar het beste bij zouden passen. Volgens mij zijn er meerdere partners die hierbij zouden passen. Je gaat op onderzoek uit. Zo is het ook gegaan en daarbij is niet gedacht: omdat Hans van Duijn de oud-rector van Eindhoven is... Voorzitter, veel te veel wordt een link gelegd in de zin van: dús moet het ook worden ingepluigd bij de Universiteit Eindhoven. Dat is één van de mogelijke opties die wij onderzoeken.

Ik onderstreep dat wij nu niet primair bezig moeten zijn met de vraag: waar moet het worden ingepluigd? Veel meer gaat het om de vraag: welke variant past het beste bij Zeeland? Is het bedrijfsleven in Zeeland het beste bediend met een driejarige bacheloropleiding? Of moet je studenten juist in Zeeland laten afstuderen en in bedrijven laten participeren? In dat geval praat je over het einde van studies, jaar vier. Welnu, het zijn dergelijke aspecten die wij nu op haalbaarheid gaan toetsen, ook met de bedrijven zelf. Ik voeg hieraan toe dat met het plan dat er nú ligt, vooral wordt ingestoken op de bacheloropleiding, de eerste drie jaar, omdat wij van mening zijn dat er op die manier een goede verbinding kan worden gemaakt met de bedrijven hier.

De heer **Oudeman** (CDA). Voorzitter. Is de gedeputeerde het met mij eens dat het logisch is dat er juist in de fase van businesscase en businessplan oriënterende gesprekken worden gevoerd met de raden van bestuur van technische universiteiten, waarvan er overigens niet zoveel

zijn? Dat lijkt mij toch cruciaal voor het realiteitsgehalte van plannen.

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. Deze opmerking wordt terecht gemaakt. Het geldt voor alle plannen en voorstellen met betrekking tot Campus Zeeland: je probeert steeds zoveel mogelijk de thermometer te hanteren, in de zin van: hoe kijken anderen er tegenaan? Echter, uiteindelijk is het een Zeeuws plan, ons plan. Wij zoeken er een partner bij of wij zoeken er partners bij. Wij zitten nu "aan de voorkant" van die zoektocht en op dit moment doe ik geen uitspraken aan de hand van de vraag wie hierbij het beste zou passen. De club die het lesprogramma heeft vastgesteld, heeft wel gezegd dat het inderdaad heel mooi zou passen bij Eindhoven, maar daarmee worden andere opties niet uitgesloten. Integendeel, wellicht zou het een sterk concept opleveren wanneer je het met meerdere partijen zou doen. De gesprekken lopen.

Voorzitter. Waar het gaat om de vorm die nú is gepresenteerd, heeft Eindhoven gezegd: wij moeten er eens goed over nadenken of dit de vorm is die wij als eventuele partner willen. Als wij elkaar vinden --het is net als met verkering; dat voorbeeld is enkele malen gegeven-- gaan wij verder aan toekomstplannen bouwen. Dan is het een kwestie van geven en nemen om samen ergens uit te komen.

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde zeggen: "Het is ons plan". Hij heeft het voorts over de inhoudelijke zoektocht naar de juiste partner, maar mijn fractie maakt zich zorgen over de betaalbaarheid van dit plan. Ons inziens heb je hiervoor meer partners nodig en het Nederlandse onderwijsstelsel is niet zo dat het bedrijfsleven hierbij een financiële partner is. Het is maar goed ook dat dit gescheiden wordt gehouden. Wat wordt er nu gedaan om het inderdaad écht "ons Zeeuws plan" te laten zijn, niet alleen waar het om de provincie gaat, maar juist ook om de gemeenten? Wat wordt op dit moment ondernomen om de andere overheden in Zeeland te betrekken bij dit plan zodat het ook echt ons plan is en blijft?

De heer **Van der Maas** (GS). Dan, voorzitter, heb ik er behoefte aan om het wat breder te trekken dan alleen het plan-bètacollege. In feite geldt dan voor het gehele plan-Campus Zeeland dat er sprake is van een forse uitdaging. Veel partijen vinden dit proces mooi en goed --volgens mij kun je ook niet tégen "Zeeland-kennisregio" zijn-- maar van belang is dat er gezamenlijk energie in wordt gestoken. Bij gezamenlijke energie horen ook financiële middelen. Immers, zonder geld komen we nergens. Nogmaals, daar ligt nog wel een grote uitdaging. Het bedrijfsleven investeert in eigen bedrijvigheid

en de overheden zitten niet zó ruim in de middelen dat ze hiervoor ineens miljoenen op tafel kunnen leggen. Het ministerie van OC&W is wel genegen om met ons mee te denken maar je kunt niet verwachten dat dit ministerie hiervoor alles op tafel legt. Ik voeg eraan toe dat universiteiten zelf ook vaak moeite moeten doen om de broek op te houden.

Zo is de cirkel rond. Wij moeten nu echt stellen: zeg je dat je meedoet, dan betekent dat méér dan alleen "ja" zeggen. Dan moeten wij ook gezamenlijk de zoektocht aangaan, bijvoorbeeld naar Europese fondsen. Dan moeten wij het ministerie van OC&W vragen wat zijn bijdrage kan zijn. Dan wordt er naar de provincie gekeken; ik verwijs naar het masterplan. Dan wordt er ook naar de gemeenten gekeken. Ze kunnen meedenken waar het gaat om bijvoorbeeld huisvesting, het mobiliseren van bedrijven en het leveren van een financiële bijdrage. Voorzitter, er moet nog veel energie op worden gezet --Paul Bleumink doet het met verve-- om niet alleen instemming te verwerven maar ook het geld bij elkaar te krijgen. Dan is die 80 miljoen die achterin het boekje staat, wel een héél groot bedrag, maar ik heb steeds gehoord dat er op een aantal zaken moet worden gefocust om ze vervolgens van de grond te krijgen.

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Voorzitter. Campus Zeeland richt zich op het hoger, wetenschappelijk onderwijs en dat is op zich prima. Wil je de andere overheden hierbij betrekken, ook in de vorm van een financieel partnerschap, dan is mijns inziens het aspect spreiding van belang. Campus Zeeland en het bètacollege zullen geen plek krijgen in heel Zeeland, maar een specifieke plek. Hoe betrek je nu andere overheden hierbij? Ik vind het heel jammer dat geen verbinding wordt gelegd met datgene wat elke gemeente heeft, namelijk haar scholen voor voortgezet onderwijs. Ook die kunnen een belang hebben bij een plan als Campus Zeeland. Dat maakt dat het gemeentelijke belang hierbij toeneemt. Dat geldt ook voor MBO-instellingen, breder verspreid in de provincie dan in één specifieke gemeente. Mijn suggestie is dat er veel meer wordt gezocht naar de verbindingen, zodat de betrokkenheid van gemeenten kan worden vergroot.

De heer **Van der Maas** (GS). Daarmee, voorzitter, kom ik toe aan het Centrum voor Onderwijsexcellentie. Inderdaad, bij het voortgezet onderwijs zit het potentieel. Daar zitten de studenten die straks hopelijk in de provincie blijven, hier hun studie kunnen volgen en een plek kunnen vinden. Wij zijn met de VO-scholen in gesprek om een lector te leveren voor het genoemde centrum. Dat zullen zij zelf gaan financieren. Ze hebben ons gevraagd of wij meedoen en ik heb gezegd: daar

sta ik voor open, maar het grootste gedeelte moet van jullie komen. Misschien kunnen wij wat doen in de startfase. Het is een goede zaak dat nu de VO-scholen "in de benen komen". Sommige scholen hebben het in financiële zin niet gemakkelijk, en toch heb ik deze week van de desbetreffende woordvoerder gehoord: ik heb de zaak rond; binnenkort komt de advertentie voor de lector in de krant.

Welnu, daar kunnen dan ook weer de gemeenten bij worden betrokken. Immers, het zijn hun studenten, hun jongeren die aan talentontwikkeling kunnen doen. Dát is wat het Centrum voor Onderwijsexcellentie stelt: van primair onderwijs tot en met wetenschappelijk onderwijs, op welk niveau je ook zit, je moet aan talentontwikkeling doen. Dat betekent dat docenten, op welke school dan ook, op een zodanige wijze les moeten geven dat uit de leerlingen het maximale wordt gehaald. Het bedoelde lectoraat vind ik een heel goede manier om de VO-scholen er beter bij te betrekken en om de gemeenten mee te laten doen; het zijn hún jongeren.

Voorzitter. Gevraagd is of er een besluit is over de financiële bijdrage voor het RCEE. De gesprekken met het ministerie hierover lopen, zo kan ik de heer Oudeman melden. Er is nog geen duidelijkheid over. Als die middelen er structureel gaan komen, zou dat op z'n vroegst vanaf 2018 kunnen gebeuren. Voorts is een vraag gesteld over het Deltaplatform. Voorzitter. Het "trekkerschap" hiervoor berust bij de HZ, en de trekker is Willem den Ouden. Het platform loopt goed. Veel partijen hebben aangehaakt. Wat de inhoud betreft is collega De Reu hierbij betrokken. Zeer content zijn wij met de Delta Academie die augustus/september in Middelburg start.

De vraag is gesteld of in verband met het Bètacollege 2017 niet te vroeg is. Voorzitter. Ook dat hoort weer bij de gesprekken die wij voeren. Stel dat er iets kan worden gestart, wanneer kan er dan mee worden begonnen? Wordt in dit verband 2017 genoemd, dan denk ik dat er wel héél hard moet worden gewerkt. Mijns inziens moet daar niet per se op worden gefocust.

Aandacht is gevraagd voor de Health Campus in Goes. Ja, voorzitter, daar heb ik bestuurlijk overleg gehad. Nog vóór het zomerreces komen wij opnieuw met elkaar in gesprek, mede omdat er ook andere initiatieven zijn, bijvoorbeeld op het gebied van de ouderenzorg. Wij hebben gezegd: laten wij de partijen die op het terrein van de zorg met zaken bezig zijn, in één gesprek bij elkaar brengen. Dat vindt nog vóór de zomer plaats en de gemeente Goes is daarbij zeker vertegenwoordigd.

Door de fractie van de PvdA zijn enkele speerpunten genoemd, waaronder de werkgelegenheid en het houden van jongeren in

Zeeland. Ook stelt zij dat de verbinding tussen onderwijs en werk zeer belangrijk is. Ja, voorzitter, ik verwijs naar al onze plannen rondom Campus Zeeland.

Het pleidooi om over de grenzen heen te kijken, voorzitter, vind ik heel interessant. Dat hebben wij in feite al gedaan, waarbij is gebleken dat het in onderwijsland niet zo gemakkelijk is om over de grenzen heen samen te werken. Enige tijd geleden heeft het college West- en Oost-Vlaanderen bezocht. Zowel bij het ene als bij het andere overleg heb ik met betrekking tot Campus Zeeland het een en ander gepresenteerd. Die contacten zijn er dus, maar als er echt samenwerking tot stand moet komen, moet de Europese wet- en regelgeving worden vergemakkelijkt. Daar wordt overigens hard aan gewerkt want men vindt in Europa dat dit in de toekomst anders, beter moet worden georganiseerd. Daarmee kom ik uit bij het betoog van de heer Veraart over het bovenregionale aspect; het gaat in feite over de grenzen heen. Dat heeft hij niet gezegd, maar ik neem aan dat hij dat wel bedoelt.

Door de VVD-fractie is terecht gevraagd naar toegezegde bedragen. Voorzitter. Voor bijdragen die door andere partijen zijn toegezegd, geldt hetzelfde als voor de 1,5 miljoen die wij hebben toegezegd: het moet wél worden ingevuld met goede plannen. Veel partijen zijn genegen om een bijdrage te leveren --sommige bedragen kunnen wij zó inboeken-- mits een en ander ook echt leidt tot iets goeds waar men achter kan staan. Ik ga ervan uit, voorzitter, dat toegezegde bedragen worden gereserveerd voor activiteiten in Zeeland op het terrein van de kenniseconomie.

De PVV-fractie vindt de plannen erg ambitieus en vraagt zich af of voldoende middelen beschikbaar zijn. Daarom, voorzitter, hoort men mij steeds zeggen dat er keuzes moeten worden gemaakt, accenten moeten worden gelegd. Wij moeten voor een beperkt aantal zaken gaan en proberen om die echt goed te doen, wetend dat een dergelijk proces met vallen en opstaan verloopt. Wij komen met het masterplan bij u terug, mijnheer De Wit, en daarin worden keuzes aan de Staten voorgelegd.

Door de SGP-fractie is een vraag gesteld over de voortgang met betrekking tot het Bètacollege. Om welke varianten gaat het? Voorzitter, ik ben hierop al ingegaan. Er zijn verschillende varianten mogelijk, maar de variant die nu voorligt --ik doel op een driejarige bacheloropleiding-- staat op dit moment bovenaan. Wij zijn dit nu "met stip" aan het uitzoeken.

De heer Temmink dringt erop aan dat men zich onderscheidend opstelt en noemt daarbij de aspecten nieuwe technologie en duurzame economie. Kunnen die bij het verdere proces

worden meegenomen? Jazeker, voorzitter; ze zijn al bij het proces betrokken. Of de heer Temmink dat voldoende vindt, is de vraag. Wellicht kunnen wij hierover op een ander moment nader spreken, maar ik vind dat deze zaken zéker een plaats moeten hebben. Ik voeg hieraan toe dat wij hiervoor het commitment van de bedrijven nodig hebben. Niettemin kunnen wij hier, als overheid, een rol spelen.

De fractie van de SP bepleit dat een en ander SMART verloopt en vraagt aandacht voor de Europese fondsen. Voorzitter, daar doen wij ons best voor, maar wij hebben hierop nog geen goed zicht. Wél weet ik dat Europa echt kijkt naar vitale regio's. Juist waar er sprake is van ontgroening, van jongeren die dreigen weg te gaan, wil Europa investeren. Of dat ertoe leidt dat daadwerkelijk middelen deze kant opkomen... Het zal een zoektocht zijn, maar men kan ervan overtuigd zijn dat wij naar de mogelijkheden van de Europese fondsen kijken.

Wat volgens de SP-fractie niet mag ontbreken, is een goede bereikbaarheid van scholen via het OV. Zeker, voorzitter, en daarom zijn wij ook betrokken bij het Centrum voor Toptechniek in Zeeuws-Vlaanderen, het Huis van de Techniek in Terneuzen. Het zijn zaken die wij een warm hart blijven toedragen. Wij kijken dus niet alleen naar HBO en WO, Campus Zeeland, maar ook naar MBO en VO. Het gaat hierbij niet om een kerntaak voor de provincie, maar men kent mijn standpunt: heb je die niet, dan kun je nóg zoveel doen voor de "kop", HBO en WO, maar dan zijn de resultaten teleurstellend.

Voorzitter. Ik dank de fractie van de ChristenUnie voor haar bijdrage, waarop ik met mijn gegeven reacties al ben ingegaan. De PvZ-fractie vindt de financiële positie van de provincie zorgwekkend. Kunnen wij ons dit wel veroorloven? Voorzitter, ik vraag de heer Babijn om het masterplan af te wachten. Nogmaals, daarin worden écht keuzes gemaakt. Ik ben het met hem eens: die 80 miljoen, dat is te hoog gegrepen. Wat dan wel haalbaar is... Ik hoop dat wij dat in de tweede helft van 2016 aan de Staten kunnen voorleggen. Nogmaals, wij zijn hierbij ook afhankelijk van andere partijen.

Op enkele door de D66-fractie naar voren gebrachte zaken ben ik al ingegaan. Voorzitter. Vooral het betoog van de heer Veraart over het bovenregionaal organiseren, spreekt mij aan. Hij heeft het voorts over het voorkómen van overspel. Neen, voorzitter, absolute trouw. Ben je in gesprek met een partner, dan blijf je trouw en blijf je in gesprek. Je gaat dan niet voor een teleurstelling uit de weg. Kom nou, wij gaan vooruit, wij hebben een goed plan, wij blijven in gesprek. Echter, het is mogelijk dat blijkt dat het met één universiteit niet lukt, en met een alliantie wel. Dan moeten er goede

afspraken worden gemaakt. Wordt op die manier iedereen tevreden gesteld, dan ben ik het ook.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. Wij danken de gedeputeerde voor zijn antwoorden en overige reacties.

In verband met de leefbaarheid hebben wij gevraagd hoe de provincie ervoor gaat zorgen dat jongeren na hun afstuderen in Zeeland blijven. Wij vragen de gedeputeerde om hier wat uitvoeriger op in te gaan. Wij vinden het vooral van belang dat vraag en aanbod bij elkaar worden gebracht. Voorkomen moet worden dat wij hier jongeren opleiden om werkloos te zijn. Van belang is dat mensen die hier technisch worden opgeleid, hier ook technisch aan de slag kunnen gaan.

Op onze vraag over de Health Campus heeft de gedeputeerde gereageerd met de mededeling dat de onderhandelingen lopen. Dat vinden wij positief. Dat geldt ook voor het feit dat het college al over de grenzen heen kijkt. Daarvoor willen wij het college bedanken.

De heer **Oudeman** (CDA). Voorzitter. Ook wij danken de gedeputeerde voor de beantwoording van de vele vragen. De nieuwe voortgangsrapportage en de discussie daarover wachten wij af.

Ik denk, voorzitter, dat de SGP-fractie blij is met het feit dat de heer Veraart van D66 monogame relaties propageert. Dat is dan weer nieuws dat deze statenvergadering oplevert. Ik denk dat het christelijke smaldeel van de Staten daar content mee is...

De heer **Van Tilborg** (SP). Het is zeer verleidelijk om op de laatste opmerking in te gaan, maar ik zal mij inhouden...

Ik meen, voorzitter, dat de gedeputeerde enkele van onze vragen nog niet heeft beantwoord. Ik herinner aan onze vraag of er in verband met de werkgelegenheid, het aantal arbeidsplaatsen, al iets concreets te melden valt. Zijn er al indicaties? Hoe zeker is de locatie van het tweede college? Hoe is het gesteld met de krimp van het aantal Hbo-studenten? Hoe ziet de gedeputeerde dit in het licht van de ambities ten aanzien van hoger en wetenschappelijk onderwijs? Het is een ontwikkeling die landelijk van belang is en die zeker haar weerslag zal hebben in een provincie als Zeeland.

Verder geef ik de gedeputeerde nog een tip mee: wees voorzichtig met de verkering. Verkering kan leiden tot een huwelijk en statistieken geven aan dat twee van de drie huwelijken eindigen in scheiding. Met andere woorden: pas er mee op...

De heer **De Wit** (PVV). Voorzitter. Waar het gaat om onze vraag waar de middelen hiervoor vandaan

moeten komen, blijf ik het antwoord van de gedeputeerde wazig vinden. Echter, wij geven hem het voordeel van de twijfel. Onder het motto "het oog moet ook wat" is onze conclusie dat het altijd mooi is om te kijken naar een Ferrari...

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Wij zijn tevreden met de door de gedeputeerde gegeven antwoorden. "Bovenregionaal" betekent inderdaad: grensontkennend denken en werken. En, als wij het toch over grenzen hebben, denk ik dat het goed is om vast te stellen dat de heer Van der Maas en ik over bepaalde zaken heel verschillend denken, maar dat wij elkaar wel begrijpen als het gaat over de waarde van trouw in dit soort relaties. En, voorzitter, mocht er een lid van de CDA-fractie zijn die relatie-advies nodig heeft, dan mag hij altijd aankloppen...

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. De heer Van Hertum kan ik zeggen dat ook het college het aspect leefbaarheid zeer belangrijk vindt. Voorts stelt hij de vraag: hoe krijgen wij vraag en aanbod bij elkaar? Die vraag heeft ook ons getriggerd. Immers, als dit niet goed gebeurt, ga je opleiden voor beroepen die in Zeeland niet relevant zijn. Overigens, je moet ook nuchter zijn; je zult altijd wel mensen opleiden die vervolgens hun heil elders moeten zoeken en die bijvoorbeeld in Zuid-Holland of Brabant terecht komen. Wij hebben het Drie O-overleg nieuw leven ingeblazen, met een economische invalshoek. Daarom ook is collega De Bat voorzitter van dit overleg. Nagegaan wordt wat de bedrijven nodig hebben. Er wordt opgeleid voor banen die pas over vijf jaar of later aan de orde zijn. Welke profielen heb je nodig? Om welke vaardigheden gaat het? Vervolgens nemen de scholen de resultaten van deze verkenning mee bij het opstellen van hun lesprogramma's. Wij proberen op deze manier vraag en aanbod bij elkaar te krijgen, zodat niet alleen de wens wordt uitgesproken dat jongeren hier blijven, maar jongeren ook daadwerkelijk iets wordt geboden.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. Geeft de gedeputeerde hiermee aan dat er wordt gestreefd naar arbeidsmarktplanning op langere termijn?

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter, hier staat de gedeputeerde-onderwijs/kenniseconomie. Er is bewust voor gekozen om het Drie O-overleg met een economische invalshoek in te gaan, in de zin van: ga na wat de bedrijven nodig hebben en wat goed is voor ons vestigingsklimaat. Vervolgens moet datgene wat gewenst wordt, worden aangeleverd.

De door de heer Oudeman genoemde voortgangsrapportage was nét niet gereed voor deze statenvergadering, maar dat stuk komt aan de

orde in de vergadering van de stuurgroep die de volgende week plaatsvindt. Daarna wordt de rapportage aan de Staten voorgelegd. De zorgvuldigheid vereist: eerst via de stuurgroep. Ik kon het niet maken om dit stuk het eerder aan de Staten voor te leggen, maar daarin worden de ontwikkelingen na 31 maart aangegeven.

De SP-fractie kan ik met betrekking tot het aantal arbeidsplaatsen zeggen dat het heel moeilijk is om vragen hierover te beantwoorden. Ik heb wel eens gezegd dat dit proces zou moeten leiden tot honderden banen, maar het is heel moeilijk om dit te onderbouwen. Daarom moet ik voorzichtig zijn met het noemen van aantallen. Echter, zou duidelijk zijn dat dit niet tot extra banen leidt, dan moeten wij hier vandaag mee stoppen. Dan stop ik mijn energie er niet in; dat zouden de Staten dan ook niet moeten doen. Wij zijn ervan overtuigd, voorzitter, dat dit goed is voor onze regio. Ik zou zeggen: maak keuzes en laat dingen uitkristalliseren. Vanzelfsprekend zal dit dan tot extra banen leiden. Ik hoop dat wij tijdens dit proces meer duidelijkheid krijgen over aantallen banen, sectoren enz.

Voorzitter, hoor ik de vraag over de locatie van het tweede college, dan denk ik: jongens, we moeten daar niet over communiceren. Ik wil onderstrepen dat het daardoor fout kan gaan. Wij moeten communiceren over datgene wat voor Zeeland belangrijk is en wij moeten proberen partners geïnteresseerd te krijgen in Zeeland. Je krijgt ze zeker niet geïnteresseerd als je gaat roepen: het moet hier komen, in deze gemeente en in dat gebouw. Dat is al eens gebeurd, en dat mag niet opnieuw gebeuren.

Inderdaad is er sprake van krimp: minder leerlingen in het VO, hetgeen van belang is voor de doorstroming naar het HBO. Daar moet zeker rekening mee worden gehouden. Wij moeten ons richten op opleidingen die passen bij Zeeland en op opleidingen waarvoor anderen, buiten Zeeland, interesse hebben, zodat ze naar Zeeland komen.

Met datgene wat de D66-fractie stelt over trouw, ben ik het helemaal eens. Volgens mij denken die fractie en ik niet zo verschillend over onderwijs, zodat ook daar sprake kan zijn van trouw. De heer Van Tilborg houdt mij voor dat ik voorzichtig moet zijn met verkering. Ik kan hem zeggen dat ik getrouwd ben en dat het een gelukkig huwelijk is. Het liefst wil ik dat nog even zo houden...

Het statenvoorstel wordt bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

23. Statenvoorstel Splitsingsplan DELTA NV (SERV-074)

De **voorzitter**. Door de fractie van GroenLinks is een amendement aangekondigd dat erin voorziet dat de voorgestelde bekrachtiging van geheimhouding met betrekking tot een aantal stukken, wordt geschrapt. Ik stel voor om dit onderwerp nog vóór de lunchpauze te behandelen, zodat wij weten waar wij aan toe zijn wanneer de inhoudelijke beraadslaging aan de orde komt. De nu te voeren discussie heeft, meer concreet, te maken met het tweede beslispunt, opgenomen in het statenvoorstel.

Mij blijkt dat de Staten kunnen instemmen met de door mij voorgestelde werkwijze. Ik verzoek de heer Temmink om zijn amendement in te dienen.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Vanochtend is het voorstel "Actualisatie protocol uitwisseling geheime informatie door GS aan PS en aan statencommissies" aangenomen. Voor mijn fractie is daarvan een belangrijk, principiële aspect dat er niet meer direct hele stukken geheim worden gehouden, maar hooguit enkele passages.

Bij de inhoudelijke behandeling van het nu aan de orde gestelde voorstel komt mijn fractie met een aantal veronderstellingen en vragen. Bepaalde zaken willen wij kunnen aantonen of weerleggen en wij zouden daarbij graag ingaan op de inhoud van het splitsingsplan, beslist niet op passages met bedrijfsgevoelige informatie. Ik dien een amendement in dat dit mogelijk moet maken.

De **voorzitter**. Door het lid Temmink is het volgende amendement ingediend:

Bij het tweede beslispunt onderaan het statenvoorstel over de geheimhouding een verandering toe te voegen, waardoor dat punt er als volgt komt uit te zien:

"De door GS opgelegde voorlopige geheimhouding op het voor leden van PS ter inzage gelegde splitsingsplan DELTA NV (versie 0.97, datum 30 mei 2016) en het advies splitsingsplan DELTA NV & voorlopig advies herstructurering DELTA NV d.d. 1 juni 2016 van Houthoff Buruma & Emendo Capital, niet te bekrachtigen o.g.v. artikel 25, lid 3, Provinciewet, maar het splitsingsplan inhoudelijk bij de discussie te betrekken (waarbij de passages met gevoelige bedrijfsinformatie zwart zijn gemaakt)."

Dit amendement krijgt nr. 2.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. De aandeelhouders van DELTA hebben voorgesteld om met de stukken om te gaan zoals wij daarmee zijn omgegaan: vertrouwelijk, op verzoek van DELTA, én vertrouwelijk op verzoek van Houthoff, de opsteller van het advies. Die vertrouwelijkheid geldt niet alleen voor ons maar ook voor alle gemeenten. Zo zijn de stukken ook behandeld door de gemeenteraden. Ik denk dat het terecht is dat op deze wijze de informatie wél wordt verstrekt, maar dan op een vertrouwelijke manier. Ik begrijp de behoefte van de fractie van GroenLinks, verwoord in het amendement, wel maar ik vraag aandacht voor de inhoud van het voorstel dat er nu ligt. Daarmee wordt akkoord gegaan met het splitsingsplan, maar er zit nog geen besluitvorming in met betrekking tot de wijze waarop, of de borgstelling waarmee. De argumenten die daarbij een rol kunnen spelen, zijn vandaag niet aan de orde.

Voorzitter. Ik zeg toe dat op het moment dat dát soort beslissingen aan bod komen, wij zoveel mogelijk openbare stukken zullen geven. Zouden wij nu de stukken zwart moeten maken daar waar het om bedrijfsgevoelige informatie gaat, dan zou er heel weinig overblijven. Zouden wij daarvoor het bureau Houthoff enz. moeten inschakelen, dan zou ook daaraan weer een prijskaartje hangen. Voorzitter, ik ontraad de Staten de aanvaarding van dit amendement.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. Wij vinden de reactie van de gedeputeerde plausibel en danken haar voor de toezegging dat er bij het vervolg zoveel mogelijk openbaarheid zal worden betracht. Zouden wij nu een stuk krijgen dat voor het grootste gedeelte zwart is gemaakt, dan zouden wij elkaar voor de gek houden.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Ook wij vinden de toelichting van de gedeputeerde heel plausibel. Bovendien heeft zij een toezegging gedaan: zodra wij over de cijfers gaan spreken, is er wél sprake van openbaarheid. Voor ons is dat voldoende.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Gelet op de toelichting van de gedeputeerde en de door haar gedane toezegging --het college zal in de toekomst bij alle gelegenheden volgens het vandaag vastgestelde protocol handelen, overigens in overleg met betrokken partners-- hebben wij er geen behoefte aan om het amendement te steunen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Dezelfde lijn volgend, kan ik zeggen dat mijn fractie geen steun geeft aan het amendement. Wij vinden dat op dit

moment het belang van dit onderwerp dient te prevaleren boven het belang van de openbaarheid.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. Gelet op de toezegging van de gedeputeerde geven wij geen steun aan het amendement. Echter, ik vind het wél van belang dat datgene wat vandaag is besloten, "openbaar, tenzij", zoveel mogelijk wordt gehandhaafd. Met de fractie van GroenLinks vragen wij ons af of het wel noodzakelijk is geweest om al datgene wat vertrouwelijk ter inzage is gelegd, als vertrouwelijk te beschouwen.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter, mijn fractie vindt openbaarheid zeer belangrijk. Als het maar enigszins kan, moet door het openbaar bestuur openbaarheid worden betracht. Echter, gelet op de toelichting van de gedeputeerde vinden wij het in deze situatie goed om de bedoelde informatie niet openbaar te maken. Wij zullen het amendement niet steunen.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter, mijn fractie vindt de door de gedeputeerde gegeven toelichting voldoende. Ook wij zullen het amendement niet steunen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ook mijn fractie is de mening toegedaan dat zoveel mogelijk openbaarheid moet worden betracht, als dat kan. Gelet op de toelichting van de gedeputeerde is onze conclusie dat het in dit geval niet kan. Ik voeg hieraan het volgende toe: hoe meer men voor de burger zaken inzichtelijk maakt, hoe begrijpelijker standpunten, ingenomen door de Staten, voor de burger worden. Soms neem je een standpunt in dat voor de burger niet logisch lijkt, maar dat komt dan doordat die burger niet over de informatie beschikt die wel beschikbaar is voor de statenleden.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Ik handhaaf het amendement want wij vinden dit een zeer belangrijke kwestie. De provincie is de grootste aandeelhouder en het gaat om veel gemeenschapsgeld en om werkgelegenheid. Dat zijn wat ons betreft heel belangrijke punten. Ik mag en kan verder niet ingaan op de inhoud van geheime stukken. De vraag rijst mijns inziens: hebben wij er wel of niet veel aan wanneer passages zwart zijn gemaakt? Het is duidelijk dat daarover de meningen uiteenlopen.

De **voorzitter**. Ik stel voor om na de stemming over het amendement te stemmen over het tweede onderdeel van het besluit, verwoord in voorliggend statenvoorstel.

Mij blijkt dat de Staten met deze werkwijze kunnen instemmen.

Amendement nr. 2 van het lid Temmink wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de heer Temmink voor dit amendement heeft gestemd.

Het tweede onderdeel van het ontwerp-besluit, opgenomen in statenvoorstel SERV-074, wordt bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

De vergadering wordt voor enige tijd geschorst.

De **voorzitter**. Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van statenvoorstel SERV-074. Na de besluitvorming over het amendement van de heer Temmink komt nu de inhoud van dit voorstel aan bod.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. Vanochtend is er gesproken over relaties, over meisjes die ja of nee mochten zeggen, over al dan niet monogame relaties... Wij merkten dat dat alle statenleden bijzonder aansprak. Er zat veel gevoel van herkenning in, maar vanmiddag wil ik het hebben over scheiden. Ook dat is een onderwerp dat met relaties te maken heeft.

Scheiden doet lijden, voorzitter, en dat geldt in hoge mate ook voor DELTA. Echter, dat scheiden, in dit geval splitsen, móet, staat als een paal boven water. Daar helpt geen lief moedertje Zeeland aan. Het Rijk heeft een besluit genomen, punt uit. Welnu, als het dan moet, moet het ook maar zo goed mogelijk.

Het voorliggende voorstel is zeer gedegen opgesteld. Er is sprake van goed werk, en dat mag ook wel, met de vele externe bureaus --daar verwachten wij kwaliteit van-- en het gáát nogal over een belangrijke kwestie. De bureaus hebben een belangrijke stem waar het gaat om de vraag hoe uiteindelijk de twee levensvatbare bedrijven moeten worden opgesteld.

En ja, voorzitter, mijn fractie wil de pijn van de splitsing nemen. En ja, zij stemt in met het onvermijdelijke; zo voelt het. Maar dan begint het pas... Er moeten twee levensvatbare bedrijven komen, en dat is een formidabele opgave, voor het belang van Zeeland, voor een goede werkgelegenheid, voor de belangen van de aandeelhouders en ook voor een zorgvuldige besteding van overheidsgelden. Nú liggen de keuze nog niet voor ons --dat weten wij-- aangezien er nu

alleen wordt besloten over de eerste stap, namelijk dat splitsen móet. Echter, wij weten dat wij hierover spreken in het zicht van de toekomst. Het is de eerste stap op weg naar de tweede, de daadwerkelijke losweking, de scheiding die moet leiden tot twee zelfstandige entiteiten die beide levensvatbaar moeten zijn. Wij krijgen de totaaloplossing in het najaar voorgelegd. Op dit moment willen wij een integrale blik werpen op alle verschillende stappen op weg naar die totaaloplossing.

U weet het, voorzitter: mijn fractie noemde dit eerder al een duivels dilemma. En dat blijft het voor ons. In het najaar zullen wij ons over de uiteindelijke uitwerking van dat duivelse dilemma moeten gaan buigen. Dan moet duidelijk worden hoe precies die oplossing voor beide levensvatbare bedrijven er uit moet komen te zien. Al eerder is door mijn fractie gesteld dat dit een uiterst lastig dilemma is, vanwege werkgelegenheid maar ook vanwege het belang hiervan voor de overheidsfinanciën. In deze discussie lijkt het zo te zijn dat sommige aandeelhouders bereid zouden zijn om te komen tot garantstelling voor 200 miljoen, maar mijn fractie onderstreept dat die keuze nog niet is gemaakt, en dat wij daarover pas dit najaar verder praten. Het is voor ons geen gemakkelijke keuze om daartoe te besluiten en wij hebben die keuze niet nu alvast gemaakt. Wij zijn nog niet zover. Wij willen een zeer zorgvuldige onderbouwing zien voor deze bestemming van overheidsgeld waarbij de Staten precies dienen na te gaan hoe dit in het totale plan wordt uitgezet. Voor mijn fractie is het uiterst belangrijk dat reële toekomstverwachtingen worden gehanteerd. Met andere woorden: geen aannames en geen "wishful thinking".

Voorzitter. Ook de CDA-fractie --wij horen het ook van andere fracties-- benadrukt dat uiteindelijk de totaaloplossing het beeld moet bepalen. Wij vinden dat het Rijk sowieso, aangezien de kerncentrale een nationaal belang is, moet bijdragen. De motie die in de Tweede Kamer door de CDA-fractie is ingediend, spreekt dit ook uit. De inhoud daarvan komt neer op: zoek samen met de aandeelhouders naar een oplossing en het Rijk dient garant te staan voor de kerncentrale. Voorzitter, voor mijn fractie is dit een heel belangrijk uitgangspunt.

Lastig is dat wij op dit moment, gaande het proces, te maken hebben met twee belangrijke aannames die van groot belang zullen zijn bij de uiteindelijke uitwerking. De eerste aanname is dat de aandelen van het netwerkbedrijf om niet worden overgedragen. Mag dat, kan dat? Wij hebben nu nog een reserve ingebouwd met het oog op de mogelijkheid dat het niet mag; dan moet men tot een andere keuze kunnen komen, een mogelijke heroverweging. De tweede aanname is dat per

2021 de energieprijzen weer gaan stijgen. Voorzitter, wij kunnen niet in de toekomst kijken, maar hier zit wél de uitwerking van de voorgestelde totaaloplossing aan vast. Er is op dit moment, voor zover wij weten, nog geen berekening of een betrouwbare voorspelling waarmee dit zou kunnen worden onderbouwd. Niettemin is dit een centraal uitgangspunt voor de uiteindelijk te bieden oplossing. Onze conclusie is dat wij de komende tijd nog heel veel extra informatie nodig zullen hebben.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Mevrouw Kool gaat er blijkbaar van uit dat er, voordat er door de Staten een definitief besluit wordt genomen, met betrekking tot de energieprijzen geen realistische berekeningen tegemoet kunnen worden gezien, zodat men van aannames moet uitgaan. Ik heb daar mijn twijfels over en vraag mij af hoe zij dit precies ziet. Wat is het verschil tussen realistische verwachtingen en aannames? Moeten wij niet ten aanzien van de ontwikkeling van energieprijzen tóch van zo betrouwbaar mogelijke aannames uitgaan?

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Ik dank u voor deze opmerking want dit is een heel belangrijk punt. Ons inziens zullen aannames goed moeten worden onderbouwd. Aannames waarbij alleen maar wordt gezegd "wij verwachten dat de energieprijzen weer gaan stijgen", zijn voor ons niet voldoende. Wij willen wat dit betreft gedegen onderzoeksrapporten van gedegen bureaus zien, waarmee die verwachting kan worden onderbouwd. Tot nu toe hebben wij die niet gekregen, maar wij verwachten dat de hier nu door ons gemaakte opmerkingen in het najaar worden betrokken bij het vormgeven van de totaaloplossing, zodat de Staten voldoende informatie krijgen op grond waarvan zij kunnen besluiten.

Voorzitter. Ik onderstreep nogmaals dat de totaaloplossing afhankelijk is van de twee geschetste aannames, onzekerheden. Echter, de allergrootste onzekerheid wordt verwoord met de vraag: wat gaat er met de kerncentrale gebeuren? Gaat het Rijk participeren bij het aandragen van een oplossing voor dit probleem, of niet? Ik herhaal dat het vandaag om de eerste stap gaat, het besluit tot splitsing. Welnu, daar stemt mijn fractie mee in, mét het dringende verzoek aan het college om de vandaag gemaakte opmerkingen in het verdere traject te effectueren en in het najaar met een voorstel te komen, waarin op al deze punten wordt ingegaan en een totaaloplossing wordt aangegeven.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. "Samen voor DELTA, samen voor Zeeland". Met deze slogan heeft de D66-fractie begin dit jaar al aangekondigd

hoe zij tegen het DELTA-dossier aankijkt. Met het voorliggende splitsingsvoorstel komt het opdelen van DELTA in twee levensvatbare bedrijven een stap dichterbij. Het voorstel past binnen het toetsingskader, zoals het begin dit jaar is vastgesteld door de Staten en, zij het schoorvoetend, ook door de meerderheid van de medeaandeelhouders. Op zich kunnen wij ons wel vinden in dit voorstel; veel nieuws staat er niet in. Echter, evenals de CDA-fractie is mijn fractie nog niet zo ver dat zij volle kracht vooruit wil gaan op dit dossier. Er is een totaaloplossing nodig.

Voorzitter, mijn fractie heeft begin dit jaar, bij de behandeling van het toetsingskader, met nadruk gesteld dat, wil de splitsing succesvol zijn, er eerst en bovenal een oplossing moet komen voor de kerncentrale, ondergebracht bij EPZ. Een amendement --erop gericht dat dit zou worden gezet bovenaan het lijstje van voorwaarden, verbonden aan het vierstappenplan van het toetsingskader-- is destijds door ons teruggetrokken. Daarvoor waren verschillende redenen. Het toetsingskader is tot stand gekomen binnen de Aandeelhouderscommissie. Een wijziging door één van de leden zou weer tot heronderhandeling leiden en het proces kunnen vertragen.

Daarnaast, zo stelde de gedeputeerde destijds, impliceerde het toetsingskader al dat er een eindoplossing voor de kerncentrale in zou zitten. Dat zou "part of the deal" zijn. Door de coalitiepartijen PvdA en VVD werd, zo werd ons destijds meegedeeld, al druk gelobbyd richting VVD-minister Henk Kamp om met een eindoplossing voor de kerncentrale te komen. Voorzitter, om die reden zijn wij begin dit jaar akkoord gegaan met het toetsingskader. Het is immers: "Samen voor DELTA, samen voor Zeeland".

Maar.... Mijn fractie constateert dat het lobbyen in de richting van EZ tot op heden weinig heeft opgeleverd waar het gaat om de eindoplossing voor de kerncentrale. Sterker nog, de brief die minister Kamp de vorige maand naar de Tweede Kamer heeft gestuurd, is voor mijn fractie uiterst teleurstellend. Het is goed om te horen dat dat ook het oordeel is van de CDA-fractie. De strekking van die brief is immers: Zeeland, je moet je eigen boontjes doppen; jullie hebben toch ook jarenlang geprofiteerd van die kerncentrale; dan moet je er nu ook maar voor betalen. Met andere woorden: wat betreft minister Kamp: niet "Samen voor DELTA, samen voor Zeeland".

Een dikke "error" zou Typhoon dit noemen. Immers, het kerncentrale-dossier is geen Zeeuws probleem. De vergunningverlening, de toezichthouding zijn zaken van nationaal, zelfs internationaal belang. Eerdere pogingen om EPZ-aandelen te verkopen, zijn gestrand op nationale

wetgeving. Wij konden dat niet eerder doen. Alle verplichtingen in verband met de veiligheid volgen uit nationale, zelfs internationale wet- en regelgeving en verdragen.

Zo kan ik nog wel even doorgaan, voorzitter, maar het zal wel duidelijk zijn dat mijn fractie van mening is dat een oplossing voor de kerncentrale niet enkel en alleen in Zeeland kan worden gevonden. Voor D66 is splitsing van DELTA alleen bespreekbaar wanneer voor de kerncentrale een oplossing wordt gevonden, en dat zal méér moeten inhouden dan de nu gedane toezeggingen voor de langere termijn.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Wat D66 vindt van de splitsing is toch eigenlijk niet relevant? Dat wordt ons toch opgelegd? Mijns inziens is dit hier geen discussiepunt meer.

De heer **Schonis** (D66). Ik dank u voor deze interruptie. Ik kom nu op dit punt.

Voorzitter, wat er speelt, is het volgende. Via een zogenaamd "tolling agreement" gaat het nieuwe productiebedrijf, zoals het nu wordt voorgesteld, garant staan voor een verplichte afname tegen een bepaalde stroomprijs, van de kerncentrale. Dat is dezelfde prijs als die waarvoor de kerncentrale nu al, op een niet-rendabele manier, kan opereren. In feite komt splitsing via deze constructie erop neer dat Zeeland straks, dit najaar, garant zal moeten staan voor 200 miljoen, voor onder andere de kerncentrale. Dat is wat nu voorligt. Het zijn geen twee gescheiden werelden, mijnheer Faasse; het is één en hetzelfde. Dat heeft de gedeputeerde begin dit jaar ook bevestigd. Voor ons is dit niet aanvaardbaar. Het splitsingsvoorstel komt naar ons oordeel te vroeg.

De heer **Bierens** (VVD). U zegt: "voor ons is dit niet aanvaardbaar", maar denkt u dat daarmee dan de problemen zijn opgelost? De verliezen zullen alleen maar groter worden. Ook al zeggen wij dat wij hier even niet verder mee gaan... Dan denk ik dat dit probleem zichzelf "oplost". Dan behoeven wij inderdaad niets meer te doen.

De heer **Schonis** (D66). Ik denk niet dat op deze manier de problemen zichzelf oplossen, zeker niet met deze omvang. Wat voor ons niet aanvaardbaar is, linksom of rechtsom, is dat je --doordat je garant gaat staan voor 200 miljoen voor een productiebedrijf dat verplicht stroom moet afnemen van een nucleaire eenheid, tegen een prijs waarvoor het in feite niet kan-- willens en wetens bezig bent met kapitaalvernietiging. Mevrouw Kool heeft al aangegeven dat er wordt uitgegaan van hogere stroomprijzen, op langere termijn, maar die aanname is nergens op gestoeld. Op dit moment is er in dit land of daarbuiten geen deskundige te

vinden die ons de garantie geeft dat over vijf jaar de stroomprijs weer staat op vijf cent per kWh. Wij weten niet waar wij "ja" tegen zeggen als wij dit voorstel ongewijzigd aannemen. Of weet u dat misschien wel, mijnheer Bierens?

De heer **Bierens** (VVD). U doet heel stoer en zegt dat u niet akkoord gaat als de minister niet beweegt en er geen oplossing komt voor de kerncentrale, maar denkt u dan dat DELTA zóveel tijd heeft om te zoeken naar alternatieven? En, zo ja, welke alternatieven heeft u dan? We kunnen wel zeggen "we doen niks", maar dan lost het probleem op een heel vervelende manier zichzelf op.

De heer **Schonis** (D66). Nogmaals, die problemen lossen zichzelf niet op. Je zou ze kunnen laten oplossen in de volgende "framing". Ik stel het heel simpel voor: vanuit Zeeland komt er een briefje, richting minister Kamp, met twee sleuteltjes voor de kerncentrale en de mededeling: hier heeft u de kerncentrale, doe ermee wat u wil; wij hebben domweg niet de capaciteit of de mogelijkheden om het verder functioneren en de sanering voor onze rekening te nemen. Mijnheer Bierens, als u wél vindt dat Zeeland voor 200 miljoen garant moet gaan staan om een bepaald scenario te laten slagen, hoor ik graag van u hoe u dit voor u ziet.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter, ik vind dit een zó serieus onderwerp dat ik mij distantieer van de termen die nu worden gebruikt. Het is geen kwestie van "de kerncentrale dichtdoen en dan houdt het op". Ook de heer Schonis weet dat hieraan een grote opgave is verbonden. Ik vind dat hij de zaak nu wat bagatelliseert, maar goed, als dat de insteek van D66 is... Mijnheer Schonis, u komt niet met een alternatief. U dwingt een ander, in de zin van: als u dit niet doet, steken wij de kop in het zand en doen we niks. Ik wijs erop dat wij nu spreken over problemen die voor een belangrijk gedeelte door het bedrijf zelf zijn veroorzaakt. Voorzitter, zou er hier een stukje gemeenschappelijke verantwoordelijkheid getoond kunnen worden?

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. Ik leg de heer Bierens de vraag voor of hij blind zou willen stappen in een "oplossing" die ook hij niet kan overzien en waarin heel veel overheidsgeld moet worden gestoken. Zoals hij het nu voorstelt, komt zijn mening neer op: dit is de enige mogelijkheid; welke gegevens eronder liggen, interesseert mij niet; dit is de enige weg die wij kunnen gaan. Welnu, dat vind ik nogal kort door de bocht.

De heer **Bierens** (VVD). Ik ben verbaasd, voorzitter, maar misschien wordt later, nadat ik mijn bijdrage heb geleverd, duidelijk waar de VVD op inzet. Dat wij de zaak zomaar willen laten gaan... Ik

kom er nog wel op terug, maar ik begrijp ook nu weer dat het het Rijk is dat de zwarte piet moet krijgen. Mijs inziens zijn er méér verantwoordelijkheden.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Splitsing is voor D66 niet bespreekbaar...

De heer **Schonis** (D66). Niet onder deze condities.

De heer **Roeland** (SGP). Daarover wilde ik een vraag stellen. Ik ben blij, voorzitter, dat de heer Schonis zijn betoog vervolgt en met ons in gesprek blijft over een splitsing die onafwendbaar is.

De heer **Schonis** (D66). Natuurlijk blijven wij hierover met elkaar in gesprek. De slogan is immers: "Samen voor DELTA, samen voor Zeeland". Verder kan ik de heer Bierens zeggen dat hij iets te vroeg heeft gereageerd; ik was nog niet aan mijn oplossing toegekomen. Ik zal overigens straks met belangstelling naar zijn betoog luisteren, vooral waar hij reageert op de opmerking van mevrouw Kool. Ook ik ben benieuwd naar de oplossing die de heer Bierens gaat aandragen...

Voorzitter. De heer Roeland heeft gelijk als hij stelt dat de splitsing een gelopen race is. Echter, het is te vroeg om daar nu al volledig mee in te stemmen, onder deze voorwaarden. Wat voor mijn fractie met name onaanvaardbaar is, is dat hiermee impliciet een garantstelling wordt gegeven voor een productiebedrijf dat gehouden zal zijn aan afname tegen een bepaalde stroomprijs, van de kerncentrale. Dat is een bedrag waarvoor het niet kán, en dat is het probleem.

De heer **Roeland** (SGP). Betekent dit nu, voorzitter, dat de fractie van D66 al in eerste termijn aangeeft dat zij het voorstel van GS niet zal steunen?

De heer **Schonis** (D66). Ik ben mijn betoog begonnen met de mededeling dat wij het voorstel wél zullen steunen, maar wij zijn zeer benieuwd naar de reactie van de gedeputeerde. De vraag rijst, welke materiële wijzigingen zij nog voor zich ziet. Wie goed naar het dictum van het voorstel kijkt, ziet dat daarin staat dat, als er materiële wijzigingen zijn, er een nieuw voorstel naar de Staten komt. Daar zijn wij zeer benieuwd naar en ik begrijp, voorzitter, dat ook de heer Roeland daar zeer benieuwd naar is. Dat zijn wij dan samen, "Samen voor DELTA, samen voor Zeeland"...

Nogmaals, ons inziens komt het splitsingsvoorstel te vroeg. Echter, ook wij begrijpen dat de splitsing moet worden voorbereid, dat daarvoor een harde deadline geldt en dat wij in elk geval nog dit jaar hiervoor de voorbereidingen

moeten treffen. Wat mijn fractie betreft moet hier vooral mee worden doorgegaan. Ook wij realiseren ons: elke dag dat DELTA in ongewijzigde vorm doorgaat, wordt er verlies geleden en dat kan natuurlijk óók niet. Daarom heeft mijn fractie, samen met de fracties van 50-Plus en de ChristenUnie een motie voorbereid. De strekking daarvan is niet dat er een zwarte piet wordt uitgedeeld, maar dat bij het Rijk de vraag wordt neergelegd een constructieve bijdrage te leveren aan de eindoplossing voor de kerncentrale. Want uiteindelijk, beste collega's in de Staten, gaat het erom dat wij "Samen voor DELTA, samen voor Zeeland" tot een eindoplossing komen voor dit dossier.

De **voorzitter**. Door de leden Schonis, Willemse en Verburg is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 15 juli 2016;

kennis genomen hebbend van:

- *het op 5 februari 2016 door de Staten vastgestelde Toetsingskader herstructurering DELTA NV;*
- *de brief van 8 juni 2016 van minister Kamp van Economische Zaken aan de Tweede Kamer inzake voortgang en maatregelen rond de kerncentrale Borssele;*
- *het voor 8 juli geagendeerde statenvoorstel Splitsingsplan DELTA NV;*

overwegende dat:

- *de aandeelhouders DELTA meedenken in het kader van de splitsing van DELTA, om na splitsing tot twee levensvatbare bedrijven te komen;*
- *de kerncentrale Borssele (EPZ) een blokkade vormt voor deze totaaloplossing;*
- *er daarom eerst een blijvende oplossing voor EPZ moet komen die niet enkel gefinancierd kan worden door de Zeeuwse overheden; immers, de kerncentrale is: een zaak van (inter)nationale veiligheid; door de rijksoverheid gereguleerd met nationaal verleende vergunningen; valt onder nationaal en internationaal toezicht; is door nationale wetgeving onverkoopbaar;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om:

- *alles in het werk te stellen om met het kabinet eerst een blijvende oplossing te vinden voor de kerncentrale Borssele;*
- *deze motie onder de aandacht te brengen van het kabinet en de Tweede Kamer;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 3.

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Voorzitter. Het splitsingsplan-DELTA waarover wij, als vertegenwoordigers van de Zeeuwen, een oordeel gaan vellen, gaat over méér dan alleen het juridisch-technische proces van de splitsing die nu eenmaal een voldongen feit is. Als het alleen daarover zou gaan, was er misschien sprake geweest van een hamerstuk. Met zoveel juristen en zoveel adviseurs die over dit plan hun expertise hebben laten schijnen, kunnen wij bijna niet anders dan met het voorstel instemmen, maar daar gaat het niet alleen om. Het gaat niet alleen om de vraag of het juridisch wel allemaal klopt en of de splitsing wel volgens wettelijke normen plaatsvindt. Daarvoor heeft deze splitsing in Zeeland te veel impact.

In de eerste plaats heeft de splitsing gevolgen voor het aspect veiligheid, zulks in verband met de kerncentrale. Onze fractie kent wat dit betreft zorgen. Wat zijn de risico's, de mogelijke gevolgen van de zware financiële last die de kerncentrale nu eenmaal is? Laten wij wel zijn, de toekomst van energie zit 'm niet in oude en vreselijke risicovolle energiebronnen zoals kernenergie. Huidige generaties kiezen daar niet meer voor. Het gaat om een erfenis die ons inziens niet aan toekomstige generaties moet worden doorgegeven. De toekomst van energie zit 'm in duurzame energie, waarvan opwekking en transport met minimale risico's voor mens en omgeving plaatsvinden.

In de tweede plaats is één van de belangrijke pijlers van dit juridische bouwwerk de energieprijzen in 2021. Dat bouwwerk is gefundeerd op de verwachting dat die prijs vanaf 2021 gaat aantrekken. Voorzitter, dat is een wankel fundament; misschien moet hier worden gesproken over "drijfzand". Natuurlijk moet je je ergens op baseren en zullen er vast wel economische wetten zijn die aangeven dat er vijf jaar vooruit kan worden gedacht, mits aan bepaalde rekenkundige regels wordt voldaan. Echter, het is maar wie je spreekt, welke expert je hierover consulteert. Wij leggen het college de vraag voor: wat is nu het scenario als de energieprijzen zich de komende jaren toch anders gaan ontwikkelen dan nu wordt gehoopt?

In de derde plaats levert de splitsing voor de werknemers van DELTA grote onzekerheid op. Voor veel mensen is het de vraag of ze hun baan zullen behouden, en dus heeft dit impact op de factor totale werkgelegenheid van Zeeland. En hier, voorzitter, zijn geen juridische adviezen, geen duur betaalde experts in het geding, maar gaat het gewoon om de zeer basale, zeer goed voor te stellen vragen, angsten en onzekerheden over de toekomst: heb ik straks nog een baan, moet ik voor

mijn werk uit de regio en dus dagelijks lang reizen, moeten we voor ander werk verhuizen, wat betekent dit voor de kinderen, kunnen wij wel in dit huis blijven wonen, wat heeft mijn werkloosheid voor effecten op mijn pensioen later? Voorzitter, daar gaat deze splitsing óók over.

Misschien gaat deze splitsing ook wel over de regierol van de provincie, de grootste aandeelhouder van DELTA, en vooral hét orgaan dat gaat over, zich inzet voor en zijn bestaan dankt aan de Zeeuwen. Die Zeeuwen hebben belang bij een veilige omgeving en een goed klimaat voor voldoende werkgelegenheid. En dus roept mijn fractie het college op om de intensieve lobby in Den Haag, waar het gaat om de kerncentrale, tot op het bot te voeren, mét, maar desnoods ook zónder DELTA. Op de steun van mijn fractie bij deze lobby mag het college rekenen.

Voorzitter, mijn fractie zal straks instemmen met dit voorstel, dat tot doel heeft het netwerkbedrijf en het commerciële bedrijf te scheiden, omdat wij vinden dat een nutsbedrijf weer louter een publiek belang moet dienen. Dat is de levering van energie nu eenmaal, in onze optiek. Door de combinatie met commerciële activiteiten ontstaat er een risico op vermenging, dus vervuiling van het publieke belang.

Daarnaast en bovenal wil mijn fractie dat er oog, aandacht en inzet wordt getoond om de werknemers van DELTA te ondersteunen in hun zoektocht naar ander werk. Voorzitter, mijn fractie wil dat ons nationale parlement en onze nationale regering Zeeland steunen bij het vinden van een oplossing voor de kerncentrale. Dat zijn wij met z'n allen verplicht aan de generaties na ons.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Voor ons ligt het voorstel om in te stemmen met het door de raad van bestuur opgestelde splitsingsplan DELTA NV. Het is een formele eerste stap binnen een dringend noodzakelijk, omvangrijk en ingrijpend proces, waarbij de DELTA-holding wordt gesplitst in een netwerkgroep en een commercieel productie- en leveringsbedrijf.

Splitsen móet, en wel vóór 1 juli 2017. En dat is maar goed ook, voorzitter, om te voorkomen dat de gezonde onderdelen binnen de DELTA-groep verder worden meegesleurd in de risico's en verliezen van de productie-onderdelen. Sterker nog, deze splitsing had al veel eerder moeten en kunnen gebeuren, hetgeen mijn fractie steeds heeft bepleit, niet omdat het van de wet moet maar omdat het hoort bij goed ondernemerschap.

Ik zal op de voorgeschiedenis niet nader ingaan. Sommigen, hier aanwezig, zullen dat niet erg vinden, denk ik. Alle inzet moet nu gericht zijn op een totaaloplossing voor DELTA, waarbinnen de kerncentrale een centrale rol speelt. Voor dit belangrijke onderdeel, met nationale en

internationale belangen, hebben wij de steun van het Rijk nodig. Ook op dit punt is er nog werk aan de winkel, naast de inzet die er al richting Den Haag is. Kan de gedeputeerde aangeven hoever het staat met het aangekondigde onderzoek naar verschillende scenario's?

Voorzitter, het voorliggende plan is opgesteld met als uitgangspunt dat er na splitsing twee levensvatbare bedrijven kunnen ontstaan, een netwerkgroep en een gezond commercieel bedrijf. Binnen de netwerkgroep staan dan centraal: de veiligheid, betrouwbaarheid en toegankelijkheid van de netten; het behoud van zoveel mogelijk Zeeuwse werkgelegenheid; een bijdrage aan de energietransitie; een gebruikelijke rendement. De VVD-fractie kan zich hierin volledig vinden. Echter, wat uiteindelijk de mogelijkheden zijn om deze doelen te realiseren, zal het komende halfjaar moeten blijken.

Tegen het einde van dit jaar zullen wij de balans moeten opmaken en voor lastiger afwegingen komen te staan dan nu het geval is. Dan zal ook moeten blijken wat de aandeelhouders nog verantwoord vinden en waar hun grenzen liggen, met name waar het gaat om garantstelling. Ook zal dan moeten blijken hoe groot de solidariteit is onder de aandeelhouders. Laat ik maar duidelijk zijn, voorzitter, "verantwoord" betekent hier voor mijn fractie in elk geval óók: niet tegen elke prijs, en niet tot ieder risico. Wij vinden het belangrijk dit signaal nú af te geven. Kan de gedeputeerde aangeven wat de consequenties zijn voor het nog lopende beroep van onder andere DELTA tegen de splitsing, nu de ACM (Autoriteit Consument & Markt) heel recent de termijn voor de splitsing definitief heeft vastgesteld op 30 juni 2017?

Voorzitter, het behoeft geen betoog meer dat mijn fractie zal instemmen met het voorliggende voorstel, maar met spanning en zorg uitkijkt naar het vervolg.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Ik zat echt op het puntje van mijn stoel en dacht: nu komt er een totaaloplossing, maar ik hoor de heer Bierens niet zoveel nieuws zeggen. Hij merkt op dat de VVD niet tegen elke prijs en niet tot elk risico instemt met de voortgang van dit splitsingsdossier, maar hij geeft daarbij niet aan welke risico's en condities hij wel of niet aanvaardbaar acht.

De heer **Bierens** (VVD). Dat klopt. Dat kunnen wij ook moeilijk doen, omdat een en ander in het verdere traject zal moeten blijken. Wij zien dit als een start van dit belangrijke proces. Er is nog heel veel werk te verzetten, ook door de onderneming zelf. Daarbij gaat het niet alleen om de kerncentrale, maar ook om de bedrijfsonderdelen die u heeft genoemd. Wij zijn benieuwd naar datgene wat daar de komende maanden uitkomt.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter, uit deze woorden van de heer Bierens maak ik op dat hij het eigenlijk geheel met mij eens is. Immers, hij zegt: niet tegen elke prijs en niet tot elk risico. Ook hij is kennelijk van mening dat wij nu eerst zorgvuldig alle gegevens op tafel moeten krijgen en dat er pas daarna sprake kan zijn van een oordeel. Dat vind ik een goede weg.

De heer **Bierens** (VVD). Wij zijn het helemaal eens, mevrouw Kool.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Je ontkomt er bij de behandeling van dit voorstel bijna niet aan, in herhaling te vervallen.

Voor ons ligt het besluit inzake het splitsingsplan-DELTA. In feite gaat het om het besluit inzake het apart zetten van het netwerkbedrijf. Tegen het einde van dit jaar moet duidelijk zijn of er een oplossing kan worden geboden voor de kerncentrale. Mijn fractie is zeer teleurgesteld door de opstelling van het kabinet met betrekking tot die kerncentrale. Bij monde van minister Kamp is ons duidelijk gemaakt dat Den Haag weinig zin heeft om zijn verantwoordelijkheid te nemen ten aanzien van het zoeken naar een constructieve oplossing. Dit is wat mijn fractie betreft geen Zeeuwse maar een nationale aangelegenheid.

Uit de stukken komt duidelijk naar voren, voorzitter, dat er op juridisch en financieel gebied op een heel complete en zorgvuldige wijze door externe partijen is gekeken naar de ins en outs van het splitsingsplan. Het voorkeursscenario, verwoord in het plan, houdt in feite in dat de aandelen van de netwerkholding om niet worden overgedragen aan de huidige aandeelhouders. Indien blijkt dat dit scenario niet uitvoerbaar is, wordt het plan gewijzigd en opnieuw voorgelegd aan de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA). Is er sprake van een materiële wijziging, dan wordt die vervolgens aan de Staten voorgelegd. De gedeputeerde was hierover tijdens de commissievergadering van 24 juni bijzonder duidelijk.

Voorzitter, wij weten dat op 30 juni 2017 de splitsing een feit moet zijn. Het is een keiharde datum. Indien de kerncentrale een Zeeuwse verantwoordelijkheid blijft, zoals het kabinet ons nu heeft laten weten, wordt het splitsingsverhaal heel anders en moeten er meer onderdelen worden verkocht om aan de wet te voldoen; ik doel nu op het apart zetten van het netwerkbedrijf. Dan is ook de borgstelling niet meer aan de orde omdat deze is gebaseerd op het behoud van de aandelen-Enduris en -Evides.

Het definitieve voorstel inzake de totale herstructurering van DELTA wordt in december of

in het begin van 2017 aan de Staten voorgelegd. De PVV-fractie blijft op het puntje van haar stoel zitten, maar kan nu instemmen met het voorliggende voorstel.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. "His masters voice", dat gaat nu weer gebeuren, aangezien ik wederom collega Dorst vervang.

Voorzitter. Het dak repareer je bij mooi weer, niet in stromende regen en bij vliegende storm, maar het laatste is nu wel aan de orde. Net als de heer Bierens ga ik daar nu niet uitvoerig op in, maar ook ik ben van oordeel dat het beter was geweest om dit bij mooi weer te doen. Jarenlang heeft onze fractie, tegen wil en dank, aangedrongen op bezinning en op het treffen van maatregelen, maar er is onvoldoende beweging geweest. En nu, bij het negatieve speelveld waarmee wij te maken hebben, is de onderneming door regelgeving en markt gedwongen om over te gaan tot herstructurering. Het tafelzilver is en wordt verkocht.

Met de steun van de aandeelhouders en het Rijk lijkt de noodzakelijke, gedwongen herstructurering nog altijd mogelijk. Mocht het plan haalbaar zijn en uitgevoerd kunnen worden, dan is dat geen plan met een geweldige uitkomst. Wij moeten nagaan wat er maximaal haalbaar is.

Voorzitter. Het voorstel dat nu voor ons ligt, is evenwichtig en het getuigt van realisme. Het maximaal haalbare is: een netwerkbedrijf, een waterbedrijf, een stabiele aandeelhoudersomgeving, leveringszekerheid en werkgelegenheid. Er zijn nog een paar overblijvende renderende onderdelen met continuïteit. Wij moeten als aandeelhouder hieraan onze bijdrage leveren.

Echter, mijn fractie verwacht van het Rijk veel meer dan wat er tot nu toe is gebeurd. Ook wij hebben met teleurstelling kennisgenomen van de brief van de minister van Economische Zaken. Als de heer Kamp gefrustreerd zou zijn als gevolg van de houding van DELTA in het verleden, hebben wij daar begrip voor maar wij verwachten van hem dat hij niet op basis van emoties besluiten neemt. Hij dient zakelijk na te gaan wat van belang is voor DELTA en voor de provincie. Wij hopen dat hij oog en oor heeft voor de in de Kamer aangenomen motie inzake versterking van de economische structuur van Zeeland. Daaruit is het Actieprogramma Balkenende voortgekomen.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. De heer Roeland heeft begrip voor de positie van de minister, waar deze gefrustreerd is als gevolg van de pogingen van DELTA om de splitsing tegen te gaan. Ik vraag mij af of hij er géén begrip voor heeft dat DELTA heeft gedaan wat DELTA heeft gedaan. Weliswaar heeft dat geen succes opgeleverd, maar er werd toch op begrijpelijke gronden gehandeld? Als de

fractie van de SGP het daarmee niet eens was, wat heeft zij dan gedaan om te voorkomen dat DELTA zo lang zou doorgaan met wat men zou kunnen noemen het "trekken aan een dood paard"?

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Als ik heb gezegd dat ik begrip heb voor de houding van minister Kamp, heb ik niet beoogd dat te zeggen. Ik kan begrijpen dat hij er eventueel, uit frustratie, wat moeite mee heeft om DELTA en de provincie tegemoet te komen, maar echt begrip heb ik daar niet voor.

Voorzitter, als men de annalen opslaat van Staten- en commissievergaderingen en nagaat wat wij de laatste jaren met betrekking tot DELTA naar voren hebben gebracht, kan men daaruit opmaken dat wij hebben gekozen voor de insteek die is gericht op een snellere realisatie van de splitsing. Ik ga er nu niet uitvoerig op in, want dat past niet bij de inhoud van het voorliggende voorstel.

De fractie van D66 heeft een motie ingediend. Eerder al hoorden wij dat die motie er zou komen, en wij waren er enthousiast over. Immers, het onderwerp is belangrijk genoeg om gezamenlijk op te trekken richting Den Haag, kabinet en Tweede Kamer. Wij hadden graag gezien dat de motie vandaag unaniem zou worden gesteund, maar er is een woord toegevoegd en dat roept bij mijn fractie nogal wat vragen op. Ik vind het "typisch D66" dat nu in het dictum het woord "eerst" is toegevoegd. Dit komt neer op: eerst moet er een oplossing voor de kerncentrale komen, en anders wordt het dossier niet behandeld. Moet ik het zo lezen? Heeft dit naar het oordeel van de D66-fractie de hoogste prioriteit? Ik wijs erop dat ook de andere aspecten gewoon hun voortgang moeten blijven hebben.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Ik begrijp dat de heer Roeland, als bijbeldeskundige, tekstvast is en dat hij van andere partijen verwacht dat zij dat ook zijn... Met het woord "eerst" duiden wij inderdaad op een prioriteit --dat heeft de heer Roeland terecht gesteld-- en niet zozeer op een tijdvolgorde, in de zin van: je doet eerst dit en wacht maar voor de rest. Ik heb even overleg gehad met de mede-indieners van de motie en wij hebben besloten om het woord "eerst" te vervangen door het woord: "integraal". Daarmee komt er te staan: "...een integraal blijvende oplossing te vinden voor"... Op deze manier wordt wel het belang van het probleem van de kerncentrale aangegeven, maar is er geen sprake van de tijdvolgorde die de heer Roeland er nu in meent te lezen.

De **voorzitter**. Is mijn conclusie juist dat u nu, tijdens een interruptie, een gewijzigde motie voorstelt?

De heer **Schonis** (D66). Dat is correct, voorzitter.

De **voorzitter**. Je moet, als voorzitter, altijd goed blijven opletten... Ik constateer dat motie nr. 3 is gewijzigd, zodat het eerste gedeelte van het dictum thans luidt: "alles in het werk te stellen om met het kabinet een integraal blijvende oplossing"...enz.

De heer **Schonis** (D66). "een integrale en blijvende oplossing".

De **voorzitter**. "om met het kabinet een integrale en blijvende oplossing te vinden voor de kerncentrale Borssele;". Aldus is de motie gewijzigd.

De heer **Babijn** (PvZ). Mijn conclusie is, voorzitter, dat de indieners nu een "iets zeggende motie" hebben vervangen door een "niets zeggende motie".

De heer **Schonis** (D66). Zo zou ik het niet willen interpreteren. Aanvankelijk wilden wij met het woord "eerst" aangeven dat wij dit aspect zeer belangrijk vinden. Dat is na de wijziging van de motie nog steeds het geval. Mijns inziens doet de wijziging niets af aan de kracht van de motie.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. Ik stel voor om de vergadering even te schorsen vóór er tot stemming wordt overgegaan, zodat het laatste puntje op de i kan worden gezet.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter, als er veel interrupties zijn, wil ik graag even gaan zitten...

De **voorzitter**. Ik heb al aangegeven dat het nogal pikant is dat er tijdens een interruptie een gewijzigde motie wordt ingediend. Ik zal u niet te lang laten staan.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Als het woord "eerst" wordt vervangen door het woord "ook" levert dat wellicht een goede formulering op.

De **voorzitter**. Gelukkig is er al om een schorsing gevraagd... Ik verzoek de heer Roeland zijn betoog te vervolgen.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter, ik twijfel even in verband met het compliment dat ik van de heer Schonis heb gekregen voor mijn bijbelvastheid. Eigenlijk is dat buiten de orde; het gaat nu immers over DELTA. Desalniettemin dank, maar ik stel vast dat ik, waar het gaat om het wegen van woorden, nauwelijks in de schaduw van de heer Schonis kan staan, gelet op zijn pogingen om tot een motie te komen die door iedereen gedragen kan worden. Als mij wordt gevraagd de gewijzigde motie mede te

ondertekenen, ben ik daartoe waarschijnlijk bereid maar ik weet niet of die eer ons waardig wordt geacht.

De heer **Willemse** (50-Plus). Voorzitter. Voor ons ligt het voorstel inzake de splitsing van DELTA. Of we daar maar even mee willen instemmen... De vraag is: kunnen wij hiermee instemmen of móeten we ermee instemmen? Welnu, mijn fractie kan zich niet aan de gedachte onttrekken dat de Staten hiermee wel akkoord móeten gaan, ook al zijn er nog veel open einden.

Voorzitter, het is nog even puzzelen om de gevolgen hiervan voor DELTA en Zeeland zo gering mogelijk te houden. Voor mijn fractie is van belang dat zoveel mogelijk werkgelegenheid wordt behouden. Zeeland heeft de laatste jaren al veel werkgelegenheid verloren. Vooral oudere werknemers, boven de 50 jaar, zijn hiervan het slachtoffer. Zij kunnen na ontslag geen baan meer vinden.

Een andere belangrijke vraag is: wat gebeurt er met de verlieslatende kerncentrale? Minister Kamp heeft in eerste instantie laten weten de kerncentrale vooralsnog niet over te nemen. Daardoor blijft de kerncentrale een blok aan het been en een onzekere component. In de ogen van mijn fractie moet er eerst voor dit probleem een oplossing komen. De kerncentrale kan niet alleen een verantwoordelijkheid voor Zeeland zijn. Hier zal het Rijk moeten bijspringen en zijn verantwoordelijkheid moeten nemen. Daarom is mijn fractie mede-indiener van motie nr. 3.

Wat zijn nu de gevolgen wanneer de Staten met de splitsing instemmen? Er wordt een garantstelling voor 200 miljoen gevraagd. Kunnen wij een dergelijke garantstelling wel aan, mede gelet op de onzekere energiemarkt? Waarmee financieren wij de 200 miljoen als het mis gaat?

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Splitsen moet, vóór 1 juli 2017; dat is bekend. Het voorstel om dit te doen in een publiek deel en een commercieel deel, klinkt logisch. Het om niet overdragen van de aandelen van het netwerkbedrijf aan de huidige aandeelhouders is optie die altijd al door mijn fractie is beoogd. Eigenlijk hadden wij dit voorstel al een paar jaar geleden moeten behandelen. Nu moeten wij beslissen met het mes op de keel.

Voorzitter. Dit splitsingsplan zit, wat mijn fractie betreft, vol onzekerheden. In feite vindt men dit terug in de openbare tekst, waar gesteld wordt: "Op dit moment is het splitsingsplan een gebalanceerd voorstel", gevolgd door de opmerking dat er onzekerheden zijn die ervoor kunnen zorgen dat men binnenkort weer terug moet komen bij de Staten met een aangepast voorstel. Zowel Emendo Capital als Houthoff Buruma komt met soortgelijke opmerkingen in de samenvatting van de adviezen.

Het is allemaal openbaar; het is allemaal na te gaan.

Voorzitter, mijn fractie herhaalt wat zij steeds heeft gesteld in de discussies over de ontwikkelingen bij en van DELTA: wil je een totaalbeeld hebben, dan moet je weten wat er met de kerncentrale gaat gebeuren. De ontmantelingskosten bedragen zeker 600 miljoen. De kosten in verband met het verwerken van het afval zullen eveneens honderden miljoenen omvatten. Voorts kost het Fukushima-proof maken gemiddeld, per centrale, ook zo'n 200 miljoen. Ik heb het dan nog niet over andere veiligheids- en milieuaspecten. Voorzitter, hoe gaan wij dit de komende 18 jaar terugverdienen, als wij de eerste jaren verlies moeten nemen omdat de energieprijs zo laag is? Eigenlijk moet die prijs dan daarna superhoog worden. Geloven de Staten dat? Geloof het college dat? Ik niet, voorzitter.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Ik hoor iets nieuws, namelijk "Fukushima-proof maken". Is dat een eis van het Internationale Atoomagentschap? Het is voor mij een nieuw begrip. Wellicht kan de heer Temmink hierop nader ingaan. Is dit een noodzaak of komt het op dit moment goed uit om dit te vermelden?

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter, het is niet iets dat door GroenLinks is bedacht, maar een wettelijke eis voor alle kerncentrales in de hele wereld. Als men wil dat oudere versies langer door blijven draaien, moeten ze inderdaad Fukushima-proof worden gemaakt. Dat betekent dat die centrales niet alleen binnenin, dus wat betreft de kernstaven, maar ook aan de buitenkant aan allerlei eisen moeten voldoen. Het gaat te ver om hierop nu nader in te gaan, maar dit is zeker géén praatje voor de bühne. Het is een feit en het lijkt me van belang dat wij ons hier, als Staten, bij de feiten houden.

Voorzitter. Nogmaals, ook de adviseurs geven aan dat er nog veel onzekerheden zijn. Moeten wij alle mogelijke financiële gevolgen hiervan in ons eentje, als Zeeland, opvangen? Neen, zegt GroenLinks.

Wereldwijd is berekend dat er 200 miljard moet worden geïnvesteerd in een nieuwe industrie: de ontmanteling van kerncentrales. Welnu, als wij nu eens in Borssele beginnen, zodat wij hiermee ervaring kunnen opdoen, kunnen wij dat wellicht wereldwijd vermarkten, hetgeen mogelijk weer banen oplevert.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ik denk niet dat wij hierin uniek zouden zijn. Immers, in Duitsland zijn ze al zeven jaar aan het slopen, en men gaat daar nóg eens acht jaar ervaring opdoen. De conclusie moet dus zijn dat ze ons voor zijn.

De heer **Temmink** (GL). Er zijn buiten Duitsland nog veel kansen. Er staan in de wereld heel veel kerncentrales en ons inziens kunnen wij hier écht ons steentje bijdragen.

Voorzitter, mijn fractie veronderstelt dat de onzekerheid in het splitsingsplan veel te maken heeft met de onduidelijkheden over de kerncentrale. Er wordt van uitgegaan dat de aandeelhouders wel garant willen gaan staan voor 200 miljoen, maar dat is nog maar de vraag. Zo zou EPZ dan overeind moeten blijven in de magere jaren tot 2021. Waarop baseren DELTA en de aandeelhouders de veronderstelling dat de energiemarkt na 2021 weer aantrekt? Er zijn evenveel economen die veronderstellen dat het veel langer gaat duren. Ik meen dat de gedeputeerde in de commissie hierover heeft gezegd: ja, wat dit betreft heeft u gelijk. Welnu, als dat zo is, heeft dat nogal wat gevolgen.

Verder rijst de vraag wat er gebeurt wanneer er met betrekking tot de garantstelling niet kan worden gerekend op de aandeelhouders. Er zijn nu al gemeenten die weigeren garant te staan of die dat wellicht wel willen maar niet kunnen. Ook de provincie moet hierover nog beslissen.

Uit zowel de berichtgeving in de media als uit reacties van de raad van bestuur, de raad van commissarissen en de aandeelhouderscommissie blijkt de garantstelling alléén niet voldoende is om het bedrijf en de werkgelegenheid overeind te houden. Daarom zijn onderdelen in de verkoop gezet. Wij horen dat enige honderden medewerkers deze maanden hun banen verloren zien gaan. Uit de openbare stukken betreffende het splitsingsplan en uit al deze berichten valt op te maken dat het nog lang niet zeker is dat deze maatregelen voldoende zullen opleveren om de energietak, verkoop en opwekking, overeind te houden. Ik heb het al gezegd: Zeeland kan dit niet alleen. Ook anderen hebben al gezegd dat het van groot belang is dat kabinet en Kamer hun verantwoordelijkheid voor de kerncentrale nemen.

Gelet op al deze zaken komen wij weer terug bij het netwerk. Er is al geopperd dat dat mogelijk toch verkocht zal moeten worden. Ik noem dit dan maar "het vierde spoor" in het hele DELTA-verhaal. Voorzitter, dit maakt voor mijn fractie de onzekerheid compleet. Immers, altijd is gezegd, ook door de Staten, dat wij deze tak zelf moeten houden. In mijn brief aan alle leden van de Tweede Kamer heb ik dit gevaar aangegeven. Het specifieke netwerk dat wij hier in Zeeland hebben, met kruisingen onder water, is gebaat bij regionale deskundigheid. Dit mag niet uit Zeeuwse overheidshanden verdwijnen, en ook niet uit de handen van Zeeuwse werknemers. Als wij nu instemmen met dit plan lopen wij een grote kans

dat wij dit tafelzilver, het netwerk, zomaar weggeven.

In het licht van bovenstaande veronderstellingen heeft mijn fractie eerder een amendement ingediend, waarmee werd gevraagd om ook het inhoudelijke deel van het plan bij deze discussie te betrekken. Immers, op blz. 5 van het statenvoorstel staat heel duidelijk dat wij bij een eenmaal aangenomen splitsingsplan feitelijk geen invloed meer kunnen uitoefenen wanneer de minister of anderen nog wijzigingen noodzakelijk achten. Wij achten de kans daarop levensgroot, en dan hebben wij dus niets meer te vertellen. Ik vind het zeer teleurstellend dat vanochtend het bedoelde amendement niet werd aangenomen. Immers, dat bood een mooie kans om meer transparant te zijn. Ik respecteer de door de meerderheid gemaakte keuze maar blijf een roepende in de woestijn. Voorzitter, mijn fractie kan dit splitsingsplan niet steunen.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ik ben wel benieuwd naar een alternatief van GroenLinks. Ik vind het nogal goedkoop om nu te zeggen "wij wijzen het splitsingsplan af" als er geen reëel alternatief ligt. Kijk ik naar de tijd die nog beschikbaar is, dan is mijn conclusie dat er op korte termijn een besluit genomen móet worden. Ook wij constateren dat er nog allerlei vragen zijn en het zou ons niet verbazen wanneer de gedeputeerde nu niet al die vragen zou kunnen beantwoorden. Wij hebben in de richting van het Rijk nog het een en ander te doen, maar wij moeten nu toch een besluit nemen.

De heer **Temink** (GL). De nog beschikbare tijd is krap, maar dit is toch het moment waarop de Staten, als grootste aandeelhouder, een vuist kunnen maken. Als wij wéér braaf meelopen met een voorstel, rijst de vraag wat dat dan oplevert. In de commissie is die vraag, ik meen door de fractie van D66, beantwoord met: pure teleurstelling, nul komma nul rendement. Voorzitter, gelet op de mogelijkheid dat wij straks al die rekeningen gepresenteerd krijgen waarover ik heb gesproken, is mijn conclusie: laten wij nu een vuist maken.

De heer **Roeland** (SGP). Ik stel vast, voorzitter, dat de heer Temink niet met een echt alternatief komt. Ik constateer dat de ramp nog veel groter wordt als wij nu geen besluit nemen.

De heer **Temink** (GL). Mijn fractie zou met een alternatief kunnen komen, maar dat zou weer erg veel tijd vergen. Misschien zou het neerkomen op het opschuiven van de beslissing in de tijd. Niettemin, wat de uitkomst betreft zou het wellicht andersom kunnen uitpakken. Als wij inderdaad eerst helderheid krijgen met betrekking tot de

kerncentrale, zouden de Staten misschien denken: oh, wij zijn er dus tóch ingetrapt.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. De Provinciale Staten van Groningen kwamen deze week veel sterker over dan die van Zeeland. Deze week wezen zij vrijwel unaniem --de VVD deed niet mee, maar dat begrijpt iedereen wel-- het gaswinningsplan van minister Kamp af omdat zij opkwamen voor de belangen van hun inwoners. Duidelijk is dat je, als je samen een vuist maakt, sterk staat. Welnu, zo sterk kunnen wij, als Provinciale Staten van Zeeland, óók zijn en de SP-fractie geeft de Staten van Zeeland vandaag de kans om even sterk te zijn als de Staten van Groningen. Wij dienen een motie in waarmee de minister duidelijk wordt gemaakt dat wij DELTA onmogelijk kunnen splitsen zolang er geen oplossing is voor de kerncentrale, een oplossing waarbij ook het Rijk zijn verantwoordelijkheid neemt.

Voorzitter. De uiteindelijke uitkomst na splitsing ziet er voor het bedrijf DELTA heel anders uit als wij niet langer de last van de kerncentrale op onze schouders hebben. Dan behoeven er misschien geen winstgevende onderdelen te worden verkocht. De werkgelegenheid in Zeeland en het voortbestaan DELTA staan op het spel.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Verschillende woordvoerders hebben er al op gewezen dat de hoogste autoriteit in dezen toch echt een deadline heeft gesteld voor de splitsing van DELTA. Ik neem aan dat mevrouw Van Unen een fraai betoog houdt, zoals ik het van haar gewend ben, maar het vertrekpunt is wél dat DELTA moet splitsen en niet, zoals zij nu suggereert, dat hierover nog even een leuke boom kan worden opgezet.

Mevrouw **Van Unen** (SP). U heeft het verkeerd begrepen.

Voorzitter. Over DELTA is vandaag weer veel gezegd, en het zal niet voor het laatst zijn dat er over DELTA wordt gesproken. Het standpunt van mijn fractie met betrekking tot het splitsingsverhaal is duidelijk en ik ga dat standpunt vandaag niet herhalen als reactie op de woorden van de heer Schonis. Neen, ik denk niet dat wij stil kunnen gaan zitten want er is nog méér aan de hand, maar er moet eerst een oplossing voor de kerncentrale komen. De heer Schonis heeft in zijn motie het woord "eerst" geschrappt, maar dat doen wij niet omdat daarmee het verhaal er heel anders uitziet. Wij dienen onze motie in en roepen de Staten op om vandaag een krachtig signaal richting kabinet en Kamer af te geven. Op die manier kunnen wij laten zien dat er ook met Zeeland niet kan worden gesold.

De heer **Schonis** (D66). Mevrouw Van Unen, moet de conclusie zijn dat wij nu een wedstrijdje armdrukken gaan doen om uit te maken wie de sterkste motie indient?

Mevrouw **Van Unen** (SP). Nee. De inhoud van onze motie is heel anders, veel dwingender. De SP-fractie vindt het écht belangrijk dat eerst het probleem van de kerncentrale wordt opgelost. Als dat gebeurt, hebben wij een heel ander DELTA-verhaal af te wikkelen.

De heer **Roeland** (SGP). Ik vraag mij af, voorzitter, wat mevrouw Van Unen beoogt met de in te dienen motie. Welk inhoudelijk signaal wil zij gaan afgeven? Het moet een "krachtig" signaal zijn, maar dat vind ik toch wat abstract.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter, ik verwijs naar het dictum van de motie.

De **voorzitter**. Door het lid Van Unen is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 8 juli 2016;

overwegende dat:

- *minister Kamp, ondanks het feit dat een meerderheid in de Eerste Kamer tegen de Splitsingswet is, deze wet toch wil invoeren;*
- *de Staten vandaag het splitsingsplan-DELTA bespreken;*
- *de kerncentrale Borssele (EPZ) bij splitsing van het bedrijf een onoverkomelijke blokkade vormt;*
- *de kerncentrale Borssele langer openblijft door een besluit van de Tweede Kamer;*
- *de kerncentrale niet verkocht kan worden als gevolg van landelijke wetgeving;*
- *minister Kamp in zijn brief van 8 juni 2016 de Tweede Kamer heeft laten weten dat hij niet van plan is Zeeland financieel te helpen met het probleem van de kerncentrale;*
- *deze omstandigheden leiden tot grote gevolgen voor de werkgelegenheid in Zeeland en het voortbestaan van het bedrijf DELTA NV;*
- *de aandeelhouders van DELTA NV bereid zijn tot borgstelling voor de overige onderdelen van het bedrijf;*
- *het in opdracht van de Tweede Kamer geschreven rapport van de Commissie Balkenende, "Zeeland in stroomversnelling", adviseert dat ook het Rijk een rol speelt bij de oplossing van het probleem van de kerncentrale;*

dragen het college van GS op om minister Kamp, het ministerie van Economische Zaken, de regering en de Tweede Kamer mee te delen dat:

- *het onmogelijk is om het bedrijf DELTA NV op te splitsen in levensvatbare onderdelen zolang er geen oplossing is voor de kerncentrale;*
- *de rijksoverheid haar verantwoordelijkheid moet nemen met betrekking tot de kerncentrale;*
- *het onmogelijk is om zonder oplossing voor de kerncentrale de gevolgen van de Splitsingswet uit te voeren voor DELTA NV;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 4.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Ik zal al gemaakte opmerkingen niet herhalen. Ik onderschrijf de woorden van mevrouw Pijpelink over de ernst van de zaak en over de impact die dit heeft op de Zeeuwse samenleving. Verder constateer ik dat het voor de aandeelhouders, de Zeeuwse overheden, een ultieme consequentie is dat hun wordt gevraagd om garant te staan, mogelijk voor 200 miljoen, misschien voor minder, maar wellicht ook voor méér.

Door adviseurs is gesteld dat het voorliggende voorstel "begrijpelijk" is, maar de vraag rijst wat wij daarmee kunnen. Moet je bij een dergelijke uitspraak niet enorm op je qui-vive zijn en zeggen dat --als ons geen beter advies kan worden gegeven dan dat het "begrijpelijk" is-- je er niet mee akkoord kan gaan? Voor mijn fractie geldt dat met deze garantstelling de Rubicon wordt overschreden. Dat is ons inziens een brug te ver. Door de heer Roeland is terecht gesteld dat je het dak moet repareren als het droog is, en niet als het regent. Welnu, wij verkeren nu in zwaar stormweer.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ik krijg de indruk dat de heer Faasse suggereert dat in het voorliggende voorstel om garantstelling wordt gevraagd, maar dat heb ik niet gelezen. Waar kan ik dat vinden?

De heer **Faasse** (ZL). Ik heb de geheime stukken niet gelezen... Voorzitter, het feit dat ik stel dat er om garantstelling wordt gevraagd, heeft te maken met het feit dat ik ook lid van een gemeenteraad ben. Deze kwestie is de vorige week in die raad aan de orde geweest, waarbij ook werd gesproken over de mogelijke garantstelling door de aandeelhouders. Misschien is de gemeente Noord-Beveland daarmee haar boekje te buiten gegaan, maar er is geen sprake van informatie die ik via geheime stukken tot mij heb genomen. Het gaat om andere bronnen en ik meen dat ik die informatie mag gebruiken.

Voorzitter, met die mogelijke garantstelling zijn wij begin dit jaar geconfronteerd, in relatie met het verslag van de aandeelhouderscommissie. Ik

ben erg bang dat dit toch de ultieme consequentie wordt voor onze positie als aandeelhouders; ik doel nu niet alleen op de provincie maar ook op de gemeenten. Als je huis "onder water staat" --als het hypotheekbedrag hoger is dan de waarde van je huis-- kun je dan garant staan? Ik denk dat het op dit moment niet alleen voor de provincie maar ook voor andere overheden een brug te ver is om voor dergelijke bedragen garant te gaan staan.

Voorzitter. Ook door anderen is al gevraagd hoe hard de aanname is met betrekking tot de ontwikkeling van de energieprijzen. Ik verwijs in dit verband naar de financiële markt, de tienjarige staatsleningen. Een jaar geleden had niemand het voor mogelijk gehouden dat de Nederlandse Staat voor tien jaar geld zou kunnen lenen en vervolgens niet het gehele bedrag terug zou behoeven te betalen. Door duurbetaalde mensen worden adviezen gegeven, maar soms is een aap die pijltjes gooit minstens zo effectief waar het erom gaat het verloop van beurskoersen te voorspellen. Mijn conclusie is dat wij ons op glad ijs begeven als wij van dergelijke adviezen uitgaan. Gelet op de financiële positie van de overheden denken wij dat dit niet kan. In die zin kan ik het betoog van de fractie van GroenLinks onderschrijven. De gewijzigde motie van de fractie van D66 zullen wij steunen.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. De reactie van mijn fractie op het splitsingsplan is kort en helder: dat plan is conform het Toetsingskader en heeft volop haar steun. Wél hebben wij nog een vraag en vragen wij aandacht voor een drietal punten.

De vraag betreft een kamerbrief van minister Kamp over Wind op Zee. Daarin wordt gemeld dat er in oktober 2016 een nieuwe prognose wordt gemaakt met betrekking tot de lange termijn-energieprijzen. In geval van aanhoudend lage energieprijzen rijst de vraag of dit de splitsing verder kan bemoeilijken. Of mogen wij ons blijven baseren op de bestaande rijkvisie, de oude inschatting?

Voorzitter. Wij willen drie kernpunten toevoegen aan de discussie. In de eerste plaats moet het proces sneller gaan, in een stroomversnelling raken. In de tweede plaats moet minister Kamp eerst en vooral voor de kerncentrale over de brug komen. In de derde plaats hebben wij een suggestie voor een duurzame oplossing.

Hoe langer wij wachten, voorzitter, des te meer komt onze onderhandelingspositie in het gedrang. De minister gaat pas na de zomer onderzoek instellen naar scenario's voor Borssele. Als wij straks om vijf voor twaalf onderdelen moeten verkopen, staan wij wederom met de rug tegen de muur. Dat is nou juist wat wij altijd trachten te voorkomen. Wanneer wij door de afhoudende opstelling van de minister de termijnen niet zouden

halen, kunnen wij bovendien, bovenop de schade, nog torenhoge boetes tegemoet zien. Met andere woorden: versnelling is geboden.

Voorzitter, de provincie Zeeland doet alles wat in haar macht ligt om voor de kerncentrale tot een oplossing te komen. Zij toont daarbij grote bereidheid om borg te staan. Het kan en mag toch niet zo zijn dat de minister op dubbelhartige wijze afziet van hulp ten behoeve van de kerncentrale. Immers, zonder het Rijk gaat het niet. De argumentatie die wordt gebruikt, is uiterst dubieus. De minister schrijft geen deelneming te willen omdat de continuïteit van de kerncentrale in het geding is. Dan voldoet het niet aan het deelnemingenbeleid. Echter, hij stelt in een ander schrijven doodleuk dat de publieke belangen bij ons, als aandeelhouder, nu wél goed zijn geborgd. En dat, voorzitter, terwijl de Tweede Kamer de Commissie Balkenende heeft ingesteld, zulks naar aanleiding van het banenverlies rond de splitsing van DELTA. Deze commissie, met zwaargewichten, adviseert het kabinet ondubbelzinnig om verantwoordelijkheid voor de kerncentrale te nemen. Wat ons betreft geldt: éérst een oplossing van Kamp voor de kerncentrale. Immers, het gaat om een nationaal probleem.

Vervolgens onze suggestie inzake een duurzame oplossing. Voorzitter. Het Windpark Borssele wordt aangelegd door DONG Energy. Naar nu blijkt is hiervoor veel minder subsidie nodig dan eerder werd begroot. Er is sprake van een meevaller van maar liefst 2,7 miljard. Windmolens blijken al bijna geen subsidie meer nodig te hebben om te kunnen draaien. Hoe mooi zou het zijn wanneer een bescheiden gedeelte van dit overschot zou worden ingezet ten gunste van een totaaloplossing...

Voorzitter. Wij wensen de gedeputeerde en het hele team specialisten om haar heen veel succes toe bij de verdere onderhandelingen, wat ons betreft met een heldere boodschap: de bevolking van Zeeland mag en kan niet garant gaan staan voor iets waarop zij uiteindelijk te weinig invloed heeft.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Werkgelegenheid, daar draait het bij de meeste fracties om. Elke stap die wij nu zetten, kan ten koste gaan van de werkgelegenheid. Leg dat maar eens uit aan de Zeeuwse burgers, onze toekomstige kiezers...

Voorzitter. Dit kan de blik een beetje vertroebelen. Je wilt rationeel doorpakken, een besluit nemen, nastreven wat het beste is. Maar ja, die werkgelegenheid... Die mensen, je ziet het voor je... Die hebben ook kinderen die naar school gaan, die hebben ook een hypotheek, een toekomstverwachting die afhangt van die baan, bijvoorbeeld die baan bij DELTA. Als wij op deze

wijze doorgaan, voorzitter, is er de kans dat wij op een gegeven moment én geen bedrijf én geen werkgelegenheid meer hebben. Dan zijn wij alles kwijt.

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Voorzitter. In alle scenario's die zijn geschetst en die ook de centrale ondernemingsraad heeft laten onderzoeken door een bureau, is er sprake van verlies aan werkgelegenheid. Er zijn geen winnaars. Ik ben benieuwd naar het vervolg van het betoog van de heer Babijn, mogelijk in de richting van een scenario waarbij alle DELTA-werknemers een baangarantie krijgen...

De heer **Babijn** (PvZ). In het begin wilden wij alle werkgelegenheid behouden en zagen wij ook mogelijkheden daartoe. Naarmate de tijd vorderde kwamen er echter steeds meer beren op het pad. Nu is alleen garantstelling niet meer voldoende; er moet ook verkocht worden en er moet een moeilijke leenconstructie worden verzonnen. Als er geen oplossing voor de kerncentrale komt, lopen alle scenario's dood op een blinde muur...

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Voorzitter, ik heb moeite met de stelligheid waarmee de heer Babijn dit neerzet. Hij wekt de suggestie, de illusie, dat in het begin een scenario mogelijk was waarbij de gehele werkgelegenheid bij DELTA behouden zou worden. Dat is niet het correcte beeld, mijnheer Babijn. Dat beeld is dat er vanaf dag één in alle scenario's sprake was van verlies aan werkgelegenheid. Ik hecht eraan dat u dat hier erkent en ons niet een sprookje voorhoudt in de zin van: hadden wij toen maar... Vanaf het begin was duidelijk dat dit tot een fors banenverlies zou leiden.

De heer **Babijn** (PvZ). Wellicht, voorzitter, heb ik het onzorgvuldig geformuleerd. Wij wilden het grootste gedeelte van de banen, zoveel mogelijk banen, behouden. Is mevrouw Pijpelink daarmee tevreden?

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Dit doet recht aan de werkelijkheid. Zojuist schetste u wat anders.

De heer **Babijn** (PvZ). Excuus daarvoor. Ik heb het verkeerd geformuleerd. Hoe dan ook, als je zoveel mogelijk banen wil behouden, neem je niet altijd de meest logische beslissingen. Dát probeerde ik neer te zetten.

Voorzitter. In de stukken wordt gesteld dat de energieprijzen na 2021 gaan stijgen. Echter, ik verwijs naar de brief van Greenpeace, op onze agenda vermeld als ingekomen stuk, waarin wordt gesteld dat er óók gezaghebbende scenario's zijn waarin ervan wordt uitgegaan dat de energiemarkt langere tijd onder druk blijft staan, en zeker niet

voor het jaar 2025 zal aantrekken. Ook wordt in deze brief vermeld dat de markt werkt met cijfers die lopen tot 2020. Men verbaast zich erover dat in het statenvoorstel wordt gesteld dat vanaf 2021 de prijzen weer aantrekken. Zover gaan de voorspellingen niet.

De motie van de fractie van D66, de eerste versie, vonden wij sympathiek. Wij wachten de nieuwe tekst af. De motie van de SP-fractie vinden wij prima; ik hoop dat deze motie niet wordt gewijzigd...

Voorzitter, als wij vandaag A zeggen, rijst de vraag of wij in het vervolg nog met een ander standpunt kunnen komen. Moet er dan niet ook B worden gezegd, in dit geval in verband met de garantstelling? Ik noem tegen deze achtergrond ook de 111 miljoen verlies die is geboekt en de verwachting dat de periode tot 2021 kan worden overbrugd met garantstelling plus verkoop. Als dat niet lukt, staan wij voor die 200 miljoen aan de lat. Voorzitter, niet alle aandeelhouders zijn daar enthousiast over, zoals wij hebben kunnen lezen.

Bovendien bestaat voor het bedrijf het risico dat de creditrating naar beneden wordt bijgesteld. Ik herinner eraan dat er sprake was van een geschil met een voormalige partner die beslag liet leggen voor een bedrag van 93 miljoen. Wij lazen toen dat de continuïteit van DELTA in gevaar kwam. Gelukkig voor DELTA is dit niet doorgegaan. Ik meen dat dit op 30 mei van tafel is gegaan. Echter, wordt de creditrating in negatieve zin bijgesteld, dan wordt er op de balans minimaal 100 miljoen bevroren.

Daarnaast is er nog de reservering voor de sanering van de kerncentrale in 2033. Jaarlijks moet hiervoor 15 miljoen worden bijgedragen. Welnu, het gaat niet goed met DELTA. Hoe lang kunnen ze dit nog betalen? Collega Temmink heeft aangegeven dat het Fukushima-proof maken ook nog eens 200 miljoen kost en dat 600 miljoen nodig is voor de ontmanteling, hetgeen voor mij een nieuw gegeven is. Mijns inziens werd er gestreefd naar een niveau van 500 miljoen, maar het is duidelijk dat men in feite niet weet wat dit uiteindelijk gaat kosten. Je zou het ook kunnen hebben over de nieuwe CEO van vier ton. Ik heb in de krant een reactie van het college gelezen in de zin van "een goede directeur verdient zichzelf terug". Dan, voorzitter, hoef je geen WNT-normen meer aan te houden...

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Goed luisterend heb ik in de bijdragen van alle fracties een bepaalde rode draad aangetroffen en die verwoord ik met: zorg, onzekerheid, borgstelling. Daar hebben wij het vandaag statenbreed over, en wij hebben het vandaag niet over een garantstelling. Vandaag gaat het om het administratieve splitsingsplan voor

DELTA. Men is verplicht om dat plan bij de ACM in te leveren, zodat de ACM en het ministerie daar wat van kunnen vinden.

Het plan is opgesteld met inachtneming van het Toetsingskader dat wij hier met elkaar hebben afgesproken. Eén van de mogelijkheden die daarbij aan de orde komen, is dat wij een borgstelling gaan afgeven voor 200 miljoen maximaal, zulks op basis van een sluitende businesscase en een totaaloplossing. Er wordt dus niets uit z'n verband gerukt. Wij nemen vandaag geen besluit, mijnheer Faasse, over een garantstelling voor 200 miljoen. Dat is niet aan de orde.

Voorzitter. De geuite zorgen en de naar voren gebrachte onzekerheid deel ik. Ook bij het college zijn de onzekerheden ontzettend groot. Het is niet bekend wat de retail gaat opleveren. Zijn er kopers in de markt? Het is gewoon niet bekend.

De heer **Babijn** (PvZ). Is inmiddels al bekend of die garantstelling voor 200 miljoen door Europa wordt goedgekeurd? Wordt dit niet gezien als oneigenlijke staatssteun?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ook dat is een risico, net als de ontwikkeling van de energieprijzen. Deze kwestie moet nog worden uitgezocht. Voorzitter, wáren we maar al zover. Was dat maar het "laatste haakje" waarvoor wij toestemming zouden moeten vragen. Zover is het nog helemaal niet. Eerst moeten wij weten wat de verkoopwaarde van de retail is, wat de waarde is van het DELTA-netwerkbedrijf. Pas tegen het einde van dit jaar is alles bekend en op dat moment moet ook worden nagegaan wat de energieprijzen zijn. Het gaat dan niet om de energieprijzen van oktober maar om die van het einde van het jaar. Die zouden wel eens anders kunnen zijn.

Voorzitter. De komende maanden zullen alle opties waarvoor nu aandacht is gevraagd, worden besproken, intern bij DELTA maar ook, als het nodig is, met de Staten om na te gaan of wij gaan in de richting waarmee de Staten kunnen instemmen. Gaandeweg dit traject zullen zaken uitgesloten raken. Als voorbeeld noem ik de mogelijkheid dat de financiering in verband met de commerciële activiteiten niet voldoende is om het totaalplan te dragen. Een en ander is de afgelopen maanden in de verkoop gezet en wellicht ontstaat er wat dit betreft in september meer duidelijkheid. Dan kan blijken of er biedingen zijn en, zo ja, om welke bedragen het gaat. Vervolgens kan worden nagegaan wat er wordt overgehouden en wat de mogelijkheden zijn.

De fractie van het CDA en andere fracties vragen aandacht voor de aannames met betrekking tot de energieprijzen in 2021. Voorzitter, deze aannames zijn gebaseerd op de bevindingen van twee bureaus. Het betreft bureaus die de

rijksoverheid voor zichzelf het werk laat doen, waaronder de Nationale Energieverkenning. Het zijn deze bureaus die dit hebben aangegeven. In december 2016 zullen wij weten wat de energieprijzen op dat moment doen en het is op dat moment dat het gesplitste bedrijf voldoende middelen moet worden meegegeven om zelfstandig te kunnen bestaan.

Wat nu, wanneer in 2021 de energieprijzen niet zijn wat wij nu aannemen en hopen, maar lager. Voorzitter, uiteindelijk zal dan alles verkocht moeten worden en uiteindelijk is er dan sprake van een faillissement. Als wij uitgaan van een inkomstenstroom, gebaseerd op een prijs die kostendekkend is, als blijkt dat dat niet het geval is en als wij borg hebben gestaan op basis van netwerkbedrijf en Evides, dan zullen die uiteindelijk verkocht moeten worden. Uiteindelijk resteert dan nul.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Met als gevolg dat ook de gehele werkgelegenheid verloren gaat.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ja, absoluut.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Dan hebben wij én borg gestaan én geen werkgelegenheid kunnen behouden.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Die borgstelling vindt plaats op onderpand en moet in een businesscase verwerkt worden, waardoor wij niet méér risico lopen dan de omvang van het aandelenkapitaal dat bij ons staat, zo'n 600.000 euro. Het kan niet zo zijn dat wij voor honderden miljoenen méér risico gaan lopen. Ik loop nu op mogelijke ontwikkelingen vooruit, maar als het zwartste scenario werkelijkheid wordt, kan alles weg zijn.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Hoor ik de gedeputeerde nu zeggen dat de borgstelling gebaseerd is op de aandelen-Evides én het netwerk? Dat laatste is nieuw voor mij.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Wij hebben gezegd dat de aandelen van Evides en het netwerk om niet verhangen zouden moeten worden naar de aandeelhouder. Op basis daarvan zou er sprake kunnen zijn van een businesscase voor een borgstelling. Daarmee zou die 200 miljoen zijn gedekt. Overigens, wij praten nu over aannames.

De fractie van de PvdA vraagt in het bijzonder aandacht voor de werkgelegenheid en de positie van de mensen die het betreft. Voorzitter, de situatie is op dit moment voor de werknemers van DELTA heel onzeker. Voor een aantal mensen begint er wel zekerheid te komen, maar dat is dan

een heel negatieve zekerheid, de zekerheid dat men boventallig wordt verklaard. Natuurlijk is dat geen goede ontwikkeling. Wél is het zo dat de centrale ondernemingsraad eigen adviseurs heeft; DELTA maakt dat mogelijk. Men kan dus adviezen inwinnen over de gevolgen van de splitsing en over oplossingen voor medewerkers. Dat zijn dan adviezen die vervolgens opgevolgd kunnen worden, maar je baan is wel weg... Waar wij, als aandeelhouder, kunnen helpen zullen wij dat zeker niet laten, maar het is wel een heel zorgelijke situatie. Dat onderschrijf ik.

Door de fractie van de VVD wordt gevraagd naar de stand van zaken met betrekking tot het onderzoek van EZ. Voorzitter. Een aantal modellen zou uitgewerkt moeten worden en het is de bedoeling dat wij daarover op tijd helderheid krijgen, zodat wij weten hoe het met de kerncentrale zit vóórdat wij met een integraal plan naar de Staten gaan. Dat is bij het ministerie bekend, maar ook wat dat betreft hebben wij weer te maken met aanbestedingsvoorwaarden en -eisen. Wij hopen dat de uitkomsten van dit onderzoek na de zomer bekend zijn.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. In het dictum van het besluit staat het een en ander over materiële wijzigingen van het splitsingsplan. Daarvan zou sprake kunnen zijn wanneer het ministerie ze noodzakelijk acht. Heeft de aanbesteding waarop de gedeputeerde nu duidt, te maken met zo'n materiële wijziging, die ertoe zou kunnen leiden dat wij hierover in september opnieuw moeten praten?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Neen, die aanbesteding niet. Het betreft de aanbesteding die het Rijk moet doen om het onderzoek te laten uitvoeren. Dat gaat het Rijk betalen. Wanneer blijkt dat de borgstelling voor 200 miljoen niet voldoende is, dan is dát een materiële wijziging. Als blijkt dat de retail niet voldoende oplevert, dan is ook dat een wijziging. Dát soort wijzigingen bedoelen wij met "materiële wijzigingen". Het zijn wijzigingen die voor ons, als aandeelhouder, gevolgen hebben. Is daarvan sprake, dan komen wij bij de Staten terug. Wat het Rijk doet en zelf betaalt, dat is voor ons niet direct van belang.

Door de VVD-fractie wordt gesteld: niet tegen elke prijs, niet tegen elk risico. Neen, voorzitter, ik heb al aangegeven dat wij 600.000 euro op onze balans hebben staan en dat is een risico dat wij tóch al lopen. Als het niet goed gaat, is dat het maximale risico. Dat neemt niet weg dat het behoud van werkgelegenheid en specialistische kennis een aspect is dat zwaar meeweegt bij de totale afweging.

Voorzitter, volgens mij heeft de heer Haaze het goed begrepen. Hij heeft de procedure geschetst, en zo is het helemaal.

Door de fractie van 50-Plus is gevraagd waarmee wij de 200 miljoen financieren als het misgaat. Voorzitter, het gaat dan om de verkoop van de aandelen van Evides en netwerkbedrijf. Uiteindelijk zal dan een keer alles verkocht moeten worden en daar betalen wij dan die 200 miljoen borgstelling mee, dat wil zeggen: als het allemaal misgaat.

Terecht stelt de heer Temmink dat er veel onzekerheden zijn. Ze zijn er en ze zijn enorm. Er zijn er meer dan ons lief is, zou ik zeggen, en dat maakt het zoeken naar een oplossing ook zo spannend. Tegen het einde van het jaar zal er besloten moeten worden want de datum 30 juni 2017 blijft overeind.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. "Als alles misgaat" moeten de aandelen worden verkocht maar die mogen niet in private handen vallen, neem ik aan. Gaan wij die dan kopen? Hoe wordt dat opgelost?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ze moeten inderdaad in overheidshanden blijven en op dit moment zijn wij er niet voor om onze eigen aandelen terug te kopen. Dat is op dit moment niet één van de scenario's. Bij datgene wat tegen de achtergrond van het Toetsingskader is afgesproken, is dat niet opgenomen. Ik hou mij aan het Toetsingskader dat de Staten hebben vastgesteld. Het is binnen die ruimte dat wij naar oplossingen zoeken.

De heer **Babijn** (PvZ). Regeren is vooruit zien. Wellicht is het handig om nu een antwoord te krijgen op de vraag aan wie die aandelen dan zouden kunnen worden verkocht.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Er zijn natuurlijk gegadigden in de markt. Ik denk aan andere netwerkbedrijven die ook in publieke handen zijn en die belangstelling zouden kunnen hebben voor het netwerkbedrijf-DELTA. Voorzitter, zover zijn wij nog niet. Dit is een onderdeel van de oplossingsrichtingen die noodzakelijk zouden kunnen zijn. We weten het nu niet.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Het is een beperkte kring van organisaties die deze aandelen mogen kopen. Hoe komt nu de prijs tot stand? Wordt er uitgegaan van de historische kostprijs? Of lopen wij het risico dat men zegt: het zal ons worst zijn; laat Zeeland maar door de pomp gaan; we willen voor een dubbeltje op de eerst rang zitten? Is het mogelijk om bijvoorbeeld drie taxateurs in te schakelen die vervolgens een bindend advies

uitbrengen? Voorzitter, als de gedeputeerde aangeeft dat er naar haar mening kopers voor onze bedrijven zijn, is zij mijns inziens tamelijk optimistisch.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS).

Voorzitter. Als ik in mijn betoog ook maar op één punt optimistisch ben geweest, wil ik dat terugnemen want het gaat écht om een heel zwaar, heel moeilijk dossier. Natuurlijk zijn er kopers in de markt --die zijn er altijd-- maar de vraag is of ze de prijs willen betalen die wij nodig hebben voor een fatsoenlijke splitsing van DELTA. Nogmaals, zover is het nog niet. Biedingen zijn nog niet aan de orde. Al die zaken komen tegen het einde van dit jaar uitgebreid aan bod.

De heer Bierens heeft gevraagd welke consequenties er voor DELTA zijn verbonden aan de uitspraak van de ACM, de vorige week gedaan, dat er uiterlijk op 30 juni 2017 gesplitst moet zijn. Voorzitter, bedrijven kunnen tegen dergelijke uitspraken bezwaar maken; deze mogelijkheid staat zes weken open, ook voor andere bedrijven. Vooralsnog is het een feit dat DELTA op 30 juni 2017 gesplitst moet zijn. DELTA zelf heeft juridische stappen gezet tegen de Splitsingswet en die procedures lopen nog. Als het goed is, worden die zaken in september behandeld.

De heer Temmink vraagt zich af wat er gebeurt wanneer er geen garantstelling komt. Voorzitter. Wat wij met de garantstelling in het Toetsingskader hebben geprobeerd, is voorkomen dat wij met de rug tegen de muur onderdelen van het bedrijf moeten gaan verkopen. Dit is overigens ook van belang in relatie met de uitspraak van de minister, in de Kamer gedaan, dat hij samen met de regio naar een oplossing wil kijken. Wij geven hiermee aan --het is een gebaar-- wat wij als regio kunnen doen. Het is de inbreng van Zeeland. Als men bepleit dat wij dit probleem uitsluitend in de richting van het Rijk schuiven, moet ik zeggen; dat gaat 'm niet worden.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter, de gedeputeerde wil voorkomen dat wij met de rug tegen de muur komen te staan en gedwongen worden om te verkopen. Echter, als men probeert om een periode te overbruggen --dat is een onzekere periode omdat de energieprijzen na 2021 wél moeten aantrekken-- zou dat kunnen neerkomen op uitstel van executie.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Dat ziet u niet verkeerd. Ik verwijs naar de constructie zoals die in het Toetsingskader is vermeld. Zo zou het kunnen gaan. Ik moet voorzichtig zijn want wij hebben het niet vastgelegd; het is een mogelijkheid. Als blijkt dat het niet goed gaat, dat die prijzen toch zakken, dan zal men uiteindelijk

toch nog verder moeten verkopen. Is er dan nog steeds niet voldoende geld, dan is er sprake van een faillissement. Mooier kunnen wij het niet maken, maar om die gang van zaken te voorkomen zou een garantstelling een goede optie kunnen zijn.

Door de fractie van GroenLinks is gesteld dat het netwerkbedrijf in Zeeland moet blijven. Voorzitter, ook daarover hebben wij bij de behandeling van het Toetsingskader afspraken gemaakt: zo lang mogelijk houden wij het netwerkbedrijf binnen het Zeeuwse.

Voorts stelt de heer Temmink: als de minister iets wijzigt, hebben wij niets meer te vertellen. Voorzitter, wij gaan over onze eigen verantwoordelijkheden en wij stemmen straks al dan niet in met de wijze waarop DELTA wordt gesplitst en de manier waarop wij daarbij onze verantwoordelijkheid als aandeelhouder kunnen nemen.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Gesteld is dat de garantstelling nodig is en tot op heden richtte men zich daarbij steeds op de Evides-aandelen waarvan de waarde meer dan voldoende zou zijn. Nu hoor ik steeds dat hierbij ook het netwerk wordt betrokken. Welnu, dat is een spoor dat wij geen van allen willen.

De gedeputeerde stelt dat wij hier onze eigen beslissingen kunnen nemen, maar ik constateer dat heel duidelijk op blz. 5 wordt gesteld dat, als dit splitsingsplan eenmaal is aangenomen, onze invloed nog maar heel beperkt is.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Het is een feit dat er gesplitst moet worden. Wij kunnen daar niet omheen. Hoe de splitsing vervolgens wordt gerealiseerd, dáár zijn wij zelf bij, dat wil zeggen: als aandeelhouder, waar het gaat om onze verantwoordelijkheid.

De heer Roeland moet ik zeggen dat ik niet veel méér informatie heb dan er al is verstrekt. Er moet nog veel worden onderzocht.

De fractie van de SP pleit ervoor om niet te splitsen en op die manier een vuist te maken richting Rijk. Voorzitter, ik vind dat wij hier onze verantwoordelijkheid moeten nemen tegen de achtergrond van het feit dat een wet is aangenomen. Het is een goede zaak dat wij die wet ook uitvoeren. Nogmaals, als wij dit alleen bij het Rijk laten, gaat het 'm niet worden.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. De gedeputeerde interpreteert onze motie nr. 4 verkeerd. In de motie staat dat er een oplossing moet komen voor de kerncentrale vóórdat het bedrijf op een goede manier kan worden gesplitst. Dát is wat er staat.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS).

Voorzitter, ik vind dat het met de gewijzigde motie van de fractie van D66 goed wordt verwoord, ook al zal er wellicht straks, in de schorsing, nog worden gesproken over een optimale tekst. Dat met deze motie het Rijk wordt opgeroepen om zijn verantwoordelijkheid te nemen, zodat het mogelijk wordt om een totaaloplossing te realiseren, inclusief een duurzame oplossing voor het probleem van de kerncentrale, kan ik onderschrijven. Ik houd nog even een slag om de arm, maar de strekking van deze motie kan ik onderschrijven. Ook bij het aanvaarden van deze motie wordt er ingestemd met het splitsingsplan zoals het vandaag voorligt.

In antwoord op een vraag van de heer Verburg herhaal ik dat het gaat om de energieprijzen die gelden op het moment van splitsing. Het zijn die prijzen die wij als uitgangspunt moeten aanhouden. Als wij dat niet doen, is het mogelijk dat men niet toestaat dat er op die wijze wordt gesplitst. Je geeft dan mogelijk niet voldoende middelen mee om een bedrijf gezond weg te zetten. Ook dat is een wettelijk voorschrift waaraan wij ons moeten houden.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. De gedeputeerde heeft, sprekend over het ministerie, twee bureaus genoemd maar in de brief die de minister aan de Kamer heeft gestuurd, wordt het ECN-bureau genoemd als uitvoerende partij.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Dat heeft specifiek met windenergie te maken, met de prijs van windmolens op zee. Het heeft te maken met de EDS-subsidie. Nagegaan wordt of het allemaal nog wel in verhouding is. Ook ik heb in de krant het een en ander gelezen over de subsidiemeevaller van 2,7 miljard. Volgens mij komt er binnenkort weer een aanbesteding aan. Wie weet... Hoe dan ook, het ministerie heeft een meevaller, en dat is meer dan wij kunnen zeggen.

Waar is gepleit voor versnelling van de procedure kan ik zeggen dat bij het ministerie bekend is dat wij vóór het einde van het jaar een compleet plan, inclusief een oplossing voor de kerncentrale, moeten hebben, willen wij de datum van 30 juni 2017 kunnen halen. Ik hoop dan ook na de zomer een oplossingsrichting te hebben.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. De gedeputeerde zegt dat het ministerie een "meevaller" heeft, maar windmolens draaien op subsidie. Mijns inziens moet de conclusie zijn dat het ministerie nu wat minder subsidie behoeft te verstrekken.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter, het zijn allemaal belastingcenten.

De vergadering wordt voor enkele minuten geschorst.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor haar uitvoerige beantwoording, als gevolg waarvan wij de risico's nu goed in beeld hebben, evenals het moeilijke traject dat moet leiden tot een oplossing waarmee recht wordt gedaan aan onze wensen inzake werkgelegenheid, aandeelhouderswaarde en goede besteding van overheidsgeld. Wij zullen de nog in te dienen nader gewijzigde motie van de fractie van D66 medeondertekenen. Wij hopen dat dit signaal breed door de Staten zal worden gedragen en dat door dit signaal de Tweede Kamer ervan overtuigd raakt dat dit écht een kwestie van nationaal belang is en dat de natie zich hierachter moet gaan scharen. Wij wensen de gedeputeerde veel succes toe bij het overbrengen van dit signaal.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Ik begon in eerste termijn mijn betoog met de slogan "Samen voor DELTA, samen voor Zeeland". Ik ben blij dat een groot aantal partijen zich inmiddels heeft aangesloten bij onze motie. Het dictum daarvan is in die zin aangepast dat het woord "eerst" is geschrapt en dat het er nu op neerkomt dat er een blijvende oplossing voor de kerncentrale moet komen, en daarmee een totaaloplossing voor het dossier DELTA. Verder wensen ook wij de gedeputeerde --na een welverdiende vakantie-- veel sterkte toe bij de verdere behandeling van dit dossier.

De **voorzitter**. Ik begrijp hieruit dat u straks een nader gewijzigde motie gaat indienen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Voor zover collega's aannemen dat de problemen uitsluitend bij de kerncentrale liggen, onderstreep ik dat dat niet zo is. Problemen voor DELTA doen zich ook voor bij bijvoorbeeld beide gascentrales en het handelsonderdeel. Wij willen voor alle onderdelen oplossingen.

Ook wij gaan de nader gewijzigde motie van de fractie van D66 mede-indienen. Van belang is dat deze motie, een signaal in de richting van Den Haag, zo breed mogelijk wordt ondersteund.

Voorzitter. Wij wensen de gedeputeerde veel succes en sterkte toe bij dit lastige, zware proces. Wij hopen dat zij in staat is en blijft om ook de andere aandeelhouders hierbij mee te nemen, zodat er gezamenlijk kan worden opgetrokken.

Ik constateer, voorzitter, dat het beroep van DELTA tegen de splitsing nog niet is ingetrokken. Daarvoor kunnen allerlei juridische redenen zijn,

maar ik blijf toch van oordeel dat het heel lastig uit te leggen is dat je enerzijds iemand bestrijdt, bij wijze van spreken in de rug aanvalt, en dat je anderzijds van diezelfde persoon hulp verwacht. Ik vind dit een merkwaardige handelwijze en het lijkt mij juist dat DELTA dit beroep zo snel mogelijk intrekt.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter, wij hebben het hier al vaak over DELTA gehad, inclusief het feit dat we niet op elkaars stoelen moeten gaan zitten. Dat zou ik ook nu de heer Bierens willen voorhouden.

De heer **Bierens** (VVD). Dat begrijp ik, maar wij zijn wel de grootste aandeelhouder en ik vind dat wij in die positie best wat mogen vinden van de handelwijze van DELTA wanneer die strijdig zou kunnen zijn met de belangen die wij hier trachten te dienen. Ik voel mij dan ook niet bezwaard.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Wij kunnen ons aansluiten bij de opmerkingen van mevrouw Kool en de heer Schonis.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ook wij kunnen de nader gewijzigde motie van de fractie van D66 onderschrijven. De inhoud daarvan lijkt zodanig dat gesteld zou kunnen worden dat zij overbodig is. Immers, datgene wat met de motie wordt gevraagd, wordt al vrij structureel door het college gedaan. Wij zijn gewend om overbodige moties niet te steunen, maar alles overwegend vinden wij deze motie toch een steun in de rug voor de gedeputeerde, gelet op al het werk dat zij nog te doen heeft richting kabinet en Kamer. Dat onderschatten wij niet.

Het college zal in de richting van Den Haag -- het is ook een taak voor de statenfracties van partijen die in de Kamer vertegenwoordigd zijn -- duidelijk moeten maken dat het Rijk verplichtingen heeft tegenover deze regio. Ik loop nu niet vooruit op de behandeling van het Actieprogramma Balkenende, maar wanneer het erom gaat om overeenkomstig dit programma beter en sneller te gaan handelen, kan daarvan alleen sprake zijn wanneer er ook door het Rijk maatregelen worden genomen ten faveure van Zeeland.

Voorzitter, wat het beroep van DELTA betreft vraag ik de gedeputeerde om er bij DELTA op aan te dringen dat het wordt ingetrokken. Immers, met diplomatiek handelen bereik je meestal meer dan met andere instrumenten. Als er geen forse juridische belemmeringen zijn, zou het mijns inziens goed zijn wanneer DELTA het beroep zou intrekken en zo een gebaar zou maken tegenover het kabinet.

De heer **Willemse** (50-Plus). Voorzitter, mijn fractie is blij dat de motie van de D66-fractie nu breed wordt ondersteund.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Weliswaar is de kerncentrale niet het enige onderdeel van het voorliggende plan dat vandaag wordt besproken, maar dit onderdeel heeft wel de grootste invloed. Wij betreuren het dat wij de inhoud van het plan nu niet bij deze discussie mochten betrekken. Het is ons inziens duidelijk dat het risico dat dit probleem alleen op Zeeuwse schouders terechtkomt, bijzonder groot is. Daarom zijn wij tegen dit statenvoorstel.

De motie van de SP-fractie vinden wij sympathiek, maar het is niet reëel te veronderstellen dat alle onderdelen overeind zullen kunnen blijven. De nader gewijzigde motie van de D66-fractie zien wij als een krachtig signaal. Ik voeg daaraan toe dat het netwerk in Zeeuwse handen moet blijven, ten koste van alles. Daaraan kan met deze motie worden bijgedragen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Wij handhaven onze motie. Daarmee wordt een ánder, sterk signaal gegeven. Dat neemt niet weg dat wij ook de nader gewijzigde motie van de D66-fractie zullen steunen. Wellicht kan de steun voor deze motie unaniem zijn, en dat zegt toch wel wat.

De gedeputeerde heeft gesteld dat met dit splitsingsplan wordt voldaan aan het gestelde in het Toetsingskader, maar wij hebben niet met dat kader ingestemd. Wij zullen tegen het statenvoorstel stemmen.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. De gedeputeerde heeft mij verweten dat ik heb gesproken over een onderwerp dat nu niet bij de besluitvorming betrokken is, namelijk de eventuele, waarschijnlijke garantstelling. Mijns inziens maakt dit aspect toch wel degelijk deel uit van de uiteindelijk te presenteren plannen. Als ik hier nu zonder meer mee akkoord ga, kan mij later het verwijt worden gemaakt: je hebt toen voor gestemd, je wist wat er aan de hand was, waarom stem je nu tegen?

Mijns inziens is deze garantstelling gewoon "te veel gevraagd". Men baseert zich op de aanname dat het allemaal wel goed zal komen, maar de energieprijzen worden niet alleen door de economie bepaald, maar ook door politieke factoren, door regimes waarmee je liever niets te maken wil hebben.

Voorts vraag ik mij af, voorzitter, welke andere aandeelhouders het besluit, zoals het nu voor ons ligt, steunen. De nader gewijzigde motie van de fractie van D66 zal ik steunen.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. Ook mijn fractie is geen fan van overbodige moties, maar daarvan is

ons inziens nu geen sprake. Als het Rijk zijn verantwoordelijkheid niet neemt voor het nationale probleem van de kerncentrale, zien wij een zwart scenario bewaarheid. Dan is er sprake van uitverkoop van organisaties, met dramatische gevolgen voor de werkgelegenheid. Wij zijn dan ook blij met deze oproep, dit signaal dat blijkbaar unaniem kan worden gegeven. Wij hopen dat dat zijn resultaat zal hebben. Wij zullen in elk geval doen wat binnen onze mogelijkheden ligt.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Als wij vandaag A zeggen, moeten wij op termijn ook B zeggen, tegen de garantstelling. Daarom zullen wij tegen het statenvoorstel stemmen.

De nader gewijzigde motie van de fractie van D66 vinden wij prima, zij het dat ik eraan moet herinneren dat het Rijk ons ook met het probleem Thermphos heeft laten zitten. Ook zullen wij steun geven aan de motie van de SP-fractie.

Eerder heeft mijn fractie al gesteld: verkopen voordat het te laat is, ondanks het streven naar het behoud van zoveel mogelijk werkgelegenheid. Wij denken dat, als er nu niet wordt verkocht, wij straks én geen DELTA én geen werkgelegenheid meer hebben. "Samen voor DELTA, samen voor Zeeland", ja, voorzitter, maar wat ons betreft: niet "samen ten onder".

Mevrouw **De Milliano-van den Heuvel** (CDA). Voorzitter. In één van de overwegingen, vermeld in de motie van de SP-fractie, wordt gesteld: "overwegende dat de aandeelhouders van DELTA bereid zijn tot borgstelling voor de overige onderdelen van het bedrijf;". Dat is een aanname. Zover zijn wij nog niet. Als je deze motie steunt, ga je akkoord met de inhoud van deze overweging.

De heer **Babijn** (PvZ). Ik meen dat in een vorige versie deze overweging was geschrapt. Is zij er nu weer in opgenomen?

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter, zou de fractie van het CDA onze motie steunen wanneer de genoemde overweging zou worden geschrapt?

Mevrouw **De Milliano-van den Heuvel** (CDA). Die overweging mag er van ons uit, maar ook dan kunnen wij deze motie niet steunen. De nader gewijzigde motie van de fractie van D66 wordt door ons medeondertekend en die motie zien wij als een krachtig signaal.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Dan ziet de SP-fractie geen redenen om de genoemde overweging te schrappen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Kennelijk heb ik mij wat de motie van de SP-fractie betreft vergist.

Als de genoemde overweging niet wordt geschrapt, kan ik deze motie niet steunen. Immers, niet alle aandeelhouders zijn bereid om garant te staan. Dat is nu al bekend.

De heer **Temmink** (GL). Daar sluit ik mij bij aan.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Onze al eerder gewijzigde motie wordt in die zin nader gewijzigd dat de derde overweging als volgt komt te luiden: "er daarom ook een blijvende oplossing voor EPZ moet komen die niet enkel gefinancierd kan worden door de Zeeuwse overheden" enz. Voorts wordt het oorspronkelijke dictum gehandhaafd. Het eerder met de pen aangebrachte woord "eerst" komt te vervallen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat motie nr. 3, al eerder gewijzigd, nader is gewijzigd overeenkomstig de zojuist gegeven toelichting. Ik constateer dat deze nader gewijzigde motie is ingediend door de fracties van D66, 50-Plus, ChristenUnie, de SGP, de VVD, het CDA, de PvZ en de PvdA.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Gelet op de mogelijkheid dat wij daarmee voor onze motie de steun van de fracties van PvZ en GroenLinks verkrijgen, wijzigen wij de motie in die zin dat de achtste overweging, luidende "dat de aandeelhouders van DELTA NV bereid zijn tot borgstelling voor de overige onderdelen van het bedrijf;" komt te vervallen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat motie nr. 4 is gewijzigd overeenkomstig de zojuist gegeven toelichting.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. In tweede termijn heb ik voornamelijk steunbetuigingen gehoord, waarvoor dank; ik heb ze hard nodig. Voorts ben ik blij met de nader gewijzigde motie van de D66-fractie, die in elk geval kamerfracties verplicht om hun partijgenoten in Zeeland te steunen. Wij kunnen niet genoeg actie in de richting van het Rijk ondernemen.

Mevrouw Van Unen pleit ervoor dat wij niet op de stoel van DELTA gaan zitten. De heren Bierens en Roeland roepen mij echter op om dat toch een beetje wél te doen. Voorzitter. Ik ben het ermee eens dat wij in dezen best een beroep op DELTA kunnen doen. Als er geen juridische of financiële redenen zijn die zich daartegen verzetten, zouden wij het zeer op prijs stellen wanneer DELTA zijn beroep zou intrekken. Aanstaaende maandag is er een bijzondere AVA waarin het splitsingsplan aan de orde wordt gesteld en bij die gelegenheid zal ik dit melden. Bij die gelegenheid zal ik ook vernemen wat de

standpunten van alle gemeenten zijn. Overigens, ik weet dat er sprake is van een voldoende meerderheid om het splitsingsplan te aanvaarden.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Is de gedeputeerde niet met mij van mening dat --als duidelijk wordt welke gemeenten, met hun percentages, niet aan de garantstelling meedoen-- gemeenten die wél meedoen zich achter de oren zullen krabben, gelet op het feit dat daardoor hun percentage wordt verhoogd?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ik bestrijd, voorzitter, dat er aanstaande maandag wordt gesproken over een garantstelling. Dat is niet zo. Voorgesteld wordt dan om akkoord te gaan met het administratieve splitsingsplan van DELTA, en daarmee verandert er niets met betrekking tot de verantwoordelijkheden van gemeenten en provincie.

De heer Faasse heb ik niets verweten. Ik dacht dat hij het verkeerd had begrepen. Daarom heb ik nogal stellig gezegd dat vanmiddag de garantstelling niet aan de orde is.

Het statenvoorstel wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de CU, de SGP, de PVV, de VVD, de PvdA, het CDA, 50-Plus en D66 voor dit voorstel hebben gestemd.

Ik stel voor om thans eerst over de gewijzigde motie nr. 4 van het lid Van Unen te stemmen, aangezien de inhoud daarvan als iets verdergaand kan worden beschouwd dan de inhoud van de nader gewijzigde motie nr. 3 van het lid Schonis c.s.

Mij blijkt dat de Staten met deze werkwijze kunnen instemmen.

De gewijzigde motie nr. 4 van het lid Van Unen wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvZ, ZL en GL voor deze gewijzigde motie hebben gestemd.

De nader gewijzigde motie nr. 3 van het lid Schonis c.s. wordt bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

24. Statenvoorstel Garantstelling voor een geldlening voor Poldernatuur Zeeland (BLD-067)

De heer **Van 't Westeinde** (CDA). Voorzitter. Gelet op het feit dat ik persoonlijk bij dit onderwerp betrokken ben, zal ik niet aan de beraadslaging en stemming over dit voorstel deelnemen en de zaal verlaten.

De **voorzitter**. Ik dank u zeer voor het feit dat u dit vooraf meldt.

Mevrouw **De Milliano-van den Heuvel** (CDA). Voorzitter. Voor mijn fractie had dit voorstel een hamerstuk kunnen zijn, maar daarin stonden wij in de commissie nagenoeg alleen. Daarom ga ik er nu toch kort op in.

Allereerst vinden wij het een prima zaak dat er met negen agrarische natuurverenigingen een agrarisch collectief Poldernatuur Zeeland is opgericht, waarbij de kern is --ik verwijs naar de nieuwsbrief van Poldernatuur Zeeland-- "een collectieve streekgerichte benadering om het agrarisch natuur- en landschapsbeheer daar toe te passen waar het het meest kansrijk is.". Voorzitter, mijn fractie is ervan overtuigd dat het beoogde doel, efficiency bij de uitvoering en verbetering van het effect van de maatregelen, zal worden bereikt. Wij vinden het een goede zaak dat de provincie, mede dankzij de Europese gelden voor plattelandsontwikkeling, deze activiteiten ook financieel ondersteunt.

Omdat het collectief nu pas is opgericht en subsidie pas na afloop van het beheerjaar wordt betaald, ontbreekt logischerwijs een financiële buffer. Landelijk is afgesproken dat de provincies dit kasritmeprobleem oplossen. In geen enkele provincie heeft dit tot gedoe geleid. Hoewel ook mijn fractie terughoudend is met het afgeven van garantstellingen, lijkt het haar in déze situatie de meest logische oplossing en voorzien wij, zoals het ook intern is getoetst, geen financiële risico's. Wij zullen het voorstel steunen en wensen Poldernatuur Zeeland veel succes toe bij zijn activiteiten.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Op zich had er inderdaad sprake kunnen zijn van een hamerstuk, maar het gaat hier toch om het derde stuk op onze agenda dat te maken heeft met garantstelling. De gedeputeerde heeft in de commissie duidelijk gemaakt dat dit voorstel tot stand is gekomen om het geschetste kasritmeprobleem op een goede manier aan te pakken. Wij hebben er echter op gewezen dat eveneens een oplossing geboden zou kunnen worden door middel van voorschotten op subsidies. Verder hebben wij gespeeld met de

gedachte het voorliggende voorstel op die wijze te amenderen, maar dat is vrij vérgaand en dit onderwerp is ons dat niet waard. Met mevrouw De Milliano zijn wij van mening dat dit een vrij technische exercitie is en dat het prima is dat een stichting in oprichting op deze manier wordt geholpen.

Voorzitter. Wil de gedeputeerde nog eens klip en klaar aangeven waarom en wanneer wij garantstellingen verlenen? Volgens mij is het antwoord op deze vraag: liever nooit. Niettemin hoor ik het hier graag nog eens bevestigd. Immers, dit moeten wij gewoon niet meer willen. Er zijn ándere instrumenten om instellingen en andere verbonden partijen te helpen bij het uitvoeren van hun taken. Als banken zeggen "kom maar met een garantstelling van de overheid", is dat de gemakkelijkste stap die banken op dit moment kunnen zetten. Je dropt op die manier commerciële risico's gewoon bij de overheid. Dat is natuurlijk niet de bedoeling.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. Een paar jaar geleden is een evaluatie uitgevoerd met betrekking tot het agrarisch natuurbeheer in Nederland, waarbij werd vastgesteld dat dat beheer effectiever en doelmatiger moest. In Zeeland heeft dit geleid tot de oprichting van het collectief Poldernatuur Zeeland, waarin negen agrarische natuurverenigingen hun activiteiten bundelen. Mijn fractie staat positief tegenover deze ontwikkeling want wij beschouwen het agrarisch natuurbeheer als een belangrijk onderdeel van het Zeeuwse natuurbeleid, dat in de nieuwe constellatie een serieuze kans moet hebben. Het is dan ook logisch het pas opgerichte collectief op gang te helpen.

Voorzitter. In de commissie Bestuur hebben verschillende partijen zich afgevraagd of garantstelling wel het juiste instrument is om het probleem van het vooralsnog ontbreken van financiële buffers bij Poldernatuur Zeeland op te lossen. Onze fractie heeft zich laten overtuigen door de gedeputeerde, dat garantstelling toch de beste weg is. Het gaat hierbij om een bijzondere situatie en er zijn op landelijk niveau afspraken gemaakt. Bovendien kleven er aan andere oplossingen grote nadelen. Wij steunen dus dit voorstel.

In de commissie zijn door mijn fractie over een ander punt opmerkingen gemaakt, namelijk waar het collectief Poldernatuur Zeeland optreedt als coördinerende instantie voor het agrarisch natuurbeheer. Ik doel op het inzichtelijk en aanspreekbaar maken van het agrarisch natuurbeheer voor geïnteresseerde Zeeuwen. Ik wil die opmerkingen bij deze gelegenheid graag herhalen.

Voor mijn fractie vormen verbreding en vermaatschappelijking van natuur en het verbinden

van mensen met natuur een belangrijke prioriteit. De volgende week, bij de behandeling van de Kadernota Natuurvisie komen wij hierop terug. Deze prioriteit geldt ons inziens juist óók voor agrarische natuur, omdat daar bij uitstek menselijke activiteiten aan de orde zijn. In het voorliggende voorstel wordt het nieuwe agrarische natuurbeheer geafficheerd als effectief, efficiënt en integraal. Wat ons betreft mag daaraan het begrip "maatschappelijk verbinden" worden toegevoegd.

Voorzitter. In de komende vier jaar --ik vermeld cijfers die ik van het internet heb gehaald; ik laat mij dus graag corrigeren door de gedeputeerde als het niet klopt-- zal er 4,4 miljoen worden uitgegeven aan het beheer van ruim 300 hectare akkerranden, landschapselementen, dijken en graslanden. De vraag die wij in dit verband stellen, is: hoe kunnen geïnteresseerde burgers te weten komen waar die hectaren liggen en bij wie kunnen zij terecht met vragen over dit beheer en de monitoringresultaten? Naar ons oordeel hebben de agrarische natuurverenigingen en het collectief Poldernatuur Zeeland wat dit betreft nog een duidelijke opgave.

De afgelopen weken hebben wij op internet een zoektocht gemaakt naar deze gegevens. Dat levert fraaie beelden op, maar de websites zijn toch weinig feitelijk waar het om het beheer zélf gaat. Wij begrijpen dat ook met betrekking tot het agrarisch natuurbeheer Keulen en Aken niet op één dag zijn gebouwd, maar voor mijn fractie behoren verbreding en vermaatschappelijking één op één bij ondersteuning, en dus ook bij deze garantstelling. Wij zijn benieuwd naar het standpunt van de gedeputeerde en vragen haar of zij bereid is om deze kwestie onderdeel te maken van de besprekingen met het collectief Poldernatuur Zeeland.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik stel voorop dat mijn fractie positief staat tegenover het collectief Poldernatuur Zeeland en de samenwerking die op deze wijze tot stand wordt gebracht.

Zijn er uitzonderingen die de regel bevestigen dat er geen nieuwe garantstellingen meer worden afgegeven? Voorzitter, wij denken dat dit zo'n uitzondering is. Wij zien ook geen reëel alternatief, terwijl hieraan geen echte risico's zijn verbonden. Bij wijze van uitzondering zal mijn fractie met deze garantstelling instemmen.

De **voorzitter**. Ik deel mee dat mevrouw Tuinder, vanwege betrokkenheid bij de kwestie waarover nu wordt gesproken, niet deelneemt aan de beraadslaging en de besluitvorming over dit voorstel. Zij heeft de zaal verlaten.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. In een eerder stadium is besloten dat wij afzien van nieuwe

garantstellingen en dat bestaande garantstellingen zoveel mogelijk worden teruggebracht. Daarom vonden ook wij het niet gepast, dit voorstel zomaar als hamerstuk te laten passeren.

De eerder door de gedeputeerde gegeven toelichting heeft duidelijk gemaakt dat er sprake is van een unieke situatie, zulks als gevolg van een stelselwijziging. Dat een collectief wordt opgezet, is een prima ontwikkeling. Nagegaan is of het op een andere manier zou kunnen, maar juist daarvan zou een precedentwerking uitgaan. Als er gewerkt zou worden met bevoorschotting, zou dat ook zijn effecten hebben voor andere projecten. Bovendien gaat het om een relatief klein bedrag, 275.000 euro, en loopt de zaak in zes jaar af.

Voorzitter, wij willen de regel inzake de garantstellingen graag bevestigen door deze goed onderbouwde uitzondering te maken. Wel hebben wij nog een vraag. De voorzitter van dit collectief is tevens statenlid; hij heeft zojuist de zaal verlaten. Wij hebben natuurlijk alle vertrouwen in de integriteit van deze collega, maar om ook maar de schijn van belangenverstrengeling te voorkomen, wordt afgeraden om zitting te nemen in organisaties die een subsidierelatie hebben met de provincie. Kan het college aangeven hoe in deze specifieke situatie hiermee is omgegaan?

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Ook mijn fractie vond het niet kies om in deze vergadering over de éne garantstelling zware woorden te spreken, en de andere als hamerstuk te laten passeren. Echter, wij kunnen met déze garantstelling instemmen omdat het om een speciaal geval gaat. Wel stellen wij nog een vraag.

Is ooit aan het waterschap gevraagd om in deze situatie een oplossing te bieden? Immers, als de subsidie is verstrekt, is het het waterschap dat bij deze plannen veel voordeel heeft. Is aan het waterschap gevraagd of het in dezen garant zou willen staan?

De **voorzitter**. De heer Verburg kan ik zeggen dat wij een commissie Integriteit hebben die gevallen behandelt die aan de orde zijn of aan de orde zouden kunnen komen. Wettelijk is het zo dat je bestuurslid kunt zijn van een instelling die subsidie ontvangt van de provincie of een andere financiële regeling met de provincie heeft. Dat kan. De vraag kan worden gesteld of het in iedere situatie goed is dat daarvan sprake is, of niet elke schijn van verstrengeling van belangen moet worden vermeden. Welnu, bij de manier waarop je dit doet, moet je altijd voorkomen dat die schijn er is. Wat ik zelf een goede zaak vind, is dat nu twee statenleden hebben aangegeven dat zij hierbij betrokken zijn, de één wat directer dan de ander, en daarom niet deelnemen aan beraadslaging en besluitvorming. In formele zin is dat de goede weg.

Het is verstandig om hier helder over te zijn en op deze wijze wordt er ook in de genoemde commissie over zaken gesproken, eventueel ook met betrokkenen. Mijn conclusie is dat wij hiermee heel netjes bezig zijn.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. In verband met een voorstel dat wellicht een hamerstuk had kunnen zijn, komen twee gedeputeerden aan het woord...

Ik ben er trots op dat wij er in Zeeland in geslaagd zijn om met negen natuurverenigingen te komen tot één organisatie voor agrarisch natuurbeheer. De andere provincies hebben met méér organisaties te maken. Het is voor ons dus gemakkelijk dat het Poldernatuur Zeeland is geworden.

Dat het voor de banken gemakkelijk is om voor garantstelling naar ons te verwijzen, dat zij zo, maar als een organisatie nog in oprichting verkeert, is het bijzonder lastig om een subsidiecontract te gaan verpanden enz. Ik denk dat wij voor dit probleem een nette oplossing hebben gevonden. De vraag wanneer er wel en niet kan worden ingestemd met garantstellingen, kan ik doorschuiven; dat is gemakkelijk... Hoe dan ook, het "aan de voorkant" verstrekken van de subsidie komt neer op "staatssteun", en dat mag niet. Zo gemakkelijk was het allemaal niet, voorzitter.

De heer Van Haperen dringt aan op verbreding en vermaatschappelijking bij agrarisch natuurbeheer. Voorzitter. De desbetreffende website is deze week on line gekomen en de vorige week ben ik aanwezig geweest bij een vergadering van Poldernatuur Zeeland. Bij die gelegenheid heb ik de oproep gedaan, bekend te maken wat Poldernatuur Zeeland is. Duidelijk moet zijn wat voor club dit is. Nogmaals, de website is on line, maar kan zeker nog worden verbeterd. Ik ben het met de heer Van Haperen eens: er dient sprake te zijn van verbreding, zulks ten behoeve van geïnteresseerde mensen. Ook moet duidelijk zijn waar dit geld naar toe gaat, wat ermee wordt gedaan. Door Poldernatuur Zeeland is gesteld dat men nu eerst intern op orde moet komen. Als de organisatorische aspecten op orde zijn, kan meer tijd en energie worden gestoken in het naar buiten treden.

Door de SP-fractie is gevraagd of het waterschap niet garant kon staan. Voorzitter, de provincie is de instantie die aan Poldernatuur Zeeland subsidie verstrekt. Van het waterschap krijgt men geen euro. Door de garantstelling af te geven, hebben wij voor 100% dekking, in relatie met de subsidie-overeenkomst.

De heer **De Bat** (GS). Voorzitter. Voor de garantstellingen geldt al lange tijd het uitgangspunt "neen, tenzij" en dat uitgangspunt hanteren wij nog

steeds. In dit specifieke geval hebben wij alle opties gezien. De meest voor de hand liggende optie zou wellicht het geven van een voorschot zijn, maar gebleken is dat men bij die werkwijze heel snel met Europese regels te maken zou krijgen. Een andere variant zou kunnen zijn dat wij als provincie zélf zouden lenen, maar dan gaat een en ander ten laste van eigen middelen; ook dat is geen goede optie. Garantstelling blijkt de beste werkwijze te zijn, mede gelet op de rentepercentages die thans gelden en op de wetenschap dat wij sterk betrokken zijn bij het vervolg, waarbij het risico goed kan worden ingeschat.

Voorzitter. Ik herinner eraan dat het college dit najaar komt met de nota Risicomanagement, waarin ook wordt aangegeven hoe de garanties worden doorvertaald in de begroting. Daarmee wordt dit beter inzichtelijk. Met betrekking tot het totaal aan garanties gaat het niet om de bedragen die rond gaan, maar om ongeveer 300 miljoen. Dat valt dus erg mee.

Mevrouw **De Milliano-van den Heuvel** (CDA). Voorzitter. Ik heb er behoefte aan, even in te gaan op de kwestie van de integriteit, aangekaart door de heer Verburg. Ik onderstreep dat heel veel mensen in deze zaal sterk zijn betrokken bij de Zeeuwse samenleving. Ze zijn zeer actief als vrijwilliger, en soms ook beroepsmatig. Ik denk dat dat alleen maar te prijzen valt. Ik vind het een beetje vreemd dat de heer Verburg dit onderwerp zojuist heeft aangekaart. Hij kan ervan op aan dat die integriteit er heus wel is...

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. Ik heb in mijn bijdrage gesteld dat ik absoluut niet twijfel aan de integriteit. Ik heb hoogstens wat zorg voor mede-statenleden omdat ik denk dat er soms aan situaties risico's kunnen kleven. Adviezen op dit terrein liggen er niet voor niets. Ik denk dat nu namens het college duidelijk is aangegeven dat er werk van wordt gemaakt, dat erover wordt gesproken. Er is aandacht voor en ik denk dat het een goede zaak is dat er openbaarheid wordt betracht. Het is gewoon iets dat bij meerdere mensen aan de orde is. Daarmee is het wat mij betreft afgedaan. Om dingen weg te houden... Dat lijkt mij geen gezonde bestuurscultuur.

De **voorzitter**. Als voorzitter van de Staten vind ik het een goede zaak dat men zich bewust afvraagt: wanneer doen wij mee met beraadslaging en besluitvorming, en wanneer niet? Er is betrokkenheid en er zijn relaties met organisaties, en de ene relatie is wat directer dan de andere. Nogmaals, de commissie Integriteit, onder voorzitterschap van de heer Schonis, komt bijeen. Er is een verslag opgesteld van haar activiteiten in het afgelopen jaar, en dat verslag zal de Staten

worden toegezonden, waarna het kan worden geagendeerd. Het is goed dat wij hierover met elkaar praten; het is mogelijk dat men soms dilemma's voelt. Dat bewustzijn is een goede zaak. Ook wat dit geval betreft is het een goede zaak dat wij het er zo over hebben gehad. Wij komen er via het verslag van de commissie ongetwijfeld nog verder over te spreken.

Het voorstel wordt bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

25. Vragensessie

26. Vragen van het lid Temmink over ANWB-borden afslag Terneuzen/Gent/tunnel

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Overal langs de A58 staan inmiddels weer de bekende blauwe ANWB-borden, bij de nieuwe afslagen naar Heinkenszand, Terneuzen, Gent en de tunnel, maar richting Middelburg is dat nog niet het geval waar het gaat om de nieuwe afslag naar Terneuzen, Gent en de tunnel. Voor burgers, zeker voor degenen die van buiten Zeeland komen en de oude afslag gewend zijn, vallen de kleine gele borden nauwelijks op, hetgeen leidt tot frustraties en ook gevaarlijke manoeuvres.

Weet de gedeputeerde wanneer de bekende blauwe ANWB-borden op de genoemde plek zullen verschijnen? Is hij bereid om aan te dringen op meer spoed wanneer het nog lang dreigt te gaan duren?

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. Bewegwijzering is belangrijk, vooral bij veranderingen omdat die vaak nog niet in de navigatiesystemen zijn opgenomen.

Op de A58 is een gedeelte van de bewegwijzering reeds geplaatst. Echter, dat is nog niet volledig gebeurd; de blauwe borden met de aanduiding "Terneuzen" ontbreken inderdaad. De plaatsing van de definitieve blauwe borden heeft vertraging ondervonden. De opdrachtverlening is zeer moeizaam verlopen, zo heb ik mij laten vertellen, omdat de provincie geen kloppende offertes kreeg. Daarom was het moeilijk om een afweging te maken. De opdracht is inmiddels verstrekt, materialen zijn besteld en met de voorbereiding is gestart. Echter, wat de levertijd betreft gaan er nog wel wat maanden overheen.

De bewegwijzering op de Sloeweg/Heinkenszandseweg is deels al geplaatst en verkeert deels nog in uitvoering. Voor deze wegen zal dit proces naar verwachting binnen

enkele weken zijn afgerond. Op de A58 zijn thans tijdelijk twee gele borden geplaatst, één al heel vroeg, en één bij de afslag.

Kortom, voorzitter, wij zijn hiermee aan de slag, de opdracht is verstrekt en begin november zullen de blauwe borden worden geplaatst. Eerder kan niet omdat het leveren van dergelijke zeer specifieke materialen een aantal maanden vergt.

De heer **Temink** (GL). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor zijn reactie. Waar hij van oordeel is dat in de huidige situatie de tijdelijke gele borden "op tijd", op de juiste afstanden, zijn geplaatst, moet ik zeggen dat het door mensen anders wordt ervaren. Ze staan bij de afslag. Misschien kan het ene bord wat naar voren worden gehaald, zodat de mensen er eerder op attent worden gemaakt.

De heer **Van der Maas** (GS). Ik zal nagaan of die borden goed zijn geplaatst. Ze moeten gewoon goed geplaatst zijn, mede omdat de definitieve borden er pas in november komen.

27. Vragen van het lid Van Unen over het gebruik van staalslakken bij strekdammen Baalhoek en Knuitershoek

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Afgelopen week is er een informatiebijeenkomst geweest over de aanleg van de genoemde strekdammen. Deze vijf strekdammen maken deel uit van de 600 hectaren getijdennatuur langs de Westerschelde, als onderdeel van het Westerschelde-natuurpakket. Tijdens die bijeenkomst is duidelijk geworden dat voor de fundering van de strekdammen 2500 ton staalslakken zal worden gebruikt.

Ik zie sommige collega's vreemd kijken... Ze zullen zich afvragen: "staalslakken", wat zijn dat voor beesten? Voorzitter, het gaat om afval van hoogovens. Het is materiaal dat elk bodemleven doodt en dat zware metalen en zuren afgeeft. De eerstvolgende commissievergadering vindt pas in september plaats. Wij vinden deze kwestie belangrijk genoeg om er nu al vragen over te stellen.

Waarom heeft het college gekozen voor het gebruik van staalslakken, als compensatie voor verloren natuur? Is er in het kader van de MER rekening gehouden met dit gebruik bij het aanleggen van de strekdammen? Kent het college de gevolgen van dit gebruik voor het bodemleven in de Westerschelde? Mogen staalslakken überhaupt wel worden gebruikt in een Natura 2000-gebied? In het verleden is in Zeeland op verschillende plaatsen sprake geweest van onrust over het

gebruik van staalslakken in Zeeuwse wateren. Heeft het college daar niets van geleerd?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Ter plekke is er sprake van een slappe bodem. Dat is de reden dat er voor staalslakken is gekozen. De bodem moet eerst verdicht worden, en dat lukt niet met breuksteen; dat is er niet voor geschikt. De staalslakken worden alleen voor de dammen gebruikt.

Gevraagd is of hiermee in de MER rekening is gehouden. Voorzitter, deze activiteit was niet MER-plichtig. Voor de passende beoordeling in het kader van de Wet Milieubeheer is wél onderzoek gedaan, en dat was voldoende om een vergunning te kunnen verlenen. De Raad van State heeft deze vergunning getoetst.

Kennen wij de gevolgen van het gebruik van staalslakken? Voorzitter, Rijkswaterstaat en IMARES hebben dit onderzocht. Nagegaan is wat de effecten zijn van de uitlozing. Rijkswaterstaat heeft een omvangrijk experiment laten uitvoeren om dit precies in kaart te brengen. Deze discussie heeft ook een rol gespeeld in verband met de Oosterschelde. Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat er in de eerste zes weken uitlozing optreedt, maar dat dat geen effecten heeft voor organismen. Het bedoelde rapport wordt binnenkort openbaar gemaakt en zal dan te vinden zijn op de website van Rijkswaterstaat en IMARES.

Is dit gebruik überhaupt in Natura 2000-gebieden toegestaan? Voorzitter, dat is niet verboden. Het is afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek naar de uitlogeffecten. Dit gebruik is dus toegestaan onder bepaalde grenswaarden, en die vallen onder het Bodembesluit.

Heeft het college iets geleerd van de onrust die in verband met deze kwestie in het verleden is ontstaan? Voorzitter, wij hebben er in elk geval van geleerd dat je heel voorzichtig moet omgaan met het gebruik van staalslakken, dat de effecten daarvan goed moeten worden onderzocht en dat je op basis van dat onderzoek de afweging moet maken. Daarbij gaat het om milieu, natuur, recreatieduikers en civieltechnische aspecten. Hoe dan ook, het moet wél een veilige strekdam worden. De onrust met betrekking tot de Oosterschelde kennen wij, voorzitter, evenals de zorgen in verband met het bodemleven aldaar. Voor de Westerschelde geldt dat er stabiele strekdammen moeten worden aangelegd, en daarvoor zijn staalslakken geschikt materiaal.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Ik ben blij met deze antwoorden, maar of de beantwoording voldoende is, weet ik nu niet. Ik wacht het verschijnen van het genoemde rapport even af. Hoe dan ook, mijn fractie blijft zich kritisch opstellen

waar er sprake is van het gebruik van "afvalijzer" -- want dat is het-- in Zeeuwse wateren.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ik vraag mij af of staalslakken, waar ze in het verleden werden gebruikt, werden afgedekt. Ik meen mij te herinneren dat dat is gebeurd omdat ze dan wat minder sterk uitlogen.

De heer **Willemse** (50-Plus). Voorzitter. Is het feit dat de strekdammen stabiel moeten worden gemaakt, een gevolg van de verdieping van de Westerschelde?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. De heer Willemse kan ik zeggen dat het gaat om herstelmaatregelen in het kader van het Natuurpakket Westerschelde. Dit is één van de daarbij behorende maatregelen. Wij hopen hiermee weer voldoende estuariene natuur tot stand te brengen, zodat kan worden voldaan aan de opgave inzake de 600 hectare.

De heer Babijn doelt op het afdekken van slakken met breuksteen. Dat is inderdaad in de Oosterschelde gedaan, zulks ten behoeve van de kreeften die daar een plek konden vinden. Die staalslakken vormen één massa en door er breuksteen op te plaatsen, konden de kreeften er beter bescherming vinden.

28. Moties niet behorend bij een agendapunt

29. Motie van het lid Temmink over varianten aansluiting Sloeweg

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. In een brief en in de commissie Economie heeft het college duidelijk gemaakt dat twee van de zes varianten voor de aansluiting van de Sloeweg op de Bernhardweg na de zomer niet meer besproken behoeven te worden, dit omdat ze niet zouden voldoen aan de voorwaarden die de Staten hebben meegegeven. Welnu, mijn fractie bestrijdt dit. Technologische ontwikkelingen bewijzen misschien wel het tegendeel, maar bovenal vindt mijn fractie in principiële zin dat een dergelijk oordeel niet aan het college is, maar aan de Staten. Daarom dien ik een motie in die erop is gericht dat straks alle varianten kunnen worden besproken.

De **voorzitter**. Door het lid Temmink is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 15 juli 2016;

gelet op het besluit van PS d.d. 3 juli 2015 om varianten voor de aansluiting van de Sloeweg op de Bernhardweg te laten onderzoeken, inclusief de Joure-variant (rotonde);

overwegende dat:

- de Sloeweg inmiddels al 18,5 miljoen meer heeft gekost van de begrote 58 miljoen;*
- het nog steeds niet zeker is of de beoogde 5 miljoen van het Rijk binnen het budget wel daadwerkelijk binnengehaald gaat worden;*
- ervan wordt uitgegaan dat de aansluiting nog eens vele miljoenen extra gaat kosten, waarvoor nog dekking dient te worden gevonden;*
- uit nader onderzoek op de varianten 2 en 2, die relatief gezien minder kosten met zich meebrengen, wellicht zal blijken dat nieuwe technologische ontwikkelingen tot gevolg hebben dat deze wél binnen de kaders vallen zoals PS die hebben geformuleerd;*
- de aansluiting veilig en toekomstbestendig moet worden, maar daarvoor niet méér betaald dient te worden dan nodig, gezien de financiële positie van de provincie en de forse overschrijding die dit grote project reeds kent;*

spreken als hun mening uit dat het niet aan GS is om varianten, voortkomend uit het onderzoek, opgedragen door PS, eigenhandig uit het voorstel te halen zonder nadere onderbouwing;

dragen GS op om alle varianten, al of niet nader onderzocht, op te nemen in het eindvoorstel Knooppunt N62-Bernhardweg, opdat PS hierover na de zomervakantie een gemotiveerd besluit kunnen nemen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 5.

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. Ik snap het niet zo goed, want wij doen al wat met het dictum van deze motie wordt gevraagd. Met andere woorden: deze motie is overbodig; wij doen dit al.

De heer **Temmink** (GL). Dit is een verrassende reactie, voorzitter...

De **voorzitter**. Ik sluit de vergadering!

De heer **Temmink** (GL). ... maar als dit betekent dat alle zes varianten gewoon worden besproken, is het prima. Uit de in de commissie gevoerde discussie had ik opgemaakt dat het college stelde

dat er wel twee konden afvallen omdat ze niet voldeden aan door de Staten gestelde voorwaarden. Ik herhaal dat het aan de Staten is om hier tot een oordeel te komen, en niet aan het college.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Ook ik, voorzitter, ben verbaasd door de reactie van de gedeputeerde. Dit is immers een heel ander verhaal dan datgene wat wij in de commissie hebben gehoord. Ik zou bijna zeggen "de gedeputeerde is bekeerd", maar dat kan niet...

De heer **Van der Maas** (GS). De hele dag heb ik mevrouw Van Unen nog niet zo blij gezien...

Voorzitter, ik na niet mee met de in de motie vermelde overwegingen, maar richt mij puur op het dictum: "dragen GS op om alle varianten, al of niet nader onderzocht"... Wij gaan er vier onderzoeken, twee andere niet. Vervolgens komt er een voorstel naar de Staten en dan zien zij vanzelf wat de voorkeursvariant van het college is.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter, om het helemaal helder te krijgen, handhaaf ik de motie. Wij willen gewoon zes varianten zien.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Kennelijk, voorzitter, is de gedeputeerde vóór de motie en kunnen wij voor de motie stemmen...

De heer **Van der Maas** (GS). Ik heb niet gezegd dat ik voor de motie ben. Ik ben tegen overbodige moties. Als ik mijn werk aan het doen ben en in een motie precies datgene lees wat ik al aan het doen ben, snap ik die motie niet. Daarom begon ik mijn reactie met: ik snap het niet. De Staten zullen straks in het eindvoorstel zes opties vinden, maar ik kan nu al op een briefje geven dat de voorkeursvariant van het college één van de vier zal zijn die wij nader gaan onderzoeken. Dat is klip en klaar.

Mevrouw **De Milliano-van den Heuvel** (CDA). Ik vind het een beetje flauw, voorzitter, om nu te zeggen "dat doen we al", want ik begrijp heel goed wat de intentie van de motie is. Er waren zes varianten en het college heeft daar al een beetje op voorgesorteerd en gesteld: voor ons vallen er twee af; wij gaan vier varianten nader onderzoeken. De fractie van GroenLinks wil in feite dat zes varianten worden onderzocht. Dat is mijns inziens de strekking van de motie. De heer Temmink bepleit dat die zes varianten overeind blijven. Je zult maar net voor die zesde variant zijn, waar het college misschien niet voor kiest.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter, ik wil de fractie van GroenLinks steunen, nog afgezien van

de variant die wij zouden kiezen. Als een partij in de Staten zoiets wil en daarvoor een motie indient, dient dat ons inziens door de Staten te worden gesteund.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. In feite gaat het hierbij om een punt van orde. Inderdaad, als er zes varianten aan de orde zijn, is het niet aan het college om tussentijds, in een commissie, aan te geven dat twee daarvan niet voldoen aan gestelde eisen en dus geschrapt kunnen worden. In commissies worden dergelijke besluiten niet genomen. Ons standpunt houdt in dat die twee varianten inderdaad niet logisch zijn, omdat je dan met claims blijft zitten, maar ik wil de fractie van GroenLinks wel in die zin steunen dat er niet ad hoc in commissies besluiten worden genomen omdat het college iets niet meer van toepassing acht.

De heer **Willemse** (50-Plus). Voorzitter, mijn fractie is het met het standpunt van de fractie van GroenLinks eens: die eerste twee varianten moeten er gewoon in blijven staan zodat ze bij de beraadslaging kunnen worden betrokken.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Ik heb aanvankelijk de reactie van de gedeputeerde zó opgevat dat hij inderdaad met alle varianten komt en zich richt op de in het dictum geboden "escape" in de vorm van de woorden: "al of niet nader onderzocht". Ik begrijp nu aan de hand van de discussie dat het kennelijk de bedoeling van de heer Temmink is dat alle varianten met een nadere onderbouwing worden gewogen. Die toezegging krijgt hij níet van de gedeputeerde, en daar kan ik wel begrip voor opbrengen. Verder moet mij van het hart dat ik in de commissie een onderbouwing heb gehoord van het standpunt van het college dat bepaalde varianten niet diepgaand worden onderzocht en andere varianten wél. Ik vind het een goede zaak dat wij hier nu deze discussie hebben - ik dank de fractie van GroenLinks daarvoor omdat een en ander duidelijker wordt-- maar ik had aanvankelijk de indruk dat met de toezegging van de gedeputeerde, inclusief zijn toelichting, de kou uit de lucht was. Wij zijn benieuwd...

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ik had hetzelfde begrepen als de heer Veraart en ik dacht dat alle leden van de Staten het zo zouden hebben begrepen. De gedeputeerde heeft toegezegd dat alle zes varianten in het statenvoorstel worden opgenomen, maar ten aanzien van twee varianten vindt geen nader onderzoek plaats. Ik had eigenlijk van de fractie van GroenLinks verwacht --het kan nóg, natuurlijk-- dat zij daar tevreden mee zou zijn.

De heer **Van Geesbergen** (VVD). Voorzitter. Ik probeer maar een beetje bij de inhoud te blijven...

Ik zie in de motie de wens verwoord inzake een "veilige en toekomstbestendige aansluiting". Dat is voor mijn fractie een reden om de motie niet te steunen. Immers, de varianten die zijn afgevallen, voldoen daar niet aan. Met onze tegenstem willen wij aangeven dat er inderdaad gewoon een veilige en toekomstbestendige aansluiting moet komen.

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Voorzitter. Ik heb het gevoel dat door deze toevoeging van de VVD-fractie de verwarring nóg groter wordt. Immers, de heer Van Geesbergen heeft het over twee varianten die zijn "afgevallen". Ik stel voor dat de gedeputeerde nog even duidelijk de toezegging doet dat inderdaad álle varianten aan de Staten zullen worden voorgelegd, en dat hij bevestigt dat de discussie over de te maken keuze hier nog moet worden gevoerd. Volgens mij heeft hij dat al gedaan maar door de genoemde toevoeging is er verwarring gezaaid.

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. Ik hecht eraan dat wij dit proces met elkaar zorgvuldig doorlopen. Daar zijn de Staten mee gebaat. Zij willen hun taak goed uitvoeren, en dat wil ik ook. Volgens mij ben ik over het proces al duidelijk geweest, maar laten wij het nog even goed tegenover elkaar uitspreken.

Er zijn zes mogelijkheden. Waar het gaat om de opties VRI en rotonde, is de situatie zo duidelijk dat ze niet verder uitgezocht behoeven te worden. Over die twee heb ik wél een mening waar het gaat om verkeersveiligheid, doorstroming en toekomstbestendigheid. Het is maar de vraag of wij met één van die twee verder kunnen of willen. Dat is straks aan de Staten, maar daarover behoeven wij niets meer uit te zoeken.

Daarmee blijven er drie/vier over:

Haarlemmermeer (half of heel), trompet en ster. In verband daarmee rijst de vraag of er bodemas kan worden gebruikt en, zo ja, hoeveel. Moet het bestemmingsplan worden gewijzigd? Zo ja, hoe makkelijk of moeilijk is dat dan? Hoe lastig is het verwerven van gronden? Wat het financiële aspect betreft moet er nog een nadere doorrekening komen, met name in verband met de ster- en trompetvarianten. Deze zaken, voorzitter, hebben het college gebracht tot de opmerking: wij moeten vier varianten nog nader bestuderen. Ik hou niet van open eindjes en niet van wensdenken. Wij willen goed beslagen ten ijs komen. Daarom heb ik gevraagd om het college een paar maanden meer tijd te geven. Vervolgens komen wij naar de Staten toe.

Voorzitter, een lang verhaal kort: zes varianten komen in het eindvoorstel terug en wij zullen met betrekking tot al die zes aangeven waarom wij die wel of niet geschikt vinden.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Ongewild gaat het nu toch gedeeltelijk over de inhoud. Het is onze bedoeling geweest om te onderstrepen dat het de Staten zijn die de kaders stellen. Het onderzoek waarover nu wordt gesproken, vloeit voort uit een opdracht van de Staten en uit hun kaderstelling. Er zijn zes varianten uitgerold en wij gaan ervan uit dat daarbij rekening is gehouden met de meegegeven kaders. Uiteindelijk constateert het college dat twee van de zes niet aan gestelde voorwaarden voldoen, zodat gesteld wordt: haal die er maar uit. Met de motie beogen wij dat alle zes de varianten worden besproken. Als het aan ons ligt, worden ook de bedoelde twee varianten nog nader onderzocht, maar dat is uiteindelijk aan de opdrachtgever.

De **voorzitter**. Betekent dit dat u uw motie intrekt?

De heer **Temmink** (GL). Handhaven of intrekken, het maakt niet zoveel uit. Ik handhaaf de motie. Ik zou zeggen: stem er maar over.

De **voorzitter**. Mijn conclusie is dat u de motie in stemming gebracht wil hebben.

De heer **Temmink** (GL). Ja.

De **voorzitter**. Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. De door de gedeputeerde gedane toezegging is voor mijn fractie ruim voldoende. De fractie van GroenLinks heeft bereikt wat zij wilde bereiken. Mede omdat wij enkele overwegingen, verwoord in de motie, niet kunnen onderschrijven, zullen wij tegen de motie stemmen.

De heer **Janssens** (CDA). Voorzitter. Ook wij zijn tegen overbodige moties en onze conclusie is dat dit er zo één is. De gedeputeerde heeft duidelijk gemaakt wat er gaat gebeuren, en dat is voor ons voldoende. Wij zullen tegen de motie stemmen.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. In eenentwintig en een half jaar heb ik zelden een zó overbodige motie meegemaakt. Mede gelet op de zeer concrete toezegging van de gedeputeerde zullen wij de motie niet steunen.

De heer **Willemse** (50-Plus). Voorzitter. Ik vind dat er sprake is van een compleet onzinnige motie. Wat heeft nu de discussie hierover opgeleverd? Verlangd wordt dat er over zes varianten gesproken zal kunnen worden, en dat is ons toegezegd. Ik zal niet voor deze motie stemmen.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Ik dank de fractie van GroenLinks voor een motie die ons

inziens niet overbodig wás. Immers, de discussie erover heeft extra duidelijkheid gebracht. Wij danken de gedeputeerde voor zijn duidelijke toezegging. Daarmee is de motie inmiddels wel overbodig geworden. Daarom zullen wij haar niet steunen.

Motie nr. 5 wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de heer Temmink voor deze motie heeft gestemd.

30. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten de resumptie van de besluiten aan de griffier over te laten.

31. Sluiting

De vergadering wordt te 16.39 uur gesloten.

Vastgesteld door Provinciale Staten van Zeeland in hun vergadering van 30 september 2016, onder nummer:

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter.

, griffier.